

**PLA D ACCIÓ CULTURAL DE
VILAFRANCA DEL PENEDÈS**

Índex

1. PRESENTACIÓ	
1.1 El Pla d'Acció Cultural, un instrument per construir el nostre futur cultural	7
1.2 El procés d'elaboració	10
2. DIAGNÒSTIC	
2.1 Visió general de la situació	15
2.2 Factors de canvi	20
2.3 Opcions per a un model d'intervenció	23
2.4 Les dimensions de la cultura a Vilafranca	42
2.5 Cinc elements per a una lectura global	46
3. PROPOSTES	
3.1 Estructura del Pla d'Acció Cultural	53
3.2 Una política cultural com a eix vertebrador de l'acció cultural	56
3.3 Àmbits i línies d'actuació	62
3.4 Els instruments	78
4. RELACIÓ DE PARTICIPANTS I CRÈDITS	
5. ANNEXOS	
5.1 Dades de situació	93
5.2 Informes dels experts de la fase de diagnòstic	103
5.3 Informes dels experts de la fase de propostes	131
5.4 Llista completa de propostes sorgides al Pla d'Acció Cultural	153

1. PRESENTACIÓ

1. 1. EL PLA D ACCIÓ CULTURAL, UN INSTRUMENT PER CONSTRUIR EL NOSTRE FUTUR CULTURAL

Vilafranca del Penedès ha projectat des de sempre una imatge amb un potencial cultural positiu. Paral·lelament, els seus habitants han manifestat un cert caràcter autocrític cap a les institucions que tenen la responsabilitat de catalitzar la vida cultural de la ciutat per fer-la més rica, més oberta i més diversa. Per tal d'ajustar les expectatives estructurals al potencial cultural es presenta aquest Pla d'Acció Cultural de Vilafranca del Penedès.

Tant el resultat final aquí exposat com tot el procés endegat al llarg de mes d'un any ha estat molt enriquidor per les persones, institucions i col·lectius que hi ha participat. S'ha pogut parlar de cultura i de les polítiques culturals locals en un debat amb voluntat de profundització estratègica. La cultura ha passat de ser un fet quotidià al que cal donar-li forma des de les institucions a ser un element situat en el centre del debat vilafranquí. I això, fins el punt de voler fer un pla d'acció amb una magnitud que mai havia tingut fins ara i que només s'havia reservat a les àrees susceptibles de merèixer l'atenció dels planificadors a llarg termini com ara l'urbanisme o el desenvolupament econòmic.

Si això ha estat possible és perquè la cultura ha esdevingut un element central de la vida de les persones i, per tant, de les societats. La cultura preocupa, la cultura il·lusiona i la cultura invita a participar-hi. La cultura ens la trobem en el dia a dia de les persones essent un factor de qualitat i de diferenciació en un món massa estandaritzat. Els estaments polítics, així com els econòmics i els socials, ho han entès i hi han abocat energies de tota mena: visibilitat pública, increment de pressupostos, professionalització creixent dels recursos humans, multiplicació de recursos estructurals, importància en la planificació, en els programes electorals, en els mitjans de comunicació o en les ofertes de lleure, per citar-ne només alguns.

En aquest sentit la cultura esdevé un indicador de qualitat de vida d'una comunitat, de la mateixa manera que ho són els espais verds, els serveis sanitaris o els educatius, etc. En un moment on s'ha assolit un nivell òptim en els elements bàsics que constitueixen una bona oferta de serveis, la cultura pot aportar una riquesa no material ni mesurable en unitats fredes i objectives (com són, per exemple, els llits d'hospital per habitant, places escolars o quilòmetres de carretera). El sentit de pertinença a una comunitat es reforça en el moment en que la persona té la sensació de disposar d'una bona bateria de serveis culturals al seu abast i que això la fa més visible de cara a l'exterior.

De la mateixa manera que la població sent aquesta proximitat de la cultura, s'incrementa el seu desig i la seva voluntat d'implicar-se en les decisions estratègiques. És així com a Vilafranca s'ha desenvolupat aquest pla estratègic de cultura local, comptant amb la veu i la implicació directa de tots els sectors de la localitat. No es tractava de que l'ajuntament fes un pla per a la població, ni que un gabinet d'experts elaborés el pla que aquest ajuntament hauria de dur a terme.

Avui en dia, en parlar de planificació de la cultura, cal parlar de la participació activa d'usuaris, d'artistes, d'associacions, de fundacions, d'empreses culturals però també d'altres sectors de l'economia local, d'entitats bancàries, de mitjans de comunicació, etc. que, conjuntament amb els poders polítics locals, l'ajuntament al capdavant,

pensen, debaten i proposen allò que el conjunt de les ciutadanes i els ciutadans requereix.

En aquest sentit, el Pla d'Acció Cultural de Vilafranca del Penedès ha comptat amb un ampli suport de totes aquelles persones que han participat en els diferents grups de debat. Sense elles, aquest pla hagués estat, senzillament, impossible de ser el que és amb la certesa i la idoneïtat dels resultats obtinguts. Alhora, el consens obtingut ha estat prou contrastat en les diferents sessions de debat com per pensar que no ha estat un difícil equilibri d'aquells que, al final, no contenten a ningú sinó, ans al contrari, és el resultat d'un esforç d'acostar posicions o de donar cabuda al màxim d'opinions.

Aquest consens no es pot aconseguir sense un cost de temps que ha estat imprescindible per dur a terme els múltiples espais de participació i diàleg. Val a dir que sempre queden postures difícils de conciliar, i aquest Pla d'Acció Cultural no les ha volgut amagar o maquillar. Si hi ha temes sobre els que no hi ha un acord ciutadà, així s'ha fet palès. Un posicionament monolíticament idèntic en tots els aspectes, hagués estat una trista mostra de la pobresa de les idees, de la dificultat en la seva expressió o de la por a la confrontació dels arguments. Ben al contrari, durant el procés de desenvolupament del Pla d'Acció Cultural, s'ha aconseguit un nivell d'aprofundiment en la discussió que ha superat amb escreix les expectatives plantejades a l'hora d'iniciar tot aquest procés.

Vilafranca ha donat, doncs, una lliçó de participació ciutadana i ha demostrat que la gent, quan té l'oportunitat d'intervenir en els processos de planificació, en aquest cas cultural, fa aportacions responsables de gran valor, tant a nivell conceptual com estratègic. Això en fa l'excepcionalitat i la riquesa d'aquest pla, no només pels resultats que revertiran en un futur sobre el sector cultural, sinó per la demostració de que es pot parlar de temes complexos i planificar a llarg termini amb el concurs absolut del conjunt de la població.

De retruc s'ha guanyat un pla que no ha volgut ser mai una simple eina de planificació municipal. Moltes de les propostes només podran ser dutes a terme amb el concurs implícit de les entitats culturals i de les empreses de la vila. En tot el procés, l'Ajuntament de Vilafranca ha fet la seva funció de catalitzador, tot facilitant una part dels recursos ciutadans que administra, per tal de dur-lo a terme.

Es tracta, per tant, d'un pla integral en el que el conjunt de la població apel·la a tots i cadascun dels agents implicats d'una manera o d'altra en el sector cultural, per tal que s'impliquin i aportin, cadascú des de la seva lògica social i capacitat operativa, totes les energies per enriquir cada cop més el substrat de la cultura a Vilafranca. Tothom en sortirà guanyant.

Aquesta complicitat en el resultat final ha estat possible gràcies a tot el procés endegat a l'hora de convocar les entitats culturals, les empreses i el conjunt de la població per participar en un debat que prometia ser intens i arriscat alhora. Calia ser conscients de la dificultat de seure junts tots els agents culturals locals que fins aquell moment no havien coincidit mai d'una manera tant àmplia i responsable. La complicitat que ha generat compartir hores i paraules es fa palesa en el resultat final.

A un nivell més intern, el Pla d'Acció Cultural ha permès reactivar el debat de les idees i, en posar-les en comú, ha permès avançar en millorar l'encontre i el diàleg en el si del

sector cultural. Si un dels elements del diagnòstic era que els agents culturals a penes es coneixien entre si, al llarg del procés s'ha pogut constatar com els participants s'han pogut conèixer i reconèixer, descobrint sovint que els problemes dels demés ho eren també d'un mateix i que, per tant, les solucions podien ser més compartides del que en un primer moment tothom podia pensar.

Un pas important en aquest sentit és el d'haver establert un llenguatge comú amb una terminologia compartida. Persones i entitats provenint de sectors culturals diferents, d'àrees funcionals distintes o, fins i tot, de generacions o nuclis territorials diversos han pogut dialogar i entendre's més fàcilment del que es creien abans de començar.

El Pla d'Acció Cultural ha volgut acabar amb una eina que li permet reforçar la garantia de que no serà un simple document elaborat per uns "savis" que acostuma a quedar dormint en un calaix. El Pla d'Acció Cultural ha generat, gràcies a la implicació de persones i col·lectius en tot el seu procés de diàleg, un ens de coordinació autònom compost per ciutadanes i ciutadans que, de manera totalment voluntària, vetllaran perquè els diferents agents de la vila desenvolupin els plans, els programes i els projectes necessaris per dur a terme els punts expressats en el Pla d'Acció Cultural. Aquesta és una garantia de perdurabilitat del resultat obtingut, entès com una primera etapa d'un recorregut que ha d'anar més enllà dels límits temporals propis d'un procés de reflexió i definició.

Tothom és conscient, i així s'ha expressat en el conjunt del debat, que un pla estratègic de cultura ha de tenir diferents etapes d'execució i que, per tant no es podrà donar resposta satisfactòria a totes les propostes plantejades en un curt termini. La capacitat del Pla d'Acció Cultural de desenvolupar el major nombre de propostes en el menor temps possible, mesurarà la salut ciutadana, cultural i institucional de Vilafranca. És, per tant, un repte compartit.

Finalment, el Pla d'Acció Cultural ha pogut inspirar-se de les poquíssimes experiències similars en el sector, i ha comptat des del primer moment amb les aportacions conceptuals i metodològiques del Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona. La presència d'experts externs a la vila en totes les fases del procés, permet pensar que Vilafranca ha sabut fer aquest pla comptant amb aquelles veus que, des d'una òptica externa, han pogut fer les aportacions conceptuals i metodològiques d'acord amb una visió global de les polítiques culturals més enllà del Penedès.

Tot i reconeixent que cada procés de planificació estratègica necessita de les seves eines metodològiques, conceptes inicials i etapes, Vilafranca ha volgut oferir la seva experiència d'un procés compartit col·lectivament pel conjunt de la població. Durant aquest any llarg de debat ja s'han assolit alguns dels objectius, els més socialitzadors, en el si del sector. De la capacitat que es tingui a l'hora de desenvolupar el conjunt del pla, en sortirà guanyant tota la ciutat vilafranquina. El repte és col·lectiu.

1. 2. EL PROCÉS D ELABORACIÓ

1. 2. 1. JUSTIFICACIÓ

Les raons que han impulsat aquest procés són múltiples però parteixen de la voluntat expressada pels agents socials i culturals i per la institució municipal, alhora, de dotar la ciutat d'una política cultural articulada com a servei públic, entès aquest no només com l'acció de les institucions públiques, principalment la municipal, sinó incloent-hi també la responsabilitat exercida cara al conjunt de la població per part de les empreses i associacions culturals amb l'objectiu d'oferir a Vilafranca del Penedès una proposta cultural conjunta enriquidora, coherent i coordinada.

És en aquest sentit que des de l'Ajuntament de Vilafranca s'ha volgut promoure, a través de la Regidoria de Cultura, l'organització d'un procés de reflexió que ha permès establir un Pla d'Acció Cultural per als propers anys. La voluntat de l'Ajuntament de Vilafranca ha estat endegar un procés que permeti la participació de les diverses entitats, les administracions i el conjunt de la ciutadania, per tal d'establir entre tots una estratègia a seguir i una manera de fer que pugui ser assumida corresponsablement per part de tots els implicats.

1. 2. 2. ELS OBJECTIUS

Des d'un inici el Pla d'Acció Cultural s'ha marcat els següents objectius que l'han guiat durant tot el procés:

- Posar a debat i revisió allò que els vilafranquins som i volem ser en l'àmbit de la cultura.
- Establir un Pla d'Acció Cultural que permeti determinar quines són les prioritats i les responsabilitats compartides entre les diferents institucions públiques i organitzacions ciutadanes de Vilafranca.
- Crear mecanismes permanents de diàleg, reflexió, debat, proposta, decisió i avaluació sobre la realitat cultural vilafranquina.

1. 2. 3. EL MÈTODE I EL CALENDARI

El Pla d'Acció Cultural de Vilafranca del Penedès s'estructura en dues fases bàsiques:

- a) El Diagnòstic (abril - juliol de 2000)
 - b) Les Propostes (octubre de 2000 – juliol de 2001)
- a) El Diagnòstic ha permès oferir una panoràmica de quina és la situació de la cultura a Vilafranca del Penedès, quin ha estat el procés i l'evolució de les polítiques culturals públiques i de l'acció dels agents culturals de la ciutat al llarg dels darrers anys, establint quines són les mancances però, sobretot, les seves potencialitats de cara al futur.

- b) Les Propostes són enteses com el conjunt ordenat i sistemàtic d'estratègies, accions i instruments prioritaris que determinaran, des del més ampli consens possible, el futur cultural de la societat vilafranquina.

Pel que fa a la fase de Diagnòstic, s'han constituït quatre taules d'anàlisi i debat:

- Cultura i territori
- Cultura i societat
- Cultura i creació
- Cultura i patrimoni

Cada taula ha estat formada per un subconjunt de l'esmentada Taula del Pla:

- Un expert de la vila amb funcions de president o presidenta del grup
- Un expert extern amb funcions d'assessorament
- Un tècnic municipal amb funcions de relator

Al llarg de poc més d'un mes (13 de maig a 21 de juny de 2000) les quatre taules de treball s'han reunit tres cops cadascuna d'elles per reflexionar, debatre i aportar elements per a l'elaboració del diagnòstic.

Pel que fa a la fase de Propostes, s'han constituït quatre fòrums de debat:

- El territori: patrimoni, cultura, i economia
- El cicle festiu
- Els serveis culturals
- La cultura a Vilafranca: disseny, coordinació i gestió

Cada taula ha estat formada per un subconjunt de l'esmentada Taula del Pla:

- Un expert de la vila amb funcions de president del grup
- Un expert extern amb funcions d'assessorament
- Un tècnic municipal amb funcions de relator
- Un coordinador metodològic amb funcions de moderador

Els quatre fòrums s'han celebrat al llarg del mes de maig de 2001.

Paral·lelament a aquest procés de debat s'ha dut a terme un procés participatiu per aquelles persones que volien aportar les seves idees i propostes sense ser presents als grups de diàleg. Mitjançant un sistema de butlletes han pogut, i així ho han fet, enviar les seves aportacions per ser incorporades al conjunt dels documents resultants.

Al final de tot i amb tota la informació "en brut" s'ha convocat una sessió participativa de ponderació en la que les ciutadanes i ciutadans de Vilafranca han pogut expressar el seu nivell de suport a unes propostes o unes altres. Les preferències mostrades han estat determinants a l'hora d'estructurar l'apartat de les propostes d'aquest PAC.

1. 2. 4. LA COORDINACIÓ

La coordinació i supervisió de les diferents fases del Pla d'Acció Cultural s'ha fet des de la Taula del Pla. Aquesta Taula, constituïda per una vintena de persones, ha actuat

com a referent de tot el procés de reflexió estratègica i ha establert el guió i les pautes a seguir durant les diferents fases del procés.

Aquesta Taula del Pla ha estat formada per:

- Un grup de ciutadanes i ciutadans amb interès per la cultura i coneixement de la realitat vilafranquina.
- Els tècnics municipals del Servei de Cultura de l'Ajuntament.
- Els responsables municipals del Servei de Cultura de l'Ajuntament.
- Els tècnics i els responsables designats per la Diputació de Barcelona.
- Un grup d'experts independents externs, incorporats en qualitat d'assessors.

El projecte ha comptat en tot moment amb el suport conceptual i metodològic del Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona.

2 DIAGNÒSTIC

Presentació

Un pla d'acció cultural necessita d'una anàlisi prèvia de l'estat de la cultura a Vilafranca. Aquest punt de partida ha de reunir diverses condicions. Ha de ser detallat per conèixer bé la realitat de la que partim, i objectiu per evitar tendències voluntàriament deformadores de la realitat. Alhora, se li demana que sigui consensuat i compartit per una gran majoria dels participants. Si totes i tots estem d'acord en les mancances i les potencialitats que presenta la cultura a Vilafranca, serà molt més fàcil i enriquidor trobar respostes compartides pel conjunt de la població. Seguint en aquesta línia, el diagnòstic ha de ser prou prospectiu per avançar-se a la realitat actual i preveure els escenaris de futur immediats. Només així es podrà fer un pla d'acció cultural orientat cap el futur.

Per garantir al màxim aquests condicionaments, el present diagnòstic és el fruit del procés de reflexió i debat realitzat durant més de cinc mesos pels quatre grups de treball ciutadans amb el suport institucional i d'experts professionals. De manera complementària, les dades de situació, presentades als annexos, han contribuït a l'elaboració del present diagnòstic.

2. 1. VISIÓ GENERAL DE LA SITUACIÓ

2. 1. 1. UNA DUALITAT ESTIMULANT

Un primer element del diagnòstic de la situació cultural a Vilafranca del Penedès és la presència de dues realitats contraposades quant al seu potencial cultural i el seu ple desenvolupament.

Vilafranca del Penedès, una ciutat amb un actiu cultural molt valuós

Aquest és un dels aspectes més destacats quan es fa una primera aproximació a la realitat vilafranquina. Això es concreta en quatre eixos diferents:

Existeix una vida cultural ciutadana activa

Vilafranca del Penedès és una vila amb una tradició i un potencial associatiu molt grans. El seu elevat nombre d'entitats, la quantitat de persones associades i la presència ciutadana que tenen les associacions n'és testimoni. Això fa que una part important de la vida cultural local passi per les seves mans, amb la riquesa, la diversitat i la participació que això genera en el si de la població.

Aquesta participació-implicació dels col·lectius en la vida cultural local s'acompanya de l'existència de manifestacions culturals de pes a Vilafranca del Penedès, de les que la Festa Major n'és segurament l'exponent més clar però no l'únic, el que permet una identificació bastant directa entre la vila i la cultura, tant des d'una visió exterior com des de la pròpia població.

Hi ha una important riquesa creativa

Vilafranca del Penedès té un potencial important en la presència de creadors que viuen i treballen en diferents àmbits de la cultura. Bé són persones originàries de la vila o bé s'hi han instal·lat, mostrant així que el substrat és prou ric com per afavorir el procés creatiu.

Els creadors al sector de les arts plàstiques potser en són el cas més evident. A Vilafranca del Penedès existeixen diferents projectes capdavanters tant des de l'òptica pública com des de la iniciativa privada.

Vilafranca del Penedès posseeix un gran potencial de recursos

Ja sigui a nivell d'entorn natural, d'imatge de vila cultural o d'equipaments culturals, per citar només alguns casos, Vilafranca del Penedès és lluny de les mancances estructurals d'altres municipis mitjans i grans a Catalunya. Una opinió abastament recollida al llarg de les taules de treball és que Vilafranca del Penedès disposa en aquests moments dels equipaments necessaris per dur a terme una bona política cultural. O dit d'una altra manera, no es detecta una carència important que impedeix estructurar la política cultural pública. Evidentment, sempre hi ha estats òptims pel que fa a equipaments i el seu increment podria permetre desenvolupar la vida cultural de Vilafranca amb més facilitat. Les opinions dels participants varen coincidir sobretot en manifestar que el que cal és millorar les dotacions i la gestió dels equipaments existents actualment, i alhora resoldre els dèficits en el sector del teatre, la dansa i la música.

Destaca la gran visibilitat de la seva imatge cultural

Vilafranca del Penedès no només té elements de gran envergadura cultural sinó que, a més, aquests tenen una projecció exterior prou reconeguda, que contribueixen a oferir una imatge de ciutat cultural.

La Festa Major és un esdeveniment social i cultural amb gran impacte a tot Catalunya. La xifra de forasters que en gaudeixen n'és un fidel testimoni.

El conreu de la vinya i la producció del vi, vist des del seu vessant més cultural, amb l'impacte que això pot tenir sobre les festes, el museu, la imatge identitària, l'atracció forània, etc. confereix a Vilafranca del Penedès un segell de distinció que juga al seu favor.

Un desajustament en el plantejament de les polítiques culturals locals

Com s'ha exposat fins ara Vilafranca del Penedès té, una riquesa cultural manifesta. En contrapartida es detecten problemes de plantejament de les polítiques culturals públiques. O sigui, es compta amb els elements necessaris per a fer una bona política cultural, el que falta és un sistema prou operatiu que els doni més rendibilitat social.

En aquest sentit es constata un desajustament entre aquest potencial expressat i la dificultat de les polítiques públiques per donar respostes coherents. L'Ajuntament en primer lloc, però també les altres administracions i les entitats socials i culturals de la

ciutat, haurien de poder i saber estructurar propostes conseqüents amb la realitat en la que estan immerses.

Model de cultura

D'entrada caldria definir millor quin és el model de cultura des del qual es parteix (o al qual es vol arribar). No cal que sigui homogeni per a tots els agents, però sí que cal que s'hagi debatut en el si de la societat.

Model de política cultural

A partir d'aquí cada agent cultural ja sigui públic, privat o associatiu, ha de fer propostes a la societat de tal manera que permetin acostar-se al màxim al model de cultura desitjat amb la major eficiència en els recursos i en la participació en els processos per arribar-hi.

2. 1. 2. UNA DISFUNCIONALITAT A RESOLDRE

Per tant, es pot dir que els elements hi són, però els sistemes no funcionen.

A Vilafranca del Penedès falten instruments, plataformes, organismes perquè es puguin desenvolupar els sistemes de coneixement, de reconeixement, de relació, de planificació, de participació, de cooperació, de projecció, etc.

Això es manifesta en:

L aï llament i la fragmentació social

Vilafranca del Penedès és una ciutat molt més tancada sobre ella mateixa que el que el seu potencial li permetria d'obrir-se a l'exterior. Podria fer molt més tant a nivell de projecció externa com de permeabilitat de l'exterior. Alhora està composta de moltes ciutats que cohabituen entre si sense reconèixer-se com a protagonistes de la vida cultural. Alguns dels elements a considerar des de l'òptica de la cultura són:

- En la transició de vila de comarca a ciutat metropolitana, Vilafranca del Penedès hereta un mal endèmic de les comunitats tancades per la qual la societat té tendència a agafar com a referència d'acció el seu territori immediat, que coneix i controla, sense anar més enllà en els seus plantejaments i les seves ambicions. S'observa una situació incòmoda entre la seguretat i el confort del local i la necessitat constatada d'obrir-se a altres realitats sovint més properes del que sembla.
- Això, a nivell cultural es reflecteix en el fenomen de les "capelletes", presents a totes les esferes culturals locals. Així els grups solen ser tancats tant pel que fa a la creació i la producció com del propi consum cultural. Això s'observa particularment a les associacions, els grups d'artistes, les festes, etc.
- Tot i el creixement previst de la vila, Vilafranca del Penedès serà sempre una ciutat prou petita envoltada cada cop més de gegants metropolitans, la qual cosa ens ha de fer considerar que existeixen uns límits naturals que cal conèixer i reconèixer en els camps de la creació i de la difusió. A Vilafranca del Penedès es fa difícil

programar propostes de gran format (teatre, concerts, exposicions, etc.) en les mateixes condicions que a Barcelona o altres grans ciutats.

- En contraposició al potencial cultural manifestat, hi ha una manca de consolidació i articulació de moltes iniciatives i propostes que neixen amb empena gràcies als seus promotors però que no troben el suport o l'expectativa necessària per part de la població i de les institucions culturals locals.
- Vilafranca del Penedès no té, o no sap explotar-les prou, propostes amb gran impacte mediàtic fora de la comarca, sense que això vulgui dir que si existissin representarien una millora en la creació i l'oferta cultural general en el si de la població.
- Pel que fa a la formació artística, malgrat l'existència d'iniciatives consolidades (escola d'arts, escola de música), no hi ha un plantejament integral que incorpori les perspectives de caire professional.
- Existeix una certa desconexió entre el món cultural i l'educatiu. La cultura local no és prou present, tret dels escassos crèdits obligatoris, en els programes escolars. Conseqüentment no hi ha bons materials didàctics preparats *ad hoc* per tal de ser utilitzats com a eines de treball escolar.
- Hi ha poca consciència del fet que la cultura és un bé comú, "con-viscut" i compartit entre els membres de la societat. Si no s'està prou alerta hi ha un perill d'edulcorització del fet cultural tendint a destacar aquells elements més fàcils de produir i de presentar als grans col·lectius. El format fàcil i rendible prima per damunt del rerefons de valors que es vol transmetre.
- El turisme cultural pot ser vist per alguns com un substitut o un complement ideal al turisme de masses mantenint, això sí, la necessària dimensió a gran escala que el fa rendible. Es pot donar el cas de que el format massiu aplicat al "sol i platja" es traslladi a la cultura i que s'acabin inventant productes suposadament culturals per satisfer les necessitats dels operadors turístics.

Un moviment pendular entre un xovinisme exaltat i un pessimisme recalitrant

La imatge que els seus habitants tenen de la població varia entre un orgull desmesurat expressat cara enfora amb lloances cap a tot allò que sigui de la vila (Festa Major, etc.) i, més en la intimitat, una crítica contra tot (institucions, població, vida cultural, equipaments, etc.). Aquest moviment pendular varia d'acord amb l'origen de la seva formulació:

- Hi ha grups d'habitants més crítics (artistes, etc.) i d'altres més auto-complaents (població en general, etc.).
- Hi ha sectors culturals més crítics (tots aquells vinculats amb la contemporaneïtat) i d'altres de més satisfets (els de la cultura popular i tradicional).
- Conseqüentment, i de manera transversal als diferents col·lectius, hi ha moments de l'any amb punts àlgids (Festa Major) en els quals tothom se sent orgullós de ser

de Vilafranca del Penedès. La resta de l'any hi ha qui pateix amb més dificultat una certa sensació de "desert cultural".

Un qüestionament permanent del lideratge

L'Ajuntament és alhora totem i tabú. Hi ha una reclamació generalitzada per la seva inactivitat i una certa demanda perquè no redueixi el seu nivell d'intervenció directa.

Existeix un debat en el si de la població sobre les funcions que hauria d'exercir l'Ajuntament en comparació directa amb el seu paper actual. En general la discussió dels grups considera que l'Ajuntament té una presència excessiva per una part pel que fa a alguns temes tals com la programació i la difusió però que hauria i podria fer més pel que fa a recursos, equipaments i coordinació general de la vida cultural vilafranquina. O sigui, hauria de facilitar els mitjans a les iniciatives socials i privades i deixar-les fer i tendir a modificar de manera progressiva el seu rol en la producció de serveis.

On si són coincidents els punts de vista és en la importància de la institució en la cultura de la ciutat, en la seva funció impulsora i, a la vegada, de suport a iniciatives i en el rol de denominador comú per a totes les ciutadanes i ciutadans.

Paral·lelament a aquest paper de "pal de paller" se li exigeix una planificació general corresponent a la seva responsabilitat global. Algunes opinions més o menys compartides en els grups de treball apunten a considerar que fins a la data el departament de cultura s'ha caracteritzat per una actuació en la que en alguns moments s'ha caigut en la improvisació i la manca de criteri, no responent sempre a les demandes reals i a les necessitats expressades per la població i amb una certa manca de control pel que fa a les inversions, els recursos, les relacions i l'oferta cultural presentada.

2. 2. FACTORS DE CANVI

Aquesta situació d'estabilitat social i, per tant, cultural es manté fins que apareixen uns factors de canvi:

2. 2. 1. CANVIS SOCIALS I ECONÒMICS DERIVATS DEL CREIXEMENT PREVISIBLE (LA VILAFRANCA DEL FUTUR O CAP A QUIN MODEL DE CIUTAT VOLEM ANAR)

Tot exercici de reflexió per a la planificació es basa en dues escales temporals diferents: es parteix del passat i del present però es preveu de cara al futur. Seria un error planificar el demà només amb les dades d'avui. Però, aleshores, quin serà aquest temps futur que ja comença a ser-ho en l'actualitat, a partir del qual cal bastir aquesta reflexió, o com creiem i volem que sigui?.

Hi ha un seguit de tendències estadístiques i sociològiques observades que configuren un escenari de futur que cal considerar com l'evolució de la realitat actual. Heus aquí els trets observats:

- Vilafranca del Penedès serà, en un futur no gaire llunyà, una ciutat d'uns 35.000 habitants (actualment en té 30.000, el que representa un creixement d'un 17%). Això la situa en el nivell de les ciutats d'escala "mitjana-mitjana".
- Aquest creixement urbanístic pot fer-se de maneres diferents. Si es fa de manera compacta (creixement en alçada, aprofitament dels espais cèntrics, etc.) pot comportar un model de ciutat diferent que si es fa de manera difosa (creixement en barris residencials, extensió dels espais perifèrics, etc.).
- Des del punt de vista socio-demogràfic, el creixement vindrà donat (ja ho és actualment) molt més per l'arribada de gent d'altres localitats que per creixement intern propi. Principalment es tracta de gent de Barcelona i la seva àrea metropolitana, però també del Magrib i de l'Àfrica subsahariana.
- En tractar-se de població afincada a Vilafranca del Penedès i amb tendència a treballar a la mateixa ciutat no es donarà el fenomen de ciutat-dormitori. La integració serà més fàcil.
- Aquesta realitat futura comporta un seguit de condicionaments en l'esfera cultural als quals caldrà donar resposta. Alguns d'ells són:
- El perfil socio-demogràfic dels nous habitants serà més divers que en l'actualitat. En diluir-se una mica l'homogenètat existent caldrà pensar en una política global però també cultural que afavoreixi l'obertura, la integració, l'intercanvi i la cohesió social i cultural. Caldrà saber presentar-los la cultura pròpia i enriquir-se amb les seves cultures. Segurament les coses "de sempre" poden quedar reduïdes a sectors cada cop més petits. Es pot caure en tenir un model de cultura "oficial" de la vila carregada de tòpics, sobretot de cara a l'exterior, i una realitat totalment diferent però no reconeguda per ningú, basada en aspectes més contemporanis, compartits amb altres ciutats, etc.

- Cal que la població de Vilafranca del Penedès estigui culturalment preparada per al creixement, veient-ne els seus aspectes positius i acollint les persones que escolliran Vilafranca del Penedès com el seu nou espai de vida. Seran els nous veïns i veïnes.
- Els hàbits de consum cultural globals seran diferents, la qual cosa comportarà una reacomodació de l'oferta existent, fent-se més diversa, actualitzada, etc. Això ha de ser un repte a tots els nivells: urbanístic, sanitari, escolar, de serveis generals, etc. però també en el sector cultural: institucions públiques, entitats, creadors, etc. De la mateixa manera, la tendència a "anar a Barcelona" o arreu pel consum, la creació o la formació cultural augmentarà de manera natural.
- Apareix en escena un nou tipus de població. Vilafranca del Penedès creix sobretot per incorporació de persones de la segona corona metropolitana. Es tracta de gent amb uns hàbits culturals diferents, exigents i que no sabran trobar, necessàriament, el seu espai en la Vilafranca del Penedès tradicional. Fins ara tothom sabia on havia d'estar (entitats, grups socials, activitats festives, espais de la ciutat, etc...), quan s'havia de moure (Festa Major, altres festes, etc.) i els rituals a seguir. Amb el temps apareixen nous conceptes que cal definir entre tots.
- Cal plantejar-se si els equipaments existents actualment seran suficients dintre d'uns anys (la creació de nous equipaments és lenta i costosa i s'ha de preveure amb prou temps per anticipar-se i donar resposta a les necessitats i no limitar-se a anar sempre cobrint mancances ja passades).
- La futura extensió física d'una ciutat en la que "es pot anar a peu a tot arreu" cap a una certa dispersió territorial pot fer aparèixer una necessitat de descentralització que ara potser no es fa palesa.
- De fet, el Pla General d'Urbanisme i el projecte d'anella verda poden hipotecar o potenciar la vida cultural de Vilafranca del Penedès. Aquests haurien de contemplar les futures necessitats culturals de la vila així com tenir una visió comarcal.
- El creixement de ciutats veïnes i la integració de Vilafranca del Penedès en el sistema metropolità pot representar oportunitats o amenaces. Alhora caldrà tenir-ho en compte a l'hora de planificar i d'actuar.

Tot plegat representa un canvi d'escala (el model de poble on tot passa al centre i en mans dels de sempre ja no se sosté) i, per tant, també un canvi de model (tant per part de les entitats com, sobretot per part de l'Ajuntament que ha de liderar el canvi necessari i no anar pas a remolc).

Cal cercar un altre model i fer explícit el que fins ara era implícit, atès que apareixen nous codis socials (que cal conèixer, acceptar, respectar, estimular,...). És un combat dialèctic entre l'integrisme (mantenir tot sense canviar) i la integració (adaptar l'entorn creat als canvis de població).

2. 2. 2. DESEQUILIBRIS EN LA PERCEPCIÓ DE VILAFRANCA DEL PENEDÈS.

Vilafranca del Penedès emet una imatge distorsionada. El que es veu des de fora no és el que es vol mostrar des de dins. La ciutat viu amb un determinat conflicte dos nivells diferents de relació amb el seu entorn: Vilafranca com a capital d'un territori que controla i amb el que s'identifica i Vilafranca com a capital sectorial representada al voltant del vi i de la Festa Major. Una mica més desenvolupada, aquesta doble visió permet veure quina és i quina ha de ser la seva força, sobretot de cara a l'exterior. Si bé les fortaleses són evidents, es poden constatar les debilitats que presenta cada nivell:

Vilafranca com a capital territorial

- Dimensió comarcal: la comarca queda petita i algunes poblacions "fugen" cap a altres punts d'atracció.
- Dimensió de "Gran Penedès": existeix una competència difícil amb altres ciutats (Vilanova, Sitges, Sant Sadurní, el Vendrell, etc.), i es té la sensació que Vilafranca va perdent pes específic com a capital cultural respecte a aquestes ciutats.
- Dimensió metropolitana: no és assumida per la població, li falten encara actius atractius pel ciutadà metropolità.

Vilafranca com a capital sectorial

- Vinya i vi: no destaca prou perquè no s'ha treballat prou el tema, al contrari d'altres regions que han sabut atraure i sobresortir.
- Cultura tradicional i popular: la festa, tot i ser un dels actius més valuós està mancada d'una major projecció exterior. És una festa molt agrària lligada al factor de la vinya i el vi.

En cap cas Vilafranca del Penedès es troba còmoda o amb forces per liderar aquests nivells.

2. 3. OPCIONS PER A UN MODEL D INTERVENCIÓ

En tota política cultural hi ha un diàleg entre dues grans línies de treball possibles: la cultura com a servei públic, per tant una dimensió que mira cap endins i la cultura com a factor de projecció, per tant que mira cap enfora.

Saber triar un model o l'altre o buscar un equilibri difícil però enriquidor alhora entre els dos, depèn de quina és la dimensió territorial de referència i dels discursos existents i futurs que es vol dur a terme. En aquest sentit Vilafranca del Penedès ha de posicionar-se internament a dos nivells:

- Quin és el seu territori de referència.
- Redefinir els discursos sobre els seus actius forts: Festa Major i cultura del vi.

2. 3. 1. LA VERTEBRACIÓ TERRITORIAL

Vilafranca del Penedès té davant seu un ventall d'opcions territorials amb les quals identificar-se i prendre com a referència. Quan es parla de Vilafranca del Penedès cal considerar continuament com a mínim sis nivells o escales territorials que es detallen a continuació que es superposen i actuen simultàniament. De vegades pot costar tenir totes les visions a la vegada però descuidar-ne alguna d'elles pot representar tenir una visió escapçada de la realitat i del camp d'acció a considerar en tot moment. En algun moment caldrà tenir una visió més "micro" del territori per ser sensibles a la comunitat i a les seves necessitats i en un altre temps caldrà ser agosaradament ambiciós i tenir la vista posada en el conjunt de l'Estat espanyol o en Europa si es dona el cas.

Els barris de la ciutat

Es fa difícil precisar la importància real dels barris a Vilafranca del Penedès. Si bé per alguns poden ser l'ànima de les propostes i iniciatives culturals, per altres són una compartimentació administrativa que no hauria de desdibuixar l'escala de ciutat. Dit d'una altra manera: Vilafranca del Penedès no és prou gran per efectuar un procés de descentralització. La vida als barris, en canvi, és vista com una escola de participació i civisme. En una dimensió de futur, en l'horitzó de 35.000 persones en barris prou dispersos, la descentralització pot cobrir una necessitat que ara no és percebuda pel conjunt de la població.

Tot i aquest debat, les persones senten una desigualtat de vivesa cultural entre barris i un desequilibri en equipaments, inversions i serveis per part dels poders públics. No cal dir que això és viscut com un greuge comparatiu greu. Els barris de més recent construcció són els que presenten un menor nivell d'activitat cultural. En d'altres, al contrari, algunes activitats inicialment de barri han passat a tenir un abast de tota la ciutat.

En aquest sentit es fa present una doble pregunta: quina cultura es vol per als barris? I des dels barris? Entesos aquests no com espais d'aplicació d'una política cultural més o menys descentralitzada sinó com a territoris generadors d'una cultura que contribueix també a configurar la totalitat de la cultura de Vilafranca del Penedès.

Vilafranca ciutat

Ara per ara és la dimensió més present en el pensament de les persones. És la que mesura el seu radi d'acció i en fixa els límits tan conceptuals com espacials. Vilafranca del Penedès sembla tenir una alts estàndards tant a nivell general (renda, ocupació laboral, etc.) com a nivell cultural (oferta general, hàbits, nombre i qualitat de serveis i equipaments, etc.).

Vilafranca del Penedès és apreciada i estimada pels seus habitants que la valoren molt positivament malgrat la lògica detecció d'algunes carències en aspectes concrets. Una opinió expressada manifesta que el paisatge urbà de la ciutat no reflecteix el potencial i la riquesa cultural que diu tenir. Així doncs, ni la senyalètica, ni el mobiliari urbà, ni els aparadors o els seus equipaments donen una imatge lligada al seu patrimoni i a la seva riquesa artística.

Vilafranca del Penedès o el Penedès de Vilafranca

L'Alt Penedès és vist alhora com a debitari de la cultura vilafranquina i com a subministrador d'estímul que arriben i enriqueixen la ciutat. S'ha afirmat que tot el que beneficia la comarca beneficia Vilafranca del Penedès i a l'inrevés. Lluny de veure aquest protagonisme central com una postura invasora o colonitzadora, els pobles de la comarca reclamen més acció cultural acompanyada, això sí, de més informació a tot el Penedès.

Aquest flux d'intercanvis pot acabar de donar a Vilafranca del Penedès una dimensió en cultura (com si la ciutat tingués més de 70.000 habitants, els de tota la comarca) molt superior a la real de 30.000 persones. Seria accelerar el procés de creixement o, millor encara, anticipar-s'hi des de la cultura. Actualment, la relació entre Vilafranca del Penedès i els pobles de la comarca no és prou fluïda i els malentesos o el simple desconeixement o distanciament creen situacions de les que tothom en surt perjudicat.

Aquí es presenten dos reptes de futur: la cultura ha de ser més que ningú sensible a aquest creixement de la ciutat i ha de plantejar-se una dimensió de comarca en tant que actiu potencial important. Ara bé, per això cal estar preparats. No es pot planificar una política cultural per al segle vinent amb els elements existents en aquest segle. I no només és una qüestió d'equipaments. Serveis i pressupostos. També és una nova escala mental, una nova percepció de l'espai cultural.

Evidentment, els fluxos seran més centrífugs que centrífugs, aspecte que està ja assumit i acceptat sense que això suposi tendir cap a un centralisme que anihili la resta de la comarca. La capitalitat de Vilafranca del Penedès ha de ser un motor cultural per a tot el territori, no una esponja que ho xucla tot i ofega el seu entorn. De retruc, aquesta capitalitat també és exercida en altres sectors tals com el comerç, el lleure, etc. No en va Vilafranca del Penedès és reconeguda com a capital d'una sub-àrea de mercat al mateix nivell que Vic o Manresa a Catalunya. La dimensió cultural és la que pot contribuir millor a la cohesió comarcal. És a dir, els territoris avui són més subjectius que objectius. La cultura, en aquest sentit, passa a ser un factor cabdal a l'hora de substantiar aquesta percepció.

El Gran Penedès

Més enllà de la comarca establerta, hi ha un territori natural d'influència, l'anomenat "Gran Penedès" amb el que moltes vilafranquines i vilafranquins s'identifiquen. Ara bé, en aquesta nova dimensió la capitalitat és compartida amb altres poblacions com Vilanova, el Vendrell i Sitges. Això pot obligar Vilafranca del Penedès a posicionar-se i diferenciar-se en relació amb aquestes altres ciutats.

En relació amb aquesta nova dimensió supracomarcal hi ha l'experiència de la Denominació d'Origen dels vins del Penedès que abasta una àrea amb límits certament difosos però que compta amb una imatge prou reconeguda arreu. Podria ser la cultura del vi el nexa d'unió de tot el "Gran Penedès"?

La Vilafranca metropolitana i el diàleg amb Barcelona

Vilafranca del Penedès està situada a menys de 50 Km de Barcelona i, degut tant al creixement de la primera corona metropolitana com a la millora de les comunicacions, la percepció és d'una paulatina reducció d'aquesta distància. A més, als nous pobladors vinguts d'aquesta capital mediterrània no els costarà gens fer el viatge a Barcelona per assistir a un concert al Palau de la Música, veure una exposició al CCCB o freqüentar un teatre de la ciutat.

Representa això una amenaça de fugues o una oportunitat de guanys? Segurament les dues coses a la vegada amb els avantatges i inconvenients que això comporta. A la llarga, les poblacions molt properes a un centre major d'atracció acaben traient-ne profit d'aquesta circumstància. D'entrada, aporta més diversitat que la que hi pot haver a Vilafranca del Penedès, així com la possibilitat d'assistir a espectacles de gran qualitat i/o de gran format.

La coexistència d'ambdós nivells, el vilafranquí-comarcal i el vilafranquí-metropolità, no ha de ser incompatible. Hi ha unes dinàmiques culturals que passen per un d'ells i unes altres que passen per l'altre. Cadascun té la seva força i els habitants de Vilafranca del Penedès poden tenir una oferta cultural molt més rica i variada que la pròpiament local, com ha estat sempre.

Catalunya-Espanya-Europa

Es planteja aleshores la necessitat de saber també "vendre" el potencial cultural de Vilafranca del Penedès a la resta del país. I aquí es poden enfocar diversos plans segons interressi en cada cas. Vilafranca del Penedès té una presència real i potencial de creixement en el seu pes cultural a Catalunya, a Espanya i a l'estranger. Compta amb elements de gran projecció, destacant-ne dos: a nivell nacional la Festa Major de Vilafranca del Penedès és un referent important i, a nivell internacional, la cultura del vi pot projectar Vilafranca del Penedès i la seva comarca més enllà del que ara per ara semblaria abastable.

Ben treballats, hi ha altres elements d'atracció que poden fer de Vilafranca del Penedès un centre receptor de consumidors culturals d'arreu del país. Alguns d'aquests elements són: la Fira del Gall, les Fires de Maig, Firaví, la Festa del Xató, el potencial artístic i arqueològic, etc.

L eix diagonal

Les ciutats i els territoris busquen sempre el seu paper en l'ordre general de les lògiques i les relacions en el mapa del país. Davant la situació de centralitat i atracció que exerceix Barcelona, les ciutats de Lleida, Vic i Girona varen crear, a la llum de la nova via de comunicació inaugurada ara fa tres anys, l'"eix transversal" que ha donat els seus fruits, entre altres, en el sector cultural.

Vilafranca del Penedès forma part d'un cert "eix diagonal" no definit encara però que fàcilment es pot percebre si es recorren les ciutats de Vilanova, Vilafranca del Penedès, Igualada i Manresa. Totes elles reuneixen la característica de ser ciutats d'una grandària considerable, sense arribar, però, a ser grans capitals. Cadascuna per la seva banda es veu amb certes dificultats per destacar però enfortides amb un projecte comú a l'empar de la seva alineació geogràfica poden tenir una força col·lectiva que ara no tenen.

2. 3. 2. LA CULTURA COM A SERVEI PÚBLIC

Això vol dir afavorir la cohesió social, la integració, la identitat, la participació, el benestar social, etc. Però també vol dir fer un pas cap al reconeixement i la garantia d'uns drets culturals dels habitants anant des de conceptes més abstractes fins a dotacions concretes mitjançant l'ús de "ratios" que donen a la política cultural un sentit i una eina alhora. Vilafranca del Penedès té capacitat per apostar per aquesta visió socialitzadora de la cultura, en la línia de la tendència observada en les polítiques culturals al llindar del nou segle.

Semblava lògic que qualsevol reflexió a l'entorn de la situació de la cultura a Vilafranca del Penedès abordés el model de cultura que es busca i la distància que actualment existeix entre la realitat i l'ideal.

Vilafranca del Penedès, com tota ciutat mitjana, es planteja el debat de si ha de ser el més gran dels petits o el petit entre els grans ("cua de lluç o cap d'arengada" en termes més col·loquials). En el primer cas, s'opta per una postura còmoda i conformista alhora que comporta un cert tancament en si mateix, una sobre-reafirmació dels elements existents i una política cultural que destaca els actius passats sobre els potencials futurs. En el segon cas s'opta per una política més arriscada en la que cal buscar nous signes d'identitat, canviar l'escala d'autoexigència i mesurar-se amb realitats més "agressives" en tots els aspectes.

Oportunitats i fortaleces de Vilafranca del Penedès

Noves oportunitats per a Vilafranca del Penedès

- La cultura està adquirint un paper central entre els hàbits socials de consum. Per tant, cada cop més, és vista com un actiu que cal saber preservar i explotar a la vegada, que per ell mateix té un potencial en creixement i el dignifica als ulls de tothom.
- Noves oportunitats per a la cultura: l'expansió conceptual del fet cultural i la multiplicat d'agents que hi intervenen fan que la cultura es pugui recolzar en

altres formats o sectors d'activitat fins ara inexistents. El turisme cultural n'és un clar exemple. Gràcies a això, la cultura pot ser presentada en la seva dimensió més lúdica i agradable a nous públics, als que fins ara no s'hi accedia fàcilment.

- La immigració, com a fenomen d'injecció en una societat de noves idees, conceptes, hàbits, etc., representa un revulsiu i una nova sensibilitat que enriqueix no només el treball dels artistes sinó el dels gestors culturals que han de presentar propostes a la societat amb una nova escala de valors i necessitats detectats en la comunitat.

Fortaleses detectades

- El propi fet de plantejar un procés participatiu per part de l'Ajuntament conduent a una planificació de l'oferta cultural representa una voluntat de millora i un reconeixement a nivell institucional i ciutadà que fins ara només era reservat als temes "seriosos": urbanisme, ensenyament, salut, etc.
- Tothom està d'acord en que Vilafranca del Penedès té un gran potencial cultural, tant pel que fa als fenòmens creatius-expressius com a les manifestacions de cultura popular i festiva.
- La Festa Major de Vilafranca del Penedès és una de les més arrelades i viscudes de Catalunya. Ha sabut preservar la seva identitat.
- La cultura del vi, ben explotada, té moltes possibilitats per esdevenir un element d'identitat amb capacitat de projecció externa i d'atracció de visitants. És un element propi de tota la comarca amb una forta presència exterior.
- Es constata que les activitats culturals ben contextualitzades i integrades tant en l'espai com en el temps (existència de circuits, programacions coordinades, etc.) amb altres activitats de gran participació tenen èxit. Quan s'ajunten esforços diversos les coses funcionen.
- A falta d'un estudi d'hàbits culturals, les opinions sentides expressades en el decurs de les taules de treball s'expressen en el sentit que els índexs de consum cultural per habitant indiquen que Vilafranca del Penedès està en la banda alta de ciutats mitjanes i grans, depassant en alguns aspectes poblacions tan significatives com Barcelona.
- Existeixen nous centres d'interès cultural que amplien els habituals àmbits d'actuació. Així, la Fira del Gall o altres poden ser motiu de renovació tant en el consum local com en la imatge que es presenta a l'exterior.
- En relació a la seva mida com a ciutat, els equipaments i serveis, tot i que millorables, són vistos positivament per la població. Es valora positivament també el seu potencial en termes de futur.

Dimensions de l'acció

Existeix una desproporció entre el que fan les entitats i el que promou l'Ajuntament. En general Vilafranca del Penedès esmerça força energies en desenvolupar iniciatives

ciutadanes de tota mena. Hi ha una quantitat important de propostes a l'abast dels ciutadans, ja sigui provinents de l'Ajuntament o ja sigui de les entitats socials i culturals. Un element a destacar és potser el caràcter endogen o d'autoconsum de una part important de l'activitat social. És quan les entitats programen per elles mateixes, pels seus associats i associades, sense tenir la transcendència social que l'ocasió permetria. Es pot dir que el gran volum d'activitat queda diluït per la seva poca visibilitat social.

Ara bé, aquesta oferta és més fruit d'una acumulació desordenada que el resultat d'un procés de planificació. Com que tothom fa moltes coses, al final la suma és elevada, però desigual. Falta l'element planificador que permetria optimitzar millor el nombre elevat de recursos emprats i millorar-ne els resultats.

Els solapaments però també les zones d'ombra produïts per aquesta multi-producció superposada d'activitat cultural de la societat es detecten a tres nivells.

- Territorial: es detecta un procés destacat de centralització en detriment dels barris, els quals es queixen d'un cert abandonament.
- Temporal: la vida cultural de Vilafranca del Penedès es concentra en un esdeveniment principal, la Festa Major, i un de petit, les Festes de Sant Raimon. La resta de l'any és viscuda per gran part de la població com un desert cultural.
- Temàtica: hi ha sectors molt ben representats i potenciats per les institucions públiques i privades, seguits per gran part de la població, com és el cas de la cultura tradicional i popular. Altres sectors com el de la creació contemporània estan en franca minoria de recursos i d'atencions oficials.

Els agents protagonistes

Cal aturar-se també un moment sobre els agents que intervenen en la configuració cultural de la ciutat. El cas de Vilafranca del Penedès és excepcional per la presència i la força de tots els sectors de la societat:

La societat civil

Més enllà del tòpic que caldrà confrontar, la riquesa associativa de Vilafranca del Penedès és un actiu de gran vàlua en la vida cultural local. Cal descriure-la una mica més i veure tant la seva força com les possibles febleses en un horitzó de futur.

- De manera general, les entitats de Vilafranca del Penedès són un exemple de dinamisme cultural, tant en les seves manifestacions festives com en les més lligades als fenòmens expressius i creatius. La vida associativa és sentida i viscuda amb força per la societat vilafranquina.
- Existeix en la societat civil una dialèctica incòmoda entre el desig i la necessitat de rebre subvencions de les administracions públiques d'una banda i el reconeixement que aquest fet pot coartar la seva independència i llibertat. La resolució d'aquesta tensió es reconeix com a complexa.

- Es detecta un desequilibri entre les entitats culturals més tradicionals, ubicades sovint al centre de la ciutat i amb una vida cultural rica, i les associacions de veïns predominants en els barris de la ciutat, que programen menys activitats de tipus cultural. Tot i així, es reconeix el paper clau d'aquestes entitats en el si de la població.
- Algunes entitats culturals de la ciutat, pel seu pes específic en la població, desperten grans adhesions o aixequen crítiques visceralment. És el cas del Casal o de l'Institut d'Estudis Penedesencs. Es fa difícil ser imparcial en la seva valoració. En general se'ls reconeix un passat i un esforç de treball en els seus continguts però es remarca també un cert distanciament amb la societat actual o, si més no, amb una part d'aquesta. El tancament sobre elles mateixes és el gran tema pendent.
- A l'altre extrem s'observa una multiplicitat de petits col·lectius molt vius i actius però amb poca estabilitat, continuïtat, patrimoni propi i representativitat en el si de la societat. Això s'acompanya d'un fenomen estès arreu del país: el del plurimilitantisme o, dit d'una altra manera, la sensació que "sempre som els mateixos a tot arreu". Això pot donar una falsa impressió hiperdimensionada de la realitat associativa.
- S'observa que hi ha una manca d'informació per part dels habitants de les entitats del seu propi entorn: quines són, què fan, on són, etc.
- A més es veu una manca de relació i sobretot de coordinació entre les mateixes entitats. Coexisteixen ignorant-se. Això pot ser degut a l'atomització existent en el si del teixit associatiu i al replegament sobre elles mateixes ja esmentat.
- De la mateixa manera, la relació amb els poders públics, el municipal en particular, és escàs en termes generals o es basa en la confrontació i el conflicte per les subvencions, els rols de cadascú o els controls més o menys solapats que es detecten.
- Les entitats tendeixen a plantejar la seva relació amb l'Ajuntament més des del suport econòmic que no pas des de l'aprofitament d'altres recursos existents (infraestructura, personal de suport, etc.).
- Les entitats tenen una manca important de promoció, d'espais de relació, de participació ciutadana, etc. Viuen massa replegades sobre elles mateixes i es preocupen poc de la seva projecció.
- Les associacions no s'han plantejat seriosament la possibilitat d'abordar el mecenatge per a les seves activitats.

Els poders públics

- Des de les taules de treball es valora que Vilafranca del Penedès té recursos suficients per desenvolupar una política cultural en condicions.
- De la mateixa manera les dades presentades i la opinió dels participants fa pensar que Vilafranca del Penedès té un bon parc d'equipaments culturals. Cal, però, una millor adequació i dotació de recursos per alguns d'ells i una gestió més eficient i més eficaç.

- En tot cas, el sector on es nota més l'absència d'un equipament ben dotat és en el de les arts escèniques: el teatre, la música i la dansa.
- Hi ha una certa percepció que l'Ajuntament posa massa traves burocràtiques i econòmiques a qui vol organitzar una activitat cultural. Això produeix un cert desànim i cansament en els seus promotors que poden acabar abandonant la iniciativa.
- La gent té la sensació que desconeix una part considerable dels recursos disponibles, fet que s'accentua a nivell comarcal. Més enllà dels equipaments habituals, s'està convençut que la Regidoria d'Urbanisme disposa informació sobre espais, equipaments i instal·lacions públiques i privades que podrien ser susceptibles d'interessar a entitats, col·lectius ciutadans, artistes i fins i tot al mateix ajuntament per a les seves activitats culturals.
- Seguint amb els recursos i anant més enllà dels equipaments, es considera que Vilafranca del Penedès no està prou connectada amb circuits, xarxes i altres espais de relació que permetrien una major obertura a l'exterior i una més gran projecció externa del fet cultural local. Aquest element és de vital importància, sobretot per als creadors i els col·lectius el camp d'acció dels quals ultrapassa les fronteres, fins i tot comarcals.
- Pel que fa a les relacions de l'Ajuntament amb els altres agents, es considera que aquestes no són tan bones i flü des com caldria esperar amb les entitats de la vila i que no sempre obeeixen a criteris clars i coneguts. Es constata, però, que tenen un potencial de millora important.
- Hi ha l'opinió que l'Ajuntament té la capacitat, no prou exercida fins ara, de motivar els agents socials i econòmics de Vilafranca del Penedès que difícilment s'impliquen en la vida cultural, com ara Caixa Penedès o els productors de vins i caves, per posar alguns exemples.
- Entrant en el sector del patrimoni, i per la responsabilitat diferenciada que hi té l'Ajuntament en relació als sectors artístics de la cultura, es troba a faltar una gestió integral de tot el patrimoni de Vilafranca del Penedès. En particular, i per començar, es posa de manifest l'absència d'un inventari patrimonial amb criteris seriosos i professionals. També és de comú acord que falten esforços per difondre i valorar el patrimoni existent a tots els nivells: culturals, escolars, adults, turisme, etc.
- En el camp de la formació hi ha una manca de continuïtat en les iniciatives públiques ja sigui en el temps (projectes interromputs), ja sigui en el nivell (manca d'especialització). Cal esmentar els exemples de l'Escola de música o dels tallers teatrals. Es reconeix la manca d'assumpció de les seves responsabilitats per part de la Generalitat de Catalunya en alguns casos.
- Quant al finançament de la vida cultural vilafranquina, es posa de manifest una manca d'implicació econòmica tant per part del sector públic com del privat. Hi ha poca internacionalització dels projectes culturals (posat de manifest per l'escàs finançament europeu) pel que es dedueix que es fan pocs esforços per aconseguir-ho.

- Tot i així tampoc hi ha altres fonts de finançament alternatiu que es puguin observar en els projectes existents. Els nivells de recursos econòmics provinents del patrocini i el mecenatge són molt minsos per a una població com Vilafranca del Penedès que a causa del seu teixit industrial, social i cultural, no hauria de ser un fet que presentés gaires dificultats. El potencial financer, en tots els sentits, és, per tant, molt gran.

Els creadors

La riquesa cultural d'una comunitat prové en gran mesura de la seva capacitat de generar discursos i propostes artístiques, innovadores i agosarades en les seves iniciatives, amb vocació internacionalista i voluntat d'arrelament alhora. Tothom reconeix que la creació aporta qualitat de vida.

En aquest sentit, s'observa un potencial considerable a Vilafranca del Penedès. La seva capacitat de creació en els diferents sectors artístics és destacada. Cal, però, fer un esforç paral·lel pel que fa a la repercussió i projecció que té el fruit d'aquesta força creativa. Per millorar aquest aspecte caldrà considerar la realitat del sector artístic a Vilafranca del Penedès que ve marcada, d'entrada, per una gran fragmentació en diverses escales:

- Existeix una fragmentació fàcil de detectar entre els diversos àmbits de la creació que sovint s'ignoren mútuament, fet que pot ser vist en negatiu tant des del punt de vista de la riquesa creativa compartida com de l'afebliment del sector de cara a altres interlocutors. D'una manera àl·lacionista o a curt termini també pot ser viscut positivament per aquells que s'hi troben còmodes.
- Una altra fractura detectada és entre les diferents fases del procés creatiu (creació artística, producció i difusió). Cadascú va a la seva i costa posar-se d'acord per establir una continuïtat que, en definitiva, beneficiï a tothom.
- Es constata que també hi ha una fragmentació entre l'àmbit cultural i l'administració pública, en la qual el diàleg de vegades es fa espès i les funcions d'ajut mutu entre ambdós evidència més una "diàleg de sords" que no pas una voluntat manifesta de cooperació.
- De la mateixa manera, no resulta gaire millor la relació entre el sector creatiu i el sector industrial de Vilafranca del Penedès, desaprofitant oportunitats d'intercanvi i col·laboració.
- A nivell social es manifesta una fractura cultural entre el sector artístic i els col·lectius socials situats al marge de la cultura dominant (immigrants, etc.).
- Finalment, es detecta una fractura entre els creadors i el públic. Els discursos artístics i els hàbits culturals de la població no sempre acaben de sintonitzar. Hi ha una manca de comunicació i d'identificació dels uns cap als altres.
- Tot i que la major part d'aquestes fractures són un mal endèmic i comú a gran part de la societat contemporània, més enllà de les nostres fronteres, fóra un error considerar-les com un fet normal i acomodar-s'hi amb una ceguesa que tard o d'hora pot passar factures importants.

- Aquesta fragmentació és alhora causa i conseqüència d'una manca de comunicació i fins i tot de reconeixement i d'identificació en el si i entre els diferents agents de creació artística vilafranquina. La transversalitat i la interrelació permetrien una major pressió de cara als altres interlocutors públics i privats.
- El món de la creació es troba sovint amb un mur d'incomprensió i manca de suport. Es tracta més de sensibilitat i informació que no d'equipaments i recursos. Les persones que impulsen les iniciatives, sobretot les més innovadores, s'acaben cansant i abandonen. Les seves propostes queden frenades per la manca de suport del propi Ajuntament.
- A més de tot això es fa palès que l'artista viu en una contradicció permanent entre el desitjat reconeixement general i la seva pràctica d'una expressió artística minoritària no gaire arrelada socialment. Aleshores tendeix a desubicar-se i en dona la culpa a la societat.
- En general, existeix ben poca autocrítica per part dels creadors.

La indústria cultural

La vida cultural vilafranquina presenta una participació més o menys activa d'un conjunt d'agents del sector privat, des de la indústria cultural fins a les grans empreses, sobretot vinícoles, passant per entitats de crèdit o altres.

La indústria cultural pròpiament dita és escassa a Vilafranca del Penedès i bàsicament limitada al món editorial que és més important del que aparenta d'entrada però que es troba fragmentat i limitat, de vegades, a circuits molt tancats. Els altres sectors de la indústria cultural a penes destaquen. En aquest sentit Vilafranca del Penedès és manifestament importadora dels productes culturals produïts arreu. El comerç cultural presenta un estat de salut satisfactori sense ser tampoc molt destacat. Les opinions expressades deixen aquest apartat en un nivell mig de valoració.

A Vilafranca del Penedès es té la sensació que la indústria cultural és el parent pobre d'aquesta foto de família.

Les grans productores viti-vinícoles

I aquests són els parents rics als ulls de tothom. Noms molt coneguts que juguen un paper cabdal en la vida econòmica de la ciutat i la comarca. Aquestes grans empreses i les seves fundacions lligades sobretot al vi i al cava també tenen una presència destacada en alguns aspectes de la vida cultural, tant a nivell d'iniciatives pròpies com de suport a projectes ja existents. Més que el seu nivell d'intervenció en l'actualitat, és l'enorme potencial que presenten de cara al futur el que interessa al món cultural de la vila. S'observa amb una certa preocupació un fort desequilibri entre aquest potencial i el poc interès que tenen en la vida local, la cultural en particular. Conseqüentment no tenen una política d'inversions definida en cultura. I dins aquesta, el món de la creació queda més relegada encara. La seva relació amb el teixit associatiu o les institucions públiques tampoc passa per ser molt esplèndida.

Caixa Penedès

Entre les entitats de crèdit és la que, amb diferència, juga un paper més destacat. Com a tota caixa té una presència en el sector cultural tant amb projectes propis que desenvolupa en equipaments de la seva propietat com amb suport a iniciatives de la població.

Tot i que la seva aportació és considerada més valuosa que la de la indústria del vi i el cava, hi ha l'opinió que la seva política cultural no és gens clara i respon més aviat a objectius circumstancials del moment que a un pla general preconcebut. L'aportació de recursos al sector cultural, si se la compara amb d'altres institucions d'estalvi de Catalunya, és sensiblement menor.

Una vegada més destaca l'enorme potencial que representaria un canvi d'orientació més arrelada amb les necessitats reals i les demandes expressades pel conjunt de la població vilafranquina. Dins aquesta nova orientació destaca la responsabilitat adjudicada a la institució municipal.

Els mitjans de comunicació locals

Hi ha diversos mitjans de comunicació local arrelats a la ciutat, entre els quals destaca "El 3 de Vuit" com el que pot jugar un paper més important en la vida cultural comarcal. La seva informació sobre les activitats culturals locals és amplia tot i els imponderables d'espai que solen afectar la premsa escrita. Tot i així, s'hi troba a faltar un periodisme més d'opinió, amb crítiques, articles i col·laboracions periodístiques que facin reflexions i comentaris sobre l'entorn cultural i les seves problemàtiques.

Un altre mitjà és La Fura, que compleix un important paper cultural a la comarca i que presenta grans potencialitats.

Pel que fa als mitjans de comunicació públics, Ràdio Vilafranca contribueix d'una manera molt positiva a la vida cultural de Vilafranca i de la comarca. El Butlletí Municipal té poca incidència així com Vilafranca Televisió, sobretot pel que fa als problemes de recepció i a la manca de recursos econòmics.

Als ulls dels/de les participants i pensant en el pòsit que quedarà en el futur del que és actualment la vida cultural de la vila, preocupa que quan els historiadors del futur hagin de refer la vida diària de la nostra època trobin una visió incompleta. Falten, per tant, més cronistes de la societat vilafranquina que deixin la seva empremta per les generacions futures.

Les relacions entre els agents

Pel fet de ser una vila d'una escala relativament petita en la que les relacions personals poden prevaldre per damunt de les institucionals, hi ha la sensació, més intuïda que constatada, que tothom es coneix i que els representants de totes les institucions públiques, privades i associatives es coneixen prou entre ells. Una altra cosa és la col·laboració mútua i recíproca. La població té la impressió que les diverses institucions no només s'ignoren a nivell formal sinó que, sovint, competeixen entre elles, la qual cosa comporta una situació de duplicitat i simultaneïtat de serveis i activitats amb el

desgast que això suposa per a una població relativament acotada com és Vilafranca del Penedès.

Sorgeix aleshores la pregunta: si es coordinessin totes les institucions culturals de Vilafranca del Penedès, no s'obtidrien uns resultats molt més positius pel conjunt de la població? I s'entén per coordinació l'establiment de polítiques conjunts que beneficien a la població, la cooperació en termes econòmics (patrocini, subvenció, etc.), infraestructurals i humans, l'acord per establir els calendaris d'acció per evitar solapaments estèrils, la unió necessària per tal de reforçar la imatge i projecció de Vilafranca de cara a l'exterior, etc.

Per arribar a aquesta situació ideal caldria definir millor el paper de cada agent i, sobretot, la relació existent entre l'Ajuntament i les entitats socials i culturals. Els altres agents "grans" també haurien de definir millor el seu lloc, primant preferentment la seva incardinació en una escala territorial per damunt de la comercial.

En aquesta nova era de les interrelacions caldria definir millor alguns aspectes com són:

- Una política de subvencions entre els estaments públics i els socials.
- Una política de patrocini entre les empreses i les entitats culturals.
- Una política de cooperació més efectiva entre els poders polítics i els econòmics.

Contràriament a moltes altres realitats locals, a Vilafranca del Penedès no es tracta d'una relació de dependència donat que el sector privat gaudeix de bona salut com per poder viure sense dependre de l'administració pública.

Malauradament, aquesta relació tampoc es caracteritza per un diàleg fluid. Ho és molt menys de col·laboració. No hi ha cap instrument de relació com ara un consell, plataforma o similar en el que estarien representats les entitats, els agents comercials i l'Ajuntament. Aquest tampoc assumeix la funció d'arbitratge entre el teixit social i cultural local.

Els equipaments

Els equipaments no han de ser l'únic element sobre el que gravita una política cultural, però són el referent més fàcil d'identificar per part de la població i sovint també per part de les institucions. Són, per tant, una condició necessària però no suficient per una política i una vida cultural local. Els equipaments tenen la virtut i alhora el defecte de tenir una llarga continuïtat en el temps. Un cop hi són costa molt de tancar-los i donen una seguretat i estabilitat a programadors i usuaris.

En una escala comparativa amb altres localitats catalanes, Vilafranca del Penedès està ben situada a nivell general pel que fa a quantitat i qualitat dels equipaments culturals existents. Aquesta dada, lluny de voler incitar a una posició acomodaticia, hauria de servir per orientar els esforços en reflexió i en recursos cap a altres fites més preocupants per a la societat vilafranquina. Tot i així, alguns aspectes destaquen pel seu interès.

Si veiem les coses del bon costat:

- Els equipaments culturals de Vilafranca del Penedès tenen un potencial d'aprofitament superior al de l'ús actual. Això suposa que estan prou ben dotats per incrementar en quantitat i qualitat els serveis i activitats existents.
- En ser una localitat prou abastable i transitable no cal pensar en una situació de descentralització que podria absorbir molts recursos.
- Existeix un potencial d'equipaments no estrictament culturals com escoles, biblioteques escolars i altres que podrien ser susceptibles d'aprofitament, ampliant així els recursos disponibles amb inversions mínimes. Hi ha la sensació que, globalment, existeixen prou llocs per fer-hi coses.
- Alguns dels equipaments, al marge del seu funcionament, estan ubicats en edificis singulars pel seu valor patrimonial i el seu reconeixement per part de la població. El Museu de Vilafranca del Penedès n'és un cas ben visible.
- Quant als equipaments que reben més opinions satisfactòries per part dels participants a les taules de treball, aquests són: Teatre Cal Bolet (en primer lloc i destacat sobre els altres), les sales de cinema Bogart i Kubrik, la biblioteca Torres i Bages, la sala d'exposicions Palma XII i el Cine club.
- Cal Bolet és considerat un bon equipament tant per la seva dotació infraestructural com per la qualitat de la seva programació. És molt apte per espectacles de petit format. No pot acollir, en canvi, propostes més grans.

Si veiem les coses amb ulls més crítics:

- En general existeix un desconeixement de la totalitat dels equipaments existents i disponibles i de les seves potencialitats d'ús. Això dificulta la realització d'activitats ja sigui de difusió, de formació o de creació i producció, sobretot per part dels col·lectius socials.
- En particular es nota a faltar l'existència d'un mapa cultural de Vilafranca del Penedès en el que s'hi ubicarien amb facilitat tots els espais i equipaments susceptibles de ser utilitzats per a la cultura, la seva dotació infraestructural, les seves condicions d'ús, etc. L'activació de la Reflexió Estratègica sobre la Cultura a la Ciutat per part de l'Ajuntament és un primer pas per impulsar aquest mapa cultural.
- Hi ha la sensació que els equipaments de Vilafranca del Penedès són aptes tot i que tots plegats haurien de donar un pas endavant per a ser bons de veritat i per poder oferir una programació de la qualitat que es troba a faltar ara en molts casos.
- Allò que més es troba a faltar per part dels programadors públics i privats és l'existència d'un auditori de música i d'un teatre en condicions per a teatre i dansa.
- S'observa que les infraestructures situades als barris són poc utilitzades pels seus propis habitants que segueixen anant al centre a per les seves necessitats de

consum cultural. Potser els equipaments que tindrien més èxit perifèric serien les biblioteques de barri.

- Falten algunes infraestructures i organitzacions estables per tal de cobrir les necessitats de certs sectors artístics, tals com tallers de creació per als artistes plàstics.
- El Teatre Cal Bolet no reuneix les condicions per a portar obres de qualitat de gran format.
- El Museu de Vilafranca-Museu del Vi és considerat un equipament amb moltes mancances. L'edifici on es troba no és l'adequat, se'l considera poc atractiu, és massa històric i no mostra prou bé la cultura del vi i el seu entorn. S'allunya massa del concepte de "Centre Cultural del Vi" com a espai viu i dinàmic. Cal buscar formats i contenidors prou diferents i innovadors per a un discurs més social en el fons i més dinàmic en la forma. En l'actualitat, però, el Museu ha entrat en una nova fase en la qual s'ha endegat un projecte museològic nou i il·lusionador, amb l'objectiu d'involucrar la població local, els visitants i els agents econòmics actualment poc implicats en el Museu. El Museu de Vilafranca-Museu del Vi no genera gaires activitats pedagògiques que ajudin a menuts i a grans a entendre millor la vessant històrica de la pagesia penedesenca i l'evolució en l'elaboració del vi, amb les seves repercussions socials i culturals sobre la població.

El Museu de Vilafranca-Museu del Vi rep una mala qualificació per part dels vilafranquins i les vilafranquines i, el que és pitjor, si no se'l critica més és perquè la gent no li dóna importància i no se'l fa seu. No té personal suficient per desenvolupar la seva tasca amb dignitat, hi ha manca de recerca (una de les funcions més importants d'un museu), té una bona col·lecció i no hi ha un bon magatzem on conservar-la.

El Museu de Vilafranca-Museu del Vi disposa d'un arxiu bibliogràfic, un arxiu fotogràfic i un arxiu musical que cal que s'integrin en el projecte museològic que s'ha endegat recentment i que han d'estar més a l'abast de la població. El museu també disposa d'un espai d'exposicions temporal i d'un auditori que, a manca d'espais a la vila, és força utilitzat per la població per organitzar-hi activitats.

- Hi ha un seguit d'equipaments patrimonials desaprofitats: el Casal de la Festa Major presenta un horari poc convenient per a facilitar les visites i, per tant, és poc visitat. El mateix passa amb el retaule de St. Jordi, que és poc accessible als visitants.

2. 3. 3. LA CULTURA COM A FACTOR DE PROJECCIÓ I ATRACCIÓ

Aquesta visió està centrada en considerar la cultura com a factor de desenvolupament en un ampli sentit del terme. En el cas de Vilafranca del Penedès es basa en la capacitat d'atracció turística i en el desenvolupament econòmic conseqüent a partir del que té la ciutat com a elements més destacats: l'entorn natural, la vivència cultural i la producció de vi.

El paisatge

El paisatge natural dels entorns és reconegut per la població com una de les més grans oportunitats que té Vilafranca del Penedès tant en la seva vivència interior com en la seva projecció exterior. Actualment es valora el seu bon estat de conservació. Tanmateix es constaten certes amenaces (TGV, quart cinturó, desdoblaments, abocadors, polígons industrials...) que poden malmetre un dels actius més importants de la comarca, des del punt de vista cultural).

Vist des del punt de vista dels recursos naturals, el paisatge és vist com una font generadora de cultura i riquesa que cal saber explotar més, però que se'n pot anar en orris a causa de les agressions medioambientals i econòmiques que està patint.

La cultura i la Festa Major

A Vilafranca del Penedès això és particularment notori en, almenys, un parell de casos: la cultura del vi i la Festa Major, dos elements que graviten permanentment en els discursos i en les accions de les vilafranquines i vilafranquins. Del seu correcte abordatge en una política cultural depèn en gran part l'èxit o el fracàs d'aquesta.

En poques poblacions catalanes la Festa Major gaudeix de tanta consideració social com a Vilafranca. Malgrat això, com tot acte de vivència col·lectiva de caràcter massiu genera un cert rebuig o distanciament per una part de la població. L'excés és el seu propi enemic.

El fet és que es tracta d'una festa d'origen agrari (com tantes arreu del país) que agafava el seu sentit en un calendari lligat a les feines del camp i que es concretava en uns actes propis d'una societat agrària del segle passat. Avui les coses han canviat i la Festa Major ha de saber donar resposta a les necessitats d'una societat urbana, que té altres cicles de vida i estils diferents de compartir el lleure, les relacions socials i la cultura. En tot cas, sigui com sigui, cal que reflecteixi una voluntat actual del que la Festa Major ha de ser i no que acaba essent tal com és perquè sempre s'ha fet d'una certa manera o a ningú se li ocorre pensar que es podria fer d'una altra manera.

I com a tot acte de passió les implicacions i les opinions són encontrades: des de qui opina que la Festa Major funciona molt bé tal com està i és millor no tocar-la; fins a qui pensa que se'n fa un gra massa de la Festa Major i que caldria adaptar-la als temps actuals. Les opinions expressades a continuació intenten mostrar un itinerari des dels elements, més o menys consensuats, que destaquen pel seu potencial a aquells altres que es podrien considerar una feblesa a millorar.

- La Festa Major és considerada com el signe identitari més destacat de Vilafranca del Penedès.
- La Festa Major és el fet més participatiu de Vilafranca del Penedès, tant en la seva organització com en la seva celebració. Això li configura un caràcter quasi únic a Catalunya. És la vivència de tot un poble.
- La Festa Major té uns elements diferenciadors que li són propis i li donen personalitat: el bestiar i els balls.

- La Festa Major té un sentit per a la gent de Vilafranca del Penedès que no és percebut o viscut tan intensament per la gent de fora que la poden considerar una festa major més de la geografia nacional.
- La Festa Major de Vilafranca del Penedès en el seu conjunt (els castellers en serien una excepció parcial) no és tant mediàtica com ho són d'altres. Això la preserva de una massificació artificial però li resta projecció i protagonisme de cara a la resta del país.
- La Festa Major no se sap "vendre" o promocionar com tantes altres activitats festives de menor tamany.
- Per a molta gent la Festa Major és massa tancada i endogàmica i necessita obrir-se tant en els seus continguts com en els seus públics, sobretot en la perspectiva de la Vilafranca del futur.
- Existeix un excessiu centralisme que, lligat al tancament, reforça el que una part de la població no s'hi acabi d'integrar.
- Els col·lectius amb aspiracions més contemporànies la troben desfasada i ancorada en un temps passat.
- Paradoxalment, Una part de la població té la sensació que la Festa Major està desconnectada de l'altra element simbòlic de la vila: el vi. Durant els dies de festa es consumeix molta més cervesa que vi i aquest és, a més, sovint de baixa qualitat.
- La Festa Major viu un procés de sacralització i patrimonialització que, a la llarga, va en detriment de la seva acceptació i vivència per part del conjunt de la població. En alguns moments sembla fins i tot que la Festa Major és un tema "tabú" sobre el que, per la seva implicació personal i passional i la seva complexitat és millor no parlar-ne.

Sigui com sigui es fa palesa la necessitat d'endegar un procés de reflexió interna i profunda, ja sigui per reafirmar-la, ja sigui per modificar-la. En aquest diàleg entre la vivència col·lectiva intensa i l'espectacle que pot esdevenir una gran obertura cal tenir ben clar que el dia que els vilafranquins siguin uns purs actors de la seva festa s'haurà perdut tota la frescor que té.

La cultura del vi

El vi amb tot el seu entorn cultural és el segon gran element simbòlic de Vilafranca del Penedès. Li dóna, més a escala comarcal que capitalina certament, projecció i identitat més enllà de les nostres fronteres. Del vi se'n parla i molt i se'n fa bandera comarcal, tot i que aquest fet no s'acompanya d'una realitat tan marcada sobre el terreny. En aquesta cas el discurs ultrapassa la realitat.

Pel que fa al tema del vi existeixen altres denominacions viti-vinícoles de referència tant a Catalunya com a l'Estat espanyol i a Europa. Per tant es tracta d'un producte estipulat amb unes regles de mercat clares. On les regions poden destacar és en el tractament cultural que es dóna i es reconeix al vi.

Una primera dificultat que es planteja, i que en el cas de la Festa Major resta molt més clara, és la de definir conceptualment la cultura del vi, què s'entén i què comporta per a una comunitat. Si no es fa, la materialització en elements concrets predominarà, tot i que aleshores l'aspecte comercial tindrà sempre més força que cap altre.

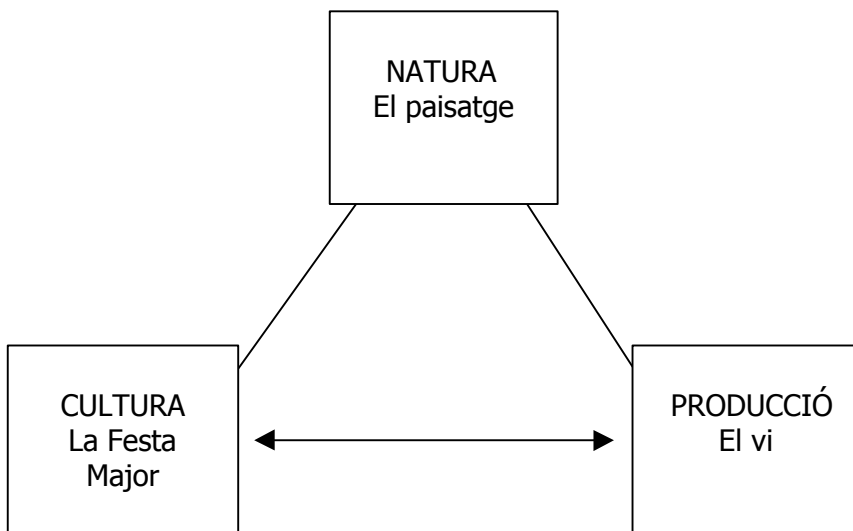
Seguint un itinerari en el qual destaquen les potencialitats tot i que, alhora cal ser vigilants amb les amenaces, la cultura del vi ocupa un gran espai en la memòria col·lectiva i en el pensament quotidià dels habitants de Vilafranca del Penedès.

- Avui en dia, en una cultura en la qual destaca el lleure, el turisme cultural i la gastronomia local, el vi relliga perfectament tots aquests aspectes. El seu potencial com a element identitari i de projecció nacional i internacional és immens. Sense voler simplificar massa les coses, es pot dir que ens trobem davant d'un producte que "es ven sol".
- Un altre posicionament necessari és si el Penedès ha de buscar la seva identitat en el vi, element comú a moltes altres regions del planeta, o en el cava, del qual en seria una de les grans capitals universals. El fet és que, ara per ara, hi ha dues imatges de marca que cal saber explotar i articular adequadament: el "vi" com a producte amb totes les seves variants i el "cava" com a especialitat..
- Allò que sembla més clar és que Vilafranca i la seva comarca han de ser una sola cosa a l'hora de tractar el tema del vi i que, ajuntant esforços de tot el Penedès, s'obtidrien més èxits col·lectius. La cultura del vi està tan arrelada que es veu reflectida en la vida social i festiva de tota la comarca. La Festa Major no deixa de ser un clar exemple d'aquestes festes i balls del most.
- La cultura del vi no es pot entendre sense la seva relació amb l'economia a gran escala. Les denominacions d'origen en són una mostra, tot i que els territoris del vi no es corresponen exactament amb els administratius ni amb els culturals. Cal pensar si la denominació d'origen Penedès pot ser l'element aglutinant de la comarca a nivell cultural o si és més aviat un concepte econòmic. Cal pensar també si la denominació d'origen Penedès i la denominació d'origen Catalunya poden arribar a estar contraposades. En aquesta línia economicista es pot arribar a plantejar que la cultura del vi s'ha de basar en millorar la qualitat en la producció del vi i que tot seguit ja vindran les festes i tot el que s'hi vulgui afegir.
- Similarment la relació entre el vi i el fet cultural està agafant una volada important, per la qual els sectors artístics i culturals poden aportar propostes. Així ho han entès altres regions i cal que el Penedès i Vilafranca al seu davant trobi també el paper a jugar en aquest concert internacional. Vilafranca del Penedès, quan es parla de cultura del vi, no aprofita prou el seu potencial artístic.
- Pel que fa al turisme, Vilafranca del Penedès no presenta amb prou impuls la seva cultura del vi: ni el museu és el que hauria de ser, ni hi ha una bona oferta de rutes del vi, ni hi ha cap projecte artístic-cultural lligat al vi, ni se serveixen bons vins als restaurants. Cal acollir amb satisfacció projectes com Divinum tot i que cal donar temps per veure'n els resultats. Està en estat avançat la idea de fer un "parc del cava" d'àmbit comarcal centrat en el vi i la seva cultura.

- Es pot deduir d'això, com diu molta gent, que Vilafranca del Penedès té poc assumida la cultura del vi i que, per tant, no la mostra als visitants, els quals no acaben de copsar que són al cor d'una regió vitivinícola? El fet que altres regions s'identifiquin més fermament amb el vi pot ser degut a que és l'únic element d'identitat del que disposen i, en canvi, a Vilafranca del Penedès, existeix més diversitat en aquest sentit, i així ho viu també la població.
- La cultura del vi és un sector vital per a Vilafranca del Penedès en el que estan implicats molts subsectors: els grans productors privats, els petits cellers particulars, les administracions nacional, comarcal i local, entitats corporatives i, de retruc, els sectors socials i culturals. Això hauria de ser un potencial puix que, units, podrien reforçar aquest sector de l'activitat i de la vida penedesenca.
- Actualment, la projecció exterior del vi es fa exclusivament a partir de les grans marques i els seus esforços per comercialitzar-se arreu del món. Es corre el perill que sigui més coneguda la marca que la comarca d'origen, en detriment de la imatge col·lectiva. Les institucions i la burgesia penedesenca no assumeixen prou l'impuls de la cultura del vi.
- Es comencen a fer experiències de promoció del vi a escala local com. per exemple, cates a botigues, tot i que de moment tenen més vocació comercial que cultural. Cal fer molts més esforços, sobretot per part del petit comerç.
- Vilafranca del Penedès tampoc destaca per ser un centre de formació important pel que fa als experts en la producció, el tractament, la cata, etc.
- A nivell escolar local, a penes es fa perceptible la cultura del vi en els programes educatius, en els materials didàctics que els acompanyen, en els crèdits que s'hi dedica, ni, tan sols, en els equipaments culturals com el propi museu. Hi ha una manca generalitzada d'informació de cara a la població.

Sumant, multipliquen

Val la pena constatar que els tres aspectes descrits anteriorment estan interrelacionats i, en el fons, formen part d'un mateix eix lligat, en origen, al món agrícola.

A Vilafranca del Penedès, cap fragment no és prou fort per ell mateix, atès que sempre hi haurà altres realitats (ciutats, comarques, regions) més fortes en algun dels aspectes, tot i que a Vilafranca es dona el cas de tenir els tres alhora de manera que junts es reforcen l'un a l'altre.

2. 4. LES DIMENSIONS DE LA CULTURA A VILAFRANCA

Presentació

A manera de síntesi, de cadascuna de les quatre taules d'anàlisi i debat se'n pot fer un extracte dels aspectes més determinants. No volen, però, reduir els resultats dels diàlegs entre les ciutadanes i els ciutadans de Vilafranca a uns quants punts. Ans al contrari, volen destil·lar aquells posicionaments expressats en els grups de treball, mostrant de manera destacada allò que els participants han volgut manifestar. El resultat són aquests punts de vista sobre la dimensió de la cultura a la vila.

2. 4. 1. CULTURA I TERRITORI

1. Vilafranca és i seguirà sent una ciutat de dimensions territorials i humanes sostenibles, demogràficament prou gran per a ser ciutat i territorialment prou petita per a ser sostenible i habitable.
2. Pel que fa a l'ús de l'espai, rural i urbà, es preveuen transformacions a curt i a mig termini que tot i no ser radicals ni de gran escala, poden comportar noves formes d'utilització del territori. Ni a curt ni a mig termini es preveuen zones industrials, comercials o residencials que comportin un ús intensiu del sòl urbà.
3. La descentralització a Vilafranca no es fa necessària ni per la dimensió ni per l'estructura de la ciutat. Tanmateix, descentralitzar serveis culturals pot ser una bona estratègia de futur si es fa d'una manera selectiva i limitada.
4. El paper que Vilafranca pugui jugar, culturalment parlant, en un context territorial més ampli, avui dia té més a veure amb la voluntat de competir per la presència i la centralitat en els següents àmbits:
 - La capitalitat comarcal de l'Alt Penedès.
 - El futur context "regional" del Gran Penedès en el marc de l'ordenació territorial de Catalunya.
 - Les oportunitats d'una estratègia possible d'"eix diagonal" amb altres ciutats com Manresa, Igualada o Vilanova.
 - El paper de les ciutats intermèdies en relació i diàleg amb la Barcelona metropolitana.
5. Es constata la manca d'instruments efectius de coordinació, d'una banda, entre les polítiques culturals i les polítiques urbanes i econòmiques i, d'altra banda, en el planejament de les polítiques culturals de Vilafranca en una escala territorial més àmplia. La consideració que actualment rep la cultura i l'interès que suscita en aquests sectors estructurals de les polítiques públiques és una condició necessària però no suficient a l'hora de fer possible la coordinació i el planejament esmentats.

2. 4. 2. CULTURA I SOCIETAT

1. Els agents culturals manifesten una percepció de la realitat vilafranquina que oscil·la entre el cofò sme xovinista (sovint lligat a la força identitària de fenòmens com la Festa Major) i el derrotisme pessimista i autocrític (vinculat també sovint a la impossibilitat de modernitzar certes maneres de fer i estructures). Caldria, per tant, recuperar la justa mesura en termes de reforçament positiu de la pròpia imatge i d'emissió d'aquesta cap a l'exterior d'una manera equilibrada i comprensible.
2. La cohesió social a Vilafranca persegueix la construcció d'una nova identitat. L'arribada cada cop més significativa de nouvinguts procedents de l'entorn metropolità de Barcelona desvetlla potencials d'activisme i consum cultural encara insospitats, a la qual cosa s'afegeix la presència cada cop més important de ciutadans i ciutadanes d'origens i identitats ètnicament diverses. Això comportarà el fet que, sense polítiques, accions i mesures actives i proactives, la integració (ja sigui en forma de mosaic o de calidoscopi, és a dir, de multiculturalitat o interculturalitat) difícilment se segueixi donant d'una manera natural i espontània, tal i com la dimensió i l'estructura social de Vilafranca havia fet possible fins ara.
3. Pretendre que la població de Vilafranca satisfaci la seva vida cultural (de producció i de consum) de manera gairebé exclusiva dins del terme municipal és, a hores d'ara, una idea romàntica sense gaires possibilitats d'èxit. D'altra banda, és evident que l'oferta cultural vilafranquina pot i ha de ser interessant i atractiva per als forasters i vilatans. Un nou ordre de relacions s'imposa, en conseqüència, a l'hora de plantejar quins són i quins han de ser els públics, i l'oferta de béns i serveis generats pels diversos agents culturals de la ciutat.
4. Pel que fa a la relació entre els agents culturals, es constata una manca de coneixement i de reconeixement poc raonable en una ciutat de les dimensions de Vilafranca. El sistema de relació més freqüent entre les entitats i les institucions, ja siguin públiques o privades, sol ser la "clientelar" (reivindicar els drets adquirits per part d'uns, i legitimar-se a través de la subvenció per part dels altres), manera de fer manifestament superable i millorable en una estratègia cultural de futur.
5. A Vilafranca i al seu entorn es constata l'existència d'un sector econòmic vinculat amb la vinya i el vi, potent i susceptible d'establir relacions més intenses amb les iniciatives culturals dels altres agents (públics, privats, associatius..), que no pas com ho han fet fins ara.
6. L'associacionisme cultural vilafranquí és quantitativament i qualitativament ric. S'observa, tanmateix, una manca de renovació generacional en el seu lideratge, una certa tendència a l'estancament de les entitats més grans i més antigues pel que fa als seus serveis i activitats i, en definitiva, una propensió a la producció d'esdeveniments per a l'autoconsum del cercle social més proper, desatenent la coordinació amb altres entitats i propostes.
7. Es constata la manca de més i millors sistemes comuns de treball entre l'acció cultural i l'educació (formal, informal, o no formal) que hi vagin més enllà de la proverbial tendència a considerar la població escolar com a públic captiu de l'oferta existent.

8. Entre els dèficits més observats destaquen la manca de plataformes i espais de coordinació, així com les dificultats per millorar les condicions de gestió dels equipaments i projectes culturals existents.

2. 4. 3. CULTURA I CREACIÓ

1. Parlar de cultura i creació a Vilafranca és, fonamentalment, parlar d'iniciatives de difusió que si bé es donen en tots els camps artístics, predominen, sobretot, en els relacionats amb les arts plàstiques.
2. La formació en l'àmbit de la creació, ja sigui la que s'orienta cap a l'especialització més o menys professional com aquella que intenta formar ciutadans amb sensibilitat artística, no ostenta la centralitat que es mereix. Malgrat l'existència de múltiples iniciatives (escola d'art, escola de música, etc.), es pot dir que la manca de coordinació resta possibilitats d'incidència.
3. La ciutat ha estat i és tant una bona pedrera de creadors, que assoleixen celebritat més enllà del seu entorn i acaben marxant de la ciutat, com un bon focus d'atracció d'artistes forasters els quals troben, a Vilafranca en particular i al Penedès en general, un bon hàbitat per al seu treball.
4. El sector tendeix a reconèixer un cert esgotament d'iniciatives i propostes, així com una certa nostàlgia del passat recent derivada d'una pèrdua de les il·lusions i de la manca de relleu generacional. Superar el desencantament i proposar nous reptes estratègics emergeix com una necessitat prioritària.
5. La lògica contemporània dels sectors artístics ha abocat la creació vilafranquina a una dependència i interrelació cada cop més forta respecte a allò que es fa i allò que passa a Barcelona.
6. La fragmentació del sector de la creació, així com la manca de coneixement, reconeixement i d'iniciatives de cooperació es fa particularment present, entre els creadors, degut a la ignorància mútua existent entre els diversos sectors artístics.
7. A diferència de la situació existent en altres moments, s'observa entre els creadors una manca d'interès pel "compromís social" del seu treball, fent-se present una certa distància amb la comunitat en la qual viuen i treballen.
8. Entre les mancances vinculades als diversos sectors artístics destaca, per damunt de tot, la inexistència d'un espai capaç de donar cabuda a una oferta d'arts escèniques de qualitat (teatre, música i dansa).

2. 4. 4. CULTURA I PATRIMONI

1. Manca una política patrimonial estructurada, integral, homogènia i coherent, que superi l'actual tendència a la fragmentació de les iniciatives i que es basi en el diàleg permanent amb la societat i el món econòmic local i comarcal.
2. La Festa Major, tot i ser el referent de major visibilitat externa, tant per la seva pròpia dinàmica com per l'escorament de les posicions socials en l'adhesió o el

rebuig més radicals cap al tema, no permet desplegar estratègies que facin possible la seva integració amb altres accions patrimonials i amb altres intervencions culturals (creació, difusió, etc.). Altres celebracions festives com les Festes de Sant Raimon poden gaudir d'una gran potencialitat cultural a condició de que el seu model es renovi i canvi .

3. Juntament amb la Festa Major, i potser com l'altra cara de la mateixa medalla, la cultura del vi amb totes les seves dimensions patrimonials (mobles i immobles, materials i immaterials) històriques i contemporànies, e perfila com a punt fort per a la cohesió cultural de la ciutat i com a element central de visibilitat exterior de Vilafranca.
4. Les noves dinàmiques entre turisme i patrimoni obren perspectives per ara inexplorades que constitueixen un factor d'oportunitat i un factor de risc alhora.
5. La recerca com a dèficit de les polítiques patrimonials: documentació i inventari sobre el patrimoni existent, així com interpretació i anàlisi.
6. Vilafranca presenta un bon parc de patrimoni immoble: edificis, monuments, però poc explotat en termes de difusió i valorització, així com d'utilització contemporània per a altres iniciatives d'interès ciutadà, culturals o no.

2. 5. CINC ELEMENTS PER A UNA LECTURA GLOBAL

PRIMER

Vilafranca és una ciutat culturalment activa que, tanmateix, presenta un dèficit important en la definició de les polítiques culturals i en la cohesió dels agents i les iniciatives culturals i artístiques.

Arguments:

- Vilafranca, en termes absoluts i en termes relatius, presenta un bon nivell d'indicadors culturals generals (recursos, producció i consum).
- La imatge externa és rotunda i inequívoca: Vilafranca es coneix com una ciutat culturalment activa.
- Els agents no es coneixen i per tant no es reconeixen: el diàleg entre operadors i entre sectors és més aviat baix i presidit, en tot cas per la malfiança recíproca i mútua. Manca de consciència del sector cultural com a tal en general.
- El sector cultural se sent marginat de la presa de decisions estratègiques sobre la ciutat per part de l'autoritat municipal. Aquest sentiment és significatiu, més enllà de les seves possibilitats de verificació.
- Es considera que el projecte cultural públic no està prou definit, consensuat ni explícit.
- Els operadors culturals constaten una excessiva provisionalitat, precarietat i "fungibilitat" de les iniciatives i projectes propis i aliens.

SEGON

Aquesta situació requereix un abordatge seriós i immediat en l'actual conjuntura de transformació de la ciutat.

Arguments:

Transformacions socials

- La ciutat creixerà significativament, no només en nombre sinó també en procedència i composició social.

Transformacions territorials

- Internes:
El creixement urbà implica no només canvi de talla sinó també, i sobretot, canvi d'escala. Cal trobar noves maneres de fer front a situacions també noves.
- Externes:
Vilafranca ha de decidir quin paper vol jugar culturalment parlant en quatre contextos territorials sotmesos a processos d'elevada competitivitat i concurrència:
 - La comarca.
 - La futura "regió" en el nou context territorial català.
 - L'eix diagonal de segones ciutats. Manresa, Igualada, Vilanova...
 - La corona de ciutats intermèdies metropolitanes.

Transformacions estructurals

- Globalització.
- Nova economia.
- Societat del coneixement.

Creem nous escenaris d'amenaques i d'oportunitats que d'una banda plantegen tendències difícils d'abordar des d'una ciutat petita, però que d'altra banda faciliten millores en la seva situació i posició.

TERCER

La realitat cultural vilafranquina presenta quatre característiques diferencials bàsiques.

Dos punts forts, que constitueixen factors d'oportunitat

- Un parc d'infraestructures i equipaments considerable, tot i que requereixi ser millorat i actualitzat progressivament.
- Un catàleg d'iniciatives i propostes altament diversificat, tant des del punt de vista dels diversos sectors de la cultura com des del punt de vista dels agents responsables de dur-les a terme.

Dos punts febles, que constitueixen factors de risc

- La manca de definició de polítiques, estratègies i accions d'una manera explícita i conjunta.
- L'absència de xarxes i sistemes de relació formal dels diversos agents culturals de la ciutat que puguin fer possible:
 - El coneixement.
 - El reconeixement.
 - L'establiment d'iniciatives de cooperació conjuntes.
 - La definició d'escenaris de futur per a la cultura a Vilafranca.

QUART

La cultura a Vilafranca com a factor de cohesió social d ara al 2010.

Quina oferta de serveis culturals, per a quina població i per part de quins agents?, tenint en compte:

- La diversitat social, ètnica i demogràfica en el procés de construcció d'una nova identitat col·lectiva diferent, alhora, de la tradicional de la ciutat i de la personal dels seus habitants.
- La importància de treballar plegats, des de la cultura, amb altres polítiques estructurals com:
 - L'educació.
 - El desenvolupament comunitari.
 - L'ordenació del territori.
 - El desenvolupament econòmic.

Quins han de ser els instruments per al disseny i la presa de decisions per a l'acció cultural a Vilafranca?

- Definir el "sistema operatiu"
- Definir les xarxes internes i externes

CINQUÈ

La cultura a Vilafranca com a fet de projecció exterior d ara al 2010.

Arguments:

Què vol ser Vilafranca, culturalment parlant, en els quatre escenaris territorials que determinaran el seu futur al llarg dels propers anys?

- La comarca i la seva capitalitat.
- La futura ordenació regional supracomarcal.
- L'eix diagonal de ciutats: Manresa, Igualada, Vilafranca.
- La xarxa de ciutats intermèdies en l'entorn metropolità de Barcelona.

Quines són les claus per a la construcció d'un discurs que expliqui la identitat vilafranquina a partir de tres fets diferencials explícits i complementaris?

- La natura: el paisatge del Penedès
- La cultura: la Festa Major com a emergent més significatiu
- El treball: la vinya i el vi com a imaginari col·lectiu

3. PROPOSTES

Presentació

Un procés de reflexió estratègica sobre la cultura ha de contemplar un seguit de propostes que li donin una configuració concreta. És per això que aquest apartat recull totes aquelles aportacions que les ciutadanes i els ciutadans de Vilafranca van realitzar durant els quatre Fòrums i el procés participatiu complementari que es va endegar al llarg d'aquesta fase del treball. La suma ordenada y sistematitzada de les propostes configuren el Pla d'Acció Cultural de Vilafranca que es presenta a continuació.

3. 1. ESTRUCTURA DEL PLA D ACCIÓ CULTURAL

El Pla d'Acció Cultural de Vilafranca del Penedès s'estructura de la manera següent:

- La definició d'una política cultural per a Vilafranca
- El desenvolupament de tres àmbits sectorials d'actuació
- El disseny de dos eixos transversals de treball
- La proposta de cinc instruments bàsics per millorar la informació cultural.

A la seva vegada, la definició d'una política cultural es compon de set apartats que la concreten, mentre que els àmbits sectorials es divideixen en un total de nou línies d'actuació que agrupen el centenar de propostes sorgides dels diferents fòrums de la segona fase de treball del Pla d'Acció Cultural.

Cadascuna de les línies de treball s'articula al voltant d'un projecte estratègic entès com a proposta de força que caldrà estructurar en el marc del desenvolupament del Pla d'Acció Cultural.

Un resum molt esquemàtic d'aquesta estructura és el següent:

UNA POLÍTICA CULTURAL COM A EIX VERTEBRADOR DE L'ACCIÓ CULTURAL I DEL DIÀLEG AMB ELS DIVERSOS SECTORS DE LA SOCIETAT RELACIONATS AMB LA CULTURA A VILAFRANCA.

- Establir criteris generals d'actuació.
- Dissenyar programes integrats en els diferents sectors de l'actuació cultural.
- Establir un diàleg fluid entre la cultura i d'altres sectors d'activitat.
- Facilitar l'accés de tots els públics a la cultura i d'alguns sectors de població en particular.
- Dotar la política cultural de recursos humans i econòmics.
- Millorar els equipaments culturals existents i contemplar l'ús d'altres equipaments de la ciutat.

- Crear les estructures de decisió i coordinació necessàries en el si del sector cultural.

ÀMBIT 1: FER DEL PATRIMONI, I ESPECIALMENT DE LES CULTURES DE LA VINYA I EL VI, UN MOTOR DEL DESENVOLUPAMENT DE VILAFRANCA TOT POSICIONANT-SE A LA CRUÏ LLA ENTRE L ELEMENT NATURAL, EL PRODUCTIU I EL CULTURAL.

- Línia 1: La memòria
Projecte estratègic: el Museu de Vilafranca, un centre d'interpretació del patrimoni del Penedès i de les cultures de la vinya i el vi.
- Línia 2: Estudiar i conservar per conèixer millor
Projecte estratègic: El Museu de Vilafranca, un espai per contribuir a la preservació i l'estudi del Penedès.
- Línia 3: El turisme cultural com a factor de desenvolupament local
Projecte estratègic: Vilafranca, propostes integrades de turisme cultural.

ÀMBIT 2: FOMENTAR LA CULTURA, I EN PARTICULAR LA CREACIÓ ARTÍSTICA, DE MANERA INTEGRADA TANT EN ELS SEUS SECTORS COM EN LES SEVES FUNCIONS.

- Línia 4: Les arts de l'espectacle
Projecte estratègic: L'Espai de les Arts.
- Línia 5: Les arts visuals
Projecte estratègic: Tot un Arsenal de propostes artístiques.
- Línia 6: Una oferta cultural diversa

ÀMBIT 3: POTENCIAR LA FESTA COM A FACTOR DE PARTICIPACIÓ I COHESIÓ SOCIAL.

- Línia 7: La Festa Major, la major de les festes
Projecte estratègic: nous acords per a la festa de sempre.
- Línia 8: Un cicle festiu equilibrat per a una societat diversa

EIX TRANSVERSAL 1: REDIMENSIONAR L ABAST TERRITORIAL DE CADA PROPOSTA CULTURAL.

EIX TRANSVERSAL 2: IMPLICAR TOTS ELS AGENTS SOCIALS EN LA DINÀMICA CULTURAL DE VILAFRANCA.

ELS INSTRUMENTS:

- Elaboració del pla director per mantenir el paisatge vitivinícola.
- Elaboració de l'inventari del patrimoni cultural i natural de la vila i de la comarca.
- Elaboració del mapa d'equipaments culturals.
- Disseny d'un sistema integrat d'estadístiques culturals.
- Elaboració d'un estudi d'hàbits culturals de la població.

El creuament de sectors i propostes ha comportat que algunes de les propostes del Pla estiguin presents a diferents línies, la qual cosa demostra la riquesa del conjunt i la interrelació existent entre cadascun dels seus components.

De la totalitat de propostes expressades durant el procés participatiu només han quedat excloses aquelles que són contradictòries amb la resta, i alhora van ser absolutament minoritàries en el moment de la ponderació col·lectiva. Això ha estat així per tal de salvaguardar la coherència interna que el conjunt de les propostes ha mostrat.

3. 2. UNA POLÍTICA CULTURAL COM A EIX VERTEBRADOR DE L ACCIÓ CULTURAL I DEL DIÀLEG AMB ELS DIVERSOS SECTORS DE LA SOCIETAT RELACIONATS AMB LA CULTURA A VILAFRANCA

En el sector cultural, a l'igual que a d'altres àrees de treball de la vida social, és important establir processos de planificació general per tal d'arribar a assolir el màxim de resultats possibles amb el mínim de recursos necessaris. A tal efecte, una institució ha de tenir una política d'actuació que defineixi les prioritats en els objectius i determini la idoneïtat en les propostes d'acció. Aquesta planificació no és contradictòria amb la plena autonomia i llibertat d'iniciativa i actuació dels diversos agents culturals.

En aquest sentit, Vilafranca es veu necessitada d'aquesta definició de política cultural que reordeni tots els elements existents i en determini els nous a crear.

D'igual manera, només des d'una postura comú a tot el sector cultural es podrà dialogar amb igualtat de condicions amb els diversos sectors de la societat amb els quals la cultura entra en relació de manera més freqüent, com ara són l'ensenyament, l'economia, la cooperació o les polítiques socials per citar-ne només alguns.

Objectius

- Oferir a la població una proposta ambiciosa, motivadora, racional, articulada, amb una línia de treball coherent i d'acord amb els recursos disponibles.
- Aconseguir la participació i el diàleg de tots els agents implicats en la vida cultural vilafranquina en un projecte que revitalitzi el sector cultural i en el qual cadascú hi trobi el seu paper.
- Potenciar la capacitat de diàleg que té la cultura amb els altres sectors.
- Avançar en el coneixement i reconeixement del sector cultural.
- Agrupar i fer més visible el sector cultural davant la societat vilafranquina.
- Afavorir l'accés de les ciutadanes i dels ciutadans a la cultura.
- Afavorir l'accés de les ciutadanes i dels ciutadans a les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC).
- Fer més accessibles les activitats culturals de les entitats socials i econòmiques al conjunt de la població.
- Crear teixit cultural a l'escola i potenciar la creació de nous públics per a les manifestacions culturals.

Durant aquesta fase de treball es van plantejar nombroses propostes concretes relacionades amb les polítiques culturals que s'han agrupat i articulades en els set apartats següents que es consideren constituents de la nova política cultural.

3. 2. 1. ESTABLIR CRITERIS GENERALS D ACTUACIÓ

Aquests criteris són el punt de partida de tota política cultural que implica adoptar unes opcions basades en la definició d'uns objectius que donen sentit a l'acció de la institució i el disseny d'unes línies de treball que orienten a tota l'organització en un termini més o menys llarg de temps. Alhora cal ordenar els recursos existents, i crear-ne de nous, de cara a assolir els resultats esperats. La definició d'aquests criteris esdevé la carta de presentació de la institució en el conjunt del sector cultural amb el que estableix un diàleg fluid.

Les propostes que s agrupen en aquest apartat són:

- Dissenyar una política cultural clara, ben definida i decidida, facilitadora i de suport.
- Establir prioritats en la política cultural municipal. Revisar la seva gestió, el finançament i la producció.
- Donar suport a projectes que tinguin qualitat, que estiguin ben gestionats i que permetin una major socialització dels recursos.
- Revisar la política municipal de subvencions i de convenis amb les entitats.
- Fer accessible a la ciutadania dades i estadístiques relacionades amb l'activitat cultural local.
- Incentivar la presència de les entitats, empreses i projectes vilafranquins en les xarxes culturals existents des de nivell local a internacional.
- Crear incentius fiscals pel foment de noves empreses culturals tant de producció com de gestió.
- Crear una comissió per establir les bases d'un projecte cultural contemporani.
- Celebrar una diada de la cultura que serveixi per aglutinar, un cop a l'any, tot el sector cultural. Es pot centrar al voltant d'uns premis o alguna altra activitat.
- Tenir un paper actiu en el Fòrum Universal de les Cultures al 2004.
- Complementar la tasca dels tècnics municipals amb les aportacions de consells consultius i d'assessors/es puntuals.
- Afavorir la intervenció de la iniciativa privada i de la ciutadania en la gestió de la cultura.
- Externalitzar la gestió municipal en els àmbits que ho requereixin.
- Definir mesures d'avaluació dels projectes culturals.
- Realitzar activitats culturals a altres espais diferents dels habituals.

3. 2. 2. DISSENYAR PROGRAMES INTEGRATS EN ELS DIFERENTS SECTORS DE L'ACTUACIÓ CULTURAL

Una política cultural necessita manifestar-se i materialitzar-se en programes i projectes que l'acaben de definir i en permeten la seva aplicació. Els programes han de tenir una visió global i a llarg termini, defugint de la improvisació i de la simple resposta puntual. Les línies programàtiques aquí expressades es desenvolupen més endavant en aquest Pla d'Acció Cultural.

Les propostes que s'agrupen en aquest apartat són:

- Fer del patrimoni, i especialment de les cultures de la vinya i el vi, un motor del desenvolupament de Vilafranca tot posicionant-se a la cruïlla entre l'element natural, el productiu i el cultural.
- Fomentar la cultura, i en particular la creació artística, de manera integrada tant en els seus sectors com en les seves funcions.
- Potenciar la festa com a factor de participació i cohesió social

3. 2. 3. ESTABLIR UN DIÀLEG FLUID ENTRE LA CULTURA I D'ALTRES SECTORS D'ACTIVITAT

La cultura no vol ser un sector autàtic, al marge de les voltes que dona el conjunt de la societat. Per sumar-se a aquesta dinàmica, el sector cultural estableix canals de comunicació i diàleg permanent amb els demés sectors d'activitat social, ja que l'intercanvi beneficia a tothom.

Diàleg amb el món educatiu

La relació entre el sector cultural i l'educatiu és una de les vinculacions més evidents. El gran nombre de propostes sorgides en aquest sentit mostren la necessitat i la sensibilitat de la població cal al diàleg entre els dos sectors.

Les propostes que s'agrupen en aquest apartat són:

- Afavorir el treball conjunt de les escoles de la vila i de l'Ajuntament per tal d'aconseguir una oferta coordinada d'activitats educatives complementàries en el camp de les arts.
- Crear una comissió permanent de coordinació entre el món educatiu (formal i informal) i el món cultural.
- Utilitzar les escoles també com a espais culturals.
- Utilitzar les biblioteques escolars com a biblioteques de barri.
- Estimular el contacte entre el món educatiu i la formació artística.
- Elaborar material pedagògic sobre la vinya i el vi per poder treballar a l'escola.

- Desenvolupar el projecte: "Qui coneix estima i respecta" amb la creació de material adient i de qualitat que permeti conèixer Vilafranca i la comarca al llarg de tota l'escolaritat.
- Desenvolupar el projecte DREI (deixalles, reciclatge, escoles-institucions) de caràcter cultural creatiu, ecològic, ètic i educatiu.

Diàleg amb el món econòmic

Cultura i economia formen actualment un binomi que es reforça mútuament. Les accions d'un afecten a l'altre i ambdós sectors haurien d'avançar en l'esforç de trobar punts d'unió en els que el diàleg permanent esdevé cabdal.

Les propostes que s agrupen en aquest apartat són:

- Establir els mecanismes que permetin la implicació del sector econòmic de la comarca en el suport a la cultura local.
- Enfortir el component cultural de les fires comercials vilafranquines (Firaví, Fires de maig, Fira del Gall, etc.).
- Centrar les festes del Divinum en tres grans àmbits: el tècnic (Firaví), el vitivinícola i el festiu.

3. 2. 4. FACILITAR L ACCÉS DE TOTS ELS PÚBLICS A LA CULTURA I D ALGUNS SECTORS DE POBLACIÓ EN PARTICULAR

Una política cultural sensible a la realitat social ha de garantir el dret de tothom a la cultura en qualsevol dels seus àmbits i de les seves dimensions creativa, productiva, formativa i difusora. Si això és vàlid de manera general i àmplia, ho és més per a certs sectors de població que, per lògiques excloents del mercat o per desinterès endèmic, han estat tradicionalment al marge de la vida cultural comunitària. Els poders socials i públics han de fer un esforç addicional en no deixar ningú fora de la vida cultural local.

Les propostes que s agrupen en aquest apartat són:

- Facilitar que el conjunt del cicle festiu sigui pensat per arribar a tots els públics.
- Desenvolupar programes i activitats que permetin la participació dels immigrants en la vida cultural.
- Facilitar l'accés a la cultura de les persones amb dificultats motrius, auditives, visuals, etc. Preveure-ho en els equipaments nous i en els existents així com en el conjunt dels programes.
- Dedicar una atenció especial a la participació de la gent gran en la vida cultural local.

Les propostes desenvolupades al Pla d'Acció Cultural també avancen aspectes relacionats amb els mecanismes que cal posar en marxa per tal de desenvolupar i portar a terme la política cultural. Aquests són:

3. 2. 5. DOTAR LA POLÍTICA CULTURAL DE RECURSOS HUMANS I ECONÒMICS

Tota proposta de millora, de canvi i d'increment de serveis ha d'acompanyar-se d'una racionalització i sovint d'un augment dels recursos que se li dediquen.

Les propostes que s agrupen en aquest apartat són:

- Augmentar els recursos humans municipals i incrementar la seva professionalització.
- Crear la figura d'un/a gestor/a cultural municipal que es dediqui a la gestió dels equipaments destinats a la difusió de les arts i a la dinamització dels diversos sectors artístics.
- Crear la figura d'un/a tècnic/a en cultura tradicional i popular.
- Dotar el teatre Cal Bolet de personal tècnic per atendre adequadament les activitats artístiques que hi tenen lloc, i contribuir així a que es produeixi un salt qualitatiu en l'oferta de teatre i dansa a Vilafranca.
- Crear la figura d'un gerent professional per a la gestió econòmica de la Festa Major, com a suport als administradors/es.
- Millorar la professionalització del conjunt d'agents del sector cultural.
- Dotar la Regidoria de Cultura d'un regidor amb dedicació exclusiva en el seu càrrec per enfortir la política i l'acció cultural municipal.
- Potenciar els recursos propis d'informació cultural, com és l'agenda cultural i crear-ne de nous com és un portal de la cultura a internet.
- Incentivar i dotar de recursos els mitjans de comunicació municipals perquè incrementin quantitativament i qualitativa la seva presència en la vida i el debat cultural.

3. 2. 6. MILLORAR ELS EQUIPAMENTS CULTURALS EXISTENTS I CONTEMPLAR L ÚS D ALTRES EQUIPAMENTS DE LA CIUTAT

Paral·lelament i de manera complementària a la major i millor dotació de recursos, cal entendre els equipaments com un recurs més amb l'objectiu de consolidar una política cultural que desenvolupi els seus programes amb la qualitat que la població de Vilafranca requereix. Partint de la premissa que l'equipament és simplement un instrument al servei de la cultura, degut al seu elevat cost de construcció i de manteniment, és important definir els criteris generals, les mides d'acord amb els estàndards vigents, els usos i els públics de cadascun d'ells.

Les propostes que s agrupen en aquest apartat són:

- Millorar estructuralment el conjunt d'equipaments culturals (reubicació, ampliació, condicionament, dotació de recursos, etc.).
- Obtenir el compromís de l'Ajuntament de destinar els ingressos generats de la venda de l'hotel Pere III a inversió en equipament cultural.
- Preveure l'accés a l'activitat cultural de les persones amb dificultats motrius, auditives, visuals, etc. en els equipaments nous i en els existents i en el conjunt dels programes.
- Ampliar la Biblioteca Torras i Bages.
- Millorar l'edifici del Teatre Cal Bolet.
- Reforçar els equipaments culturals de barri.
- Utilitzar les escoles com a espais culturals.
- Utilitzar les biblioteques escolars com a biblioteques de barri.
- Facilitar espais d'assaig i reunió durant tot l'any per als balls de la Festa Major.

3. 2. 7. CREAR LES ESTRUCTURES DE DECISIÓ I COORDINACIÓ NECESSÀRIES EN EL SI DEL SECTOR CULTURAL

Perquè una política cultural es pugui desenvolupar amb tota la seva capacitat i potencial cal implicar-hi tots els agents presents en el teixit social i cultural local. En aquest sentit els ens de coordinació intersectorials juguen un paper important en el que cadascú aporta punts de vista prou diferents perquè, junts amb el diàleg i la confrontació, permetin enriquir la vida cultural a Vilafranca.

Les propostes que s agrupen en aquest apartat són:

- Crear un ens de coordinació de l'activitat cultural a Vilafranca.
- Crear un mecanisme amb capacitat de decisió que vetlli per la consecució del Pla d'Acció Cultural.
- Crear un mecanisme de coordinació amb les entitats per tal de planificar el calendari festiu anual (sense incloure-hi la Festa Major).

3. 3. ÀMBITS I LÍNIES D ACTUACIÓ

3. 3. 1. ÀMBIT 1: FER DEL PATRIMONI, I ESPECIALMENT DE LES CULTURES DE LA VINYA I EL VI, UN MOTOR DEL DESENVOLUPAMENT DE VILAFRANCA TOT POSICIONANT-SE A LA CRUÏLLA ENTRE L ELEMENT NATURAL, EL PRODUCTIU I EL CULTURAL.

Definició i justificació

Vilafranca disposa d'uns actius patrimonials que reposen en la seva condició de ciutat que ha sabut combinar la preservació del paisatge, la producció vitivinícola i la vivència d'una cultura festiva molt arrelada. Vilafranca, per tant, ha de saber potenciar l'estudi, la conservació i la difusió d'aquest patrimoni de manera general, i el vitivinícola en particular, ja que aquest és un element que el singularitza davant la societat catalana.

El cultiu de la vinya i les diverses activitats econòmiques relacionades són bàsicament unes activitats que, històricament han anat configurant una certa cultura al seu voltant. Les seves repercussions sobre la vida vilafranquina van molt més allà del rendiment purament econòmic. És evident que la Festa Major, com a festa agrària que fou en el seu moment, és la resultant del món rural, artesanal, menestral i comercial en el que es va desenvolupar, tant la vila com la seva comarca. No obstant això, també trobem aquest impacte en aspectes aparentment tant distants com són la vitalitat associativa, la conservació del paisatge penedesenc o l'elevada presència d'artistes a la comarca.

Negar l'impacte social de la base econòmica és com, per exemple, no veure la repercussió de l'activitat pesquera tradicional en una localitat costanera, o la forta consciència social en una comarca minera. No és només l'economia la que se'n ressent. Són els valors, els hàbits, les pràctiques i les relacions amb l'entorn i amb els altres els que es veuen afectades. Aquests són els fonaments socials de la cultura.

Aquest plantejament vol dir que cal saber entendre l'impacte generat per aquesta trajectòria de la vinya i el vi a casa nostra i projectar-lo alhora com a potencial de la vila i la comarca de cara endins per conèixer-nos millor però també de cara enfora com a tarja de presentació. En aquesta tasca cal saber defugir dels tòpics que durant anys han associat el vi a una cultura purament folklòrica sense anar més enllà. D'entrada, des del Pla d'Acció Cultural es vol destacar que aquesta realitat vitivinícola ha estat viscuda i entesa de maneres ben diferents pel conjunt de la població i que per a cadascú ha cristal·litzat d'una manera distinta. La suma de totes elles configura aquestes cultures plurals de la vinya i el vi.

El Pla d'Acció Cultural es proposa, doncs, aprofitar aquest potencial plural per redefinir la imatge de Vilafranca i treballar, a partir de la diversitat i la riquesa del seu patrimoni, l'impacte passat però també present i futur sobre la societat. Només amb una recerca rigorosa i permanent es podrà guanyar la solidesa que un poble necessita a l'hora de projectar-se als demés i invitar-los a conèixer-los.

Objectius

- Fer veure la diversitat i la qualitat del patrimoni vilafranquí al conjunt de la població i a la resta del país.
- Fer palès que la cultura de la vinya i el vi és un element de singularització de Vilafranca que li doni una personalitat pròpia.
- Aconseguir que el patrimoni en general i en particular la cultura de la vinya i el vi sigui un factor de cohesió territorial comarcal.
- Facilitar el coneixement, l'estudi i el gaudi del patrimoni local.
- Facilitar el diàleg entre les diferents cultures presents a Vilafranca.
- Construir nous signes compartits d'identitat contemporània a partir de les diferents cultures presents a Vilafranca.
- Conservar la memòria històrica de Vilafranca i el Penedès.
- Contribuir a la promoció econòmica de la vila i la comarca.
- Tenir una projecció externa tant en el conjunt del país com a nivell internacional.
- Assolir un sistema integrat i interconnectat d'arxius culturals i històrics locals.
- Facilitar la recerca de la cultura local.
- Aconseguir que el públic utilitzi els arxius i altres centres culturals com a serveis habituals.

Línia 1: La memòria

Tota comunitat ha de saber preservar la seva memòria col·lectiva. A Vilafranca una part important d'aquest patrimoni compartit gira al voltant de la cultura que ha generat el conreu de la vinya i el vi. Més enllà dels beneficis econòmics que hagi pogut aportar al conjunt de la comarca, la població ha incorporat en el seu tarannà quotidià tot un seguit de coneixements, hàbits, etc. relacionats amb aquesta cultura.

L'impacte evident en alguns casos, més subtil en d'altres, del cultiu de la vinya i el vi en la cultura local és fàcil que es vagi esvaint amb el temps: el pes relatiu d'aquest món de producció agrícola minva en una societat cada cop més centrada en els serveis. A més, els nous vilafranquins i vilafranquines arribats de l'àrea metropolitana o de país llunyans tenen poc a veure amb aquest passat vitivinícola.

Ara bé, perquè puguin entendre millor la societat en la que venen a inserir-se és important que tinguin els elements de la memòria històrica i col·lectiva viscuda pel conjunt de la població que els acull.

Projecte estratègic: El Museu de Vilafranca, un centre d'interpretació del patrimoni del Penedès i de les cultures de la vinya i el vi

A més d'assumir les funcions habituals de conservació dels béns culturals i de recerca sobre el patrimoni local propis de tota institució museística, el Museu de Vilafranca, que recentment ha iniciat un procés de redefinició, ha de ser, molt especialment, un centre de difusió i de dinamització. El Museu ha de centrar la seva actuació sobre el Penedès i en aquest sentit la història vitivinícola i les seves plasmacions culturals hi ha de tenir un paper clau dins d'un tractament integrat. Tot i així, ha d'entrar en el plantejament del patrimoni penedesenc apostant, no només per les últimes tecnologies de la difusió, sinó també per la incorporació dels discursos més avançats del que avui ha de ser un museu.

En particular ha de saber plantejar el tema de les cultures de la vinya i el vi arribant a tots els públics sense caure en tòpics folkloristes del passat ni en plantejaments espectacularitzants més propis d'un parc d'atraccions. La seva relació amb el seu entorn social, educatiu, cultural etc., li ha de permetre ser una institució que, tot i tenir una seu física al museu, es plantegi treballar sobre tot el territori.

Propostes que s agrupen en la línia 1:

- Convertir i potenciar el museu en un centre integrat d'estudi, interpretació i difusió de les cultures de la vinya i el vi. / Fer un centre d'interpretació del patrimoni.
- Desenvolupar un pla de protecció del paisatge que eviti riscos mediambientals.
- Crear una ecotaxa que reverteixi sobre la conservació i posada en valor del paisatge natural i vitivinícola.
- Jugar un paper més actiu en la xarxes internacionals de ciutats del vi.
- Incentivar iniciatives de recerca enològica.
- Reforçar la formació a diferents nivells en el sector vitivinícola.
- Recollir, agrupar, conservar, estudiar i difondre els fons documentals de les empreses i altres agents del sector vitivinícola.
- Fer un pla de protecció dels edificis del carrer Comerç.
- Elaborar material pedagògic sobre la vinya i el vi per poder treballar a l'escola.
- Enfortir la component cultural de les fires comercials vilafranquines (Firaví, Fires de maig, Fira del Gall, etc.).
- Centrar les festes del Divinum en tres grans àmbits: el tècnic (Firaví), el vitivinícola i el festiu.
- Reforçar la identitat vitivinícola de les festes vilafranquines.

Línia 2: Estudiar i conservar per conèixer millor

El coneixement i la recerca són la base de la conservació i aquesta és necessària si volem conèixer i donar a conèixer el nostre patrimoni. Però per això cal establir mecanismes per facilitar el coneixement, crear infraestructures que ho permetin i comptar amb els recursos i la voluntat col·lectiva per fer-ho realitat.

És potestat dels poders públics garantir aquesta demanda dels ciutadans que, sense ser molt nombrosa, sí que és qualitativament important. Societat civil i administració pública tenen una excel·lent oportunitat de cooperar en una línia de treball en la tothom hi surt guanyant.

Projecte estratègic: Un espai per contribuir a la preservació i l'estudi del Penedès

Es tracta de crear un programa integrat que agrupi tots els arxius existents facilitant-ne la seva conservació, la recerca i la difusió del patrimoni documental del Penedès. Cal determinar els mecanismes d'interconnexió entre els diferents arxius per tal de facilitar l'intercanvi d'informació en els programes de recerca. A llarg termini, i així que les condicions ho permetin, cal anar cap a una unió física dels arxius en un centre apropiat.

Aquest programa ha de tenir vocació comarcal i ha de ser un element dinamitzador local. Ha d'estar pensat per compaginar l'accés dels estudiosos però també la de particulars i estudiants amb afany de recerca històrica.

Propostes que s agrupen en la línia 2:

- Millorar i racionalitzar la ubicació dels arxius existents per fer-ne espais de recerca i difusió.
- Crear, a partir dels fons dispersos, un centre-biblioteca d'estudi, recerca i difusió comarcal.
- Aprofitar el nou edifici del l'Arxiu Comarcal com a element dinamitzador de l'activitat cultural al barri de la Girada i a la ciutat.

Línia 3: El turisme cultural com a factor de desenvolupament local

La vessant cultural del turisme és un dels potencials de desenvolupament més importants que ha despuntat amb força en els darrers temps. Molts municipis, petits i grans, rurals o urbans, de la costa o de l'interior presenten el seu patrimoni i la seva activitat cultural a una comunitat turística que cerca, cada cop més, nous valors en les seves opcions de consum en el lleure.

En aquest sentit Vilafranca del Penedès està molt ben dotada d'elements que poden constituir un atractiu per presentar els actius culturals a l'exterior. L'excel·lent combinació entre Natura-Cultura-Treball entès, aquest darrer com la fase productiva de la vinya i el vi, permet encarar un pla de propostes culturals ampli, ric, divers i amb múltiples atractius tant per poblacions properes com per col·lectius estrangers.

Projecte estratègic: Vilafranca, propostes integrades de turisme cultural

Vilafranca planteja un ampli pla de propostes turístiques centrades en la seva riquesa cultural entesa aquesta com el seu paisatge natural i conreat, els processos d'elaboració del vi i l'impacte d'aquestes activitats sobre el conjunt de la societat vilafranquina així com els elements destacats del patrimoni que permeten mostrar-se als demés en la seva vessant més cultural.

Propostes que s agrupen en la línia 3:

- Promoure el turisme cultural.
- Organitzar visites concertades per conèixer millor el patrimoni local.
- Dissenyar una ruta gastronòmica comarcal.
- Crear uns itineraris culturals al voltant de la vinya i el vi.
- Crear una carta de vins penedesencs present a tots els restaurants de la zona.

3. 3. 2. ÀMBIT 2: FOMENTAR LA CULTURA, I EN PARTICULAR LA CREACIÓ ARTÍSTICA, DE MANERA INTEGRADA TANT EN ELS SEUS SECTORS COM EN LES SEVES FUNCIONS.

Definició i justificació

Tradicionalment s'ha vingut concebut les arts com a parcel·les independents, aïllades i fins i tot incomunicades les unes de les altres. És així com, cadascuna al seu ritme evolutiu particular, han constituït les seves estructures de creació, de producció, de difusió i de formació amb terminologia, formats, espais i professionals diferents.

De la mateixa manera, i per raons alienes a la lògica artística, cada sector cultural ha patit diversos divorcis en el seu interior de manera que els creadors, els formadors o els programadors han mantingut les seves propostes d'acció sense un diàleg fructífer entre ells en la majoria de casos.

Al fil d'aquest procés, les institucions públiques i privades han formulat els seus plans de foment de les arts seguint aquest model doblement segmentat (per sectors i per funcions en el seu si).

Ara bé, els processos creatius actuals ja no es regeixen tant estrictament per aquesta compartimentació i tant els creadors com els públics s'interessen cada cop més pels treballs que interrelacionen les diferents disciplines per tal d'obtenir resultats on es poden veure les aplicacions híbrides impossible de classificar en un sol dels sectors estàndard de la cultura.

De la mateixa manera, cada cop es fa més patent la necessitat de restablir el diàleg entre les escoles artístiques, els creadors i els responsables de la difusió. Cal tractar cada sector d'una manera més coherent.

Sensible a aquestes noves tendències, les instàncies públiques i privades han de saber donar resposta de manera integrada als projectes artístics, i no forçar-los a encasellar-se en compartiments administratius, impropis d'una administració que es vol propera a la realitat artística.

Paral·lelament, l'increment de la magnitud i les exigències de les noves infraestructures culturals, així com la necessària optimització dels recursos disponibles, obliga a les institucions al disseny d'equipaments fortament especialitzats. Aquests equipaments han de combinar les dotacions de qualitat amb la necessitat d'oferir espais que facilitin el diàleg entre les diferents arts i entre les diverses funcions a aplicar: creació, producció, difusió i formació, tant a nivell artístic com de sensibilització dels públics.

A més, el fet d'integrar els diferents serveis culturals en un mateix edifici ha demostrat amb el temps ser un estímul per als usuaris i que el conjunt dels serveis en surten beneficiats, constatant un increment important del nivell d'assistents. Es podria dir que un servei cultural reforça l'altre i viceversa.

A Vilafranca es planteja la necessitat de crear un programa integrat de les arts en el que cadascuna d'elles, conservant l'especificitat que li és pròpia, establiria mecanismes d'interrelació amb les demés arts i, alhora, relligaria de manera ordenada les relacions internes dels seus agents.

Objectius

- Treballar per posicionar Vilafranca en el mapa cultural nacional.
- Fer de Vilafranca un focus de creació artística que equilibri els fluxos culturals centrípets i centrífugs.
- Aconseguir que la creació sigui un factor de cohesió comarcal.
- Facilitar els instruments per incentivar la creació artística.
- Potenciar la formació i la difusió artística.
- Assolir un nivell més alt de qualitat del conjunt d'equipaments culturals.
- Aconseguir situar Vilafranca en l'òrbita de les ciutats que aposten per la societat del coneixement.

Línia 4: Les arts de l'espectacle

Aquesta línia agrupa les arts escèniques (teatre, dansa, titelles, circ, etc.), la música en totes les seves expressions, el sector audiovisual així com el sector multimèdia més lligat a l'exhibició escènica dels seus productes.

També té en compte les funcions de creació, producció, difusió, sensibilització i formació per cadascun dels sectors i el seu tractament integrat.

Projecte estratègic: L'Espai de les arts

Es tracta de fer una proposta integrada sobre les arts de l'espectacle que contempli les diferents propostes expressades per la població. Es materialitzaria en un gran equipament modern de nova construcció, dotat dels darrers avenços tècnics i en els que, en la mesura del que sigui possible, convisquin de manera harmònica els tres sectors artístics de les arts de l'espectacle i els seus diferents serveis i activitats.

Aquest nou equipament comptaria amb una sala de teatre-auditori amb programació d'espectacles de mitjà i gran format, amb espais condicionats per a l'assaig i la producció, la formació teatral i musical, així com amb una oferta formativa per a tècnics de l'espectacle. Comptaria, a més, amb serveis complementaris d'informació, propostes d'animació, etc.

El projecte de l'Espai de les arts integraria alguns serveis o equipaments situats a altres espais de la vila. Entre ells, el Teatre "El Bolet" que ha de transformar-se en un espai escènic per actuacions de petit format o per a diferents públics com ara els infants, adolescents, gent gran, etc.

Propostes que s agrupen en la línia 4:

- Establir programes integrats de creació, producció, formació i difusió en les arts escèniques i la música.
- Crear la figura d'un/a gestor/a cultural municipal que es dediqui a la gestió dels equipaments destinats a la difusió de les arts i a la dinamització dels diversos sectors artístics.
- Establir programes de foment de les arts que alhora contribueixin a la integració sociocultural en el conjunt del territori de Vilafranca.
- Crear programes de formació ocupacional en noves professions del sector cultural, o desenvolupar programes actuals de formació, p. e., curs de tècnics d'il·luminació, de só, d'exposicions etc.
- Dotar els centres de formació artística municipals (Escola de Música i Arsenal) dels recursos humans i econòmics necessaris perquè es converteixin en el pal de paller de la dinamització artística al conjunt de Vilafranca.
- Ampliar l'Escola Municipal de Música ocupant tot l'edifici de l'Ateneu.
- Establir programes de col·laboració entre l'Escola Municipal de Música i el sector musical de la vila (corals, entitats musicals, centres privats de formació musical, entitats que programen concerts, etc.).
- Ampliar els programes de formació de l'Escola Municipal de Música als camps per als quals ara no hi ha oferta formativa: la música moderna, el cant coral, etc.
- Millorar l'edifici del Teatre Cal Bolet.
- Dotar el teatre Cal Bolet de personal tècnic per atendre adequadament les activitats artístiques que hi tenen lloc, i contribuir a un salt qualitatiu de l'oferta de teatre i dansa a Vilafranca.
- Fer desaparèixer el Patronat municipal del Teatre Cal Bolet per integrar aquest teatre en un òrgan més general i en la gestió global de les polítiques de les arts escèniques.
- Construir un teatre-auditori per a la difusió, la formació i el suport a la creació i la producció en els sectors de les arts escèniques, la música i de l'audiovisual.
- Construir a l'hotel Pere III un auditori-teatre popular de caràcter emblemàtic, original i trencador, que identifiqui Vilafranca.
- Obtenir el compromís de l'Ajuntament de destinar els ingressos generats de la venda de l'hotel Pere III a inversió en equipament cultural.
- Transformar l'edifici del Centre Agrícola en un auditori per a concerts de petit i mitjà format i com a espai d'assaig i trobada de les entitats musicals.

Línia 5: Les arts visuals

Aquesta línia de treball vol enfortir el paper destacat que juguen les arts plàstiques contemporànies a la vila i la comarca. Es contempla aquí la pintura, l'escultura, la fotografia, la videocreació i els sectors multimèdia més propers als formats plàstics i visuals.

Projecte estratègic: Tot un Arsenal de propostes artístiques

Partint del projecte Arsenal, es proposa actuar de manera global sobre el conjunt de les arts visuals integrant cadascun dels seus sectors amb els corresponents serveis de tallers per a la creació, espais tècnics de producció, escola de formació artística, ofertes de formació per a tècnics, espais d'exposició, programes de sensibilització de públics, etc. De manera complementària s'oferiran propostes d'informació, de dinamització, etc.

Propostes que s agrupen en la línia 5:

- Reforçar les arts plàstiques contemporànies com a element de projecció cultural.
- Apostar per fer de Vilafranca un focus de creació artística en aquells àmbits que comptin amb una base creativa ja consolidada.
- Crear una comissió per establir les bases d'un projecte cultural contemporani.
- Construir un equipament que inclogui i interrelacioni totes les arts visuals i que contempli, des d'una visió contemporània, la creació, la producció, la gestió i la difusió.
- Crear tallers per facilitar la creació artística.
- Establir programes de foment de les arts que alhora contribueixin a la integració sociocultural en el conjunt del territori de Vilafranca.

Línia 6: Una oferta cultural diversa

Més enllà de les arts visuals i de l'espectacle, la ciutat de Vilafranca ha de donar resposta a altres demandes i necessitats del món artístic i cultural. Així ha de saber acollir tant les expressions dels sectors emergents de la cultura com aquelles que abasten simultàniament diferents camps de les arts.

És important que ningú se senti exclòs. Les pràctiques culturals minoritàries mostren la riquesa d'una comunitat. El que avui és propi d'un grup reduït demà pot ser incorporat als gustos d'una majoria i per això és necessari que algú faci el primer pas.

Propostes que s agrupen en la línia 6:

- Potenciar els esdeveniments culturals (festivals, cicles, programes, etc.) no estrictament festius com per exemple Sant Jordi, la mostra de curtmetratges, etc.

- Organitzar un festival anual d'interacció entre llenguatges artístics i cultures que provoqui relacions de treball artístic entre diferents creadors i cultures.
- Organitzar un gran festival cultural al llarg de dos mesos.
- Aprofitar el nou edifici del l'Arxiu Comarcal com a element dinamitzador de l'activitat cultural al barri de la Girada i a la ciutat.
- Crear la figura d'un/a gestor/a cultural municipal que es dediqui a la gestió dels equipaments destinats a la difusió de les arts i a la dinamització dels diversos sectors artístics.
- Desenvolupar el projecte DREI (deixalles, reciclatge, escoles-institucions) de caràcter cultural creatiu, ecològic, ètic i educatiu).
- Crear una obra escultòrica monumental contemporània de realització col·lectiva amb artistes de la comarca, canviant i permanent, que sigui un referent per a la comarca.
- Potenciar la vessant cultural de la divulgació científico-tècnica.
- Crear un club de conferències obert a tothom per airejar la vida cultural.

3. 3. 3. ÀMBIT 3: POTENCIAR LA FESTA COM A FACTOR DE PARTICIPACIÓ I COHESIÓ SOCIAL

Definició i justificació

La festa, entesa en un sentit ampli, com a fenomen social ha jugat des de sempre un paper de cohesió social en el si de les comunitats. Els actes festius a les societats agrícoles han estat el moment de l'encontre, de l'intercanvi, de la socialització però també dels negocis, dels acords matrimonials o de la informació sobre els mercats i la situació de cadascú.

La festa, però, ja no és només aquell fenomen lligat al ritme del calendari de les feines del camp o dels oficis. Actualment es perd la relació entre festa i cicle agrari com, posteriorment, es deslliga també cada cop més del motiu religiós que va reemplaçar en gran mesura els rituals pagans lligats a la terra i als astres.

En una societat postindustrial de serveis en la que la socialització del temps lliure adquireix cada cop més un caire de pràctica en petit grup, tendint fins i tot a la individualització, aquesta vessant de cohesió social esdevé més necessària que mai, donat que els col·lectius tendeixen, de manera més o menys natural, a la seva disgregació. Falten espais de socialització en el que els grups de ciutadanes i ciutadans comparteixin allò que tenen en comú.

Tot i que sempre s'ha fet, avui en dia és més fàcil crear festes noves, inventar motius de celebració, recuperar tradicions tot resemantitzant el sentit de la festa i donant-li una nova funció en un context contemporani.

I aquest nou context ja no és el que busca la socialització en el si de la societat tradicional més o menys tancada i homogènia sinó el que, en una societat tant canviant, creixent i progressivament diversificada com la vilafranquina, busca espais perquè els diferents col·lectius posin en comú interessos comuns provenint, sovint, de cultures d'origen prou divers.

En aquest sentit la societat actual necessita de la convivència de diferents estils de festes per a diferents públics o per a distints moments de l'any, en les que pugui primar més una funció de la festa o una altra. Per tal de repartir aquests moments diversos al llarg de l'any, cal vetllar perquè el cicle festiu anual sigui prou equilibrat en tots els sentits. De la mateixa manera que s'aprecia l'existència d'una concentració d'adrenalina festiva en algun moment de l'any, la Festa Major i el seu nom ja ho diu tot, cal pensar en que la resta de l'any no sigui un desert festiu.

Vilafranca té molt ben definida la seva vessant festiva popular i tradicional amb la seva Festa Major però, en canvi, està mancada de la vessant festiva més lligada a la cultura contemporània. Si en el primer cas es detecten pocs canvis a fer en el seu contingut, en el segon la bateria de propostes concretes és més àmplia.

De la mateixa manera, per no caure en una variant festiva assimilable al despotisme il·lustrat (tot pel poble però sense el poble) es fa pal·lesa una demanda de democratització del conjunt de les festes vilafranquines per tal que no siguin "els de sempre" els qui detentin el monopoli de l'organització de les festes.

Objectius

- Fer de la festa un element de cohesió social i territorial pel conjunt de la població vilafranquina i penedesenca.
- Afavorir la participació activa i la coordinació de ciutadanes i ciutadans, entitats, empreses i administracions públiques en l'organització del cicle festiu local.
- Aconseguir que el conjunt del cicle festiu guany en intensitat i sigui equilibrat al llarg de tot l'any.

Línia 7: La Festa Major, la major de les festes

Si la Festa Major és la festa de totes i de tots, que ho sigui de veritat, tant a nivell d'implicació en la seva organització com en el destí de cadascuna de les seves activitats. Per anar més enllà de la simple voluntat de que sigui així cal articular mesures que afavoreixin la participació a tots els nivells.

Una sensació compartida per molta gent és que la Festa Major ja està prou bé actualment i que quan menys s'hi intervingui, molt millor, tret d'algunes propostes que ajudarien a donar-li la força interna necessària de cara als nous habitants de Vilafranca. La societat actual ni és tant estàtica com fins ara ni les interconnexions personals i familiars són tant estretes.

L'èxit evident de la festa de cara a la majoria de la població no ha d'ocultar la necessitat de comptar amb les persones que no se senten identificades amb la festa tal com és ara. Cal, per tant, obrir la Festa Major a col·lectius de vilafranquines i vilafranquins que des de sempre han romàs al marge de la festa, als nous habitants provenint d'un entorn més urbà i metropolità o, ben al contrari, de pà sos amb cultures prou diferents de les nostres. Fóra bo aconseguir que, en un futur, els nous vilafranquins i vilafranquines se sentin participants de la Festa Major, i no uns simples espectadors més.

Projecte estratègic: Nous acords per a la festa de sempre

La Festa Major necessita dotar-se de nous codis de funcionament que englobin la majoria de la població. Cal centrar la Festa Major en aquells aspectes que li són més propis, potenciar-los a nivell local i projectar-los a nivell exterior.

Els codis explícits, però també els implícits en el si de la comunitat, ja no tenen la mateixa validesa que fins ara. La població va canviant i ho farà més en un futur immediat per al que cal estar preparat. La Festa Major ha de saber conservar la seva manera de ser però també ha de saber adaptar la seva manera de fer als nous temps. Només així la Festa Major seguirà essent la major de les festes...i la de totes i tots.

Propostes que s agrupen en la línia 7:

- Focalitzar la Festa Major en els seus aspectes més propis i participatius, desplaçant a altres moments de l'any una part de les activitats culturals que l'envolten actualment.

- Fer el protocol de la Festa Major.
- Fer protocols i normativa de funcionament dels balls de la Festa Major.
- Crear una entitat jurídica pròpia per a la Festa Major.
- Crear la figura d'un gerent professional per a la gestió econòmica de la Festa Major com a suport als Administradors/es.
- Donar cabuda als Xicots de Vilafranca el dia de Sant Fèlix.
- Facilitar espais d'assaig i reunió durant tot l'any per als balls de la Festa Major.
- Millorar la qualitat estètica de les festes al carrer, i en particular de la Festa Major.
- Crear una comissió per a potenciar la Festa Major com a element de projecció exterior.

Línia 8: Un cicle festiu equilibrat per a una societat diversa

Vilafranca ha de disposar d'un calendari festiu divers en els seus continguts i repartit en el temps, comptant amb un ritme que situa els punts de màxima intensitat allà on cal. Però el cicle festiu també ha de mirar amb atenció aquells moments de l'any en els que les persones expressen sentiments i alegries en activitats festives d'una intensitat menor, però igualment important.

La societat vilafranquina, a més de celebrar els seus moments festius màxims, també vol ser sensible a altres festes locals o comarcals que donen riquesa al cicle festiu i permeten que cadascú trobi el seu espai preferit.

És important destacar que en aquesta línia, i pel que fa sobretot al posicionament sobre la festa de Sant Raimon, s'agrupen un seguit de propostes contraposades que expressen la voluntat de redefinir el sentit d'aquesta festa i que il·lustren la diversitat de punts de vista de la població.

Propostes que s'agrupen en la línia 8:

- Equilibrar el calendari festiu al llarg de l'any.
- Crear una comissió per a la reflexió al voltant del cicle festiu.
- Facilitar que el conjunt del cicle festiu sigui pensat per arribar a tots els públics.
- Distribuir en el conjunt dels barris de la vila les activitats de les festes, en particular de la Festa Major.
- Cohesionar i coordinar tot el cicle festiu de la comarca (concepció i difusió).
- Donar més protagonisme a les entitats culturals a les Fires i festes de maig.

- Crear un mecanisme de coordinació amb les entitats per tal de planificar el calendari festiu anual (excloent la Festa Major)
- Crear la figura d'un/a tècnic/a en cultura tradicional i popular.
- Ampliar i facilitar l'entrada de noves persones en els diferents estaments organitzadors de les festes.
- Fer de Sant Raimon la nova festa contemporània de Vilafranca.
- Fer de Sant Raimon la festa de la cultura a Vilafranca amb un acte simbòlic i creatiu perquè tinguin personalitat pròpia i no siguin una Festa Major en petit.
- Potenciar les Festes de Sant Raimon consolidant i mantenint els actes que funcionen i creant un gran moment festiu centrat durant un cap de setmana, inspirat per exemple en la bruixeria medieval, les heretgies o altres elements de la tradició folklòrica amb una singularitat promocional a la societat catalana.
- Centrar les festes de Sant Raimon únicament en els actes més tradicionals que funcionen actualment.
- Convertir la cantada de Caramelles en una veritable festa de la música d'arribada de la primavera.
- Fer de la Cavalcada de Reis de Vilafranca una festa que mostri voluntat de capitalitat de comarca amb una major teatralitat i una més rica, diversa i lluent posada en escena.
- Potenciar les festes de barri.
- Celebrar les festes de barri simultàniament durant la nit de Sant Joan.

3. 3. 4. EIX TRANSVERSAL 1: REDIMENSIONAR L ABAST TERRITORIAL DE LES PROPOSTES CULTURALS

Definició i justificació

Vilafranca necessita redefinir una nova escala territorial en les seves accions. Per una banda ha de pensar en donar un cert protagonisme descentralitzat als barris que més ho necessiten reforçant els programes, equipaments i actuacions concretes que s'hi puguin fer. Per altra ha d'assumir amb més vigorositat la seva dimensió comarcal en un exercici de simbiosi mútua: tot allò que pugui fer Vilafranca pel Penedès serà bo per tots dos, de la mateixa manera que tot allò que pugui fer el conjunt de la comarca serà beneficiós per a Vilafranca.

Això vol dir tenir una visió comarcal a l'hora de definir els objectius i les estratègies culturals, difondre mútuament i coordinar les programacions, ajuntar esforços (voluntats, energies i recursos) i també en el moment de llençar noves iniciatives o establir nexes de comunicació, no ja només interns sinó fins i tot, de manera conjunta, amb l'exterior. I tot això cal saber-ho plantejar al marge dels encotillaments que representen els límits administratius que solen ser més proclius a l'ä llament que a la intercomunicació.

Aquesta percepció de les diferents escales territorials de l'acció cultural ha d'estar present en tot el discurs tant de les institucions culturals públiques com privades i associatives. Ha de ser assumit d'una manera natural però estructurada. A l'hora de programar caldrà pensar que hi ha propostes d'abast de barri, d'altres de ciutat, unes que s'adreçaran a la comarca i unes altres a tot el Penedès, a l'Àrea metropolitana de Barcelona, al conjunt de Catalunya o més enllà, segons el cas.

Objectius

- Facilitar l'accés de totes les persones a la cultura, independentment del seu territori.
- Reforçar la capitalitat cultural comarcal com a motor de cohesió territorial.
- Posicionar-se en l'esfera metropolitana de Barcelona com un espai amb un actiu cultural reconegut.
- Apostar per la projecció cultural en el conjunt de Catalunya, Espanya i Europa.

Com a eix transversal a tots els àmbits descrits anteriorment, la redimensió territorial de les propostes culturals no busca tenir propostes concretes diferenciades de les precedents sinó que, tot al contrari, vol impregnar les demés actuacions d'una dimensió territorial amb diferents escales.

Per citar només alguns exemples, cal pensar en una dimensió comarcal pel museu o pel teatre-auditori o tenir present que la Festa Major ha de tenir un ventall territorial que va des de l'escala dels barris a la dimensió nacional.

3. 3. 5. EIX TRANSVERSAL 2: IMPLICAR TOTS ELS AGENTS SOCIALS EN LA DINÀMICA CULTURAL DE VILAFRANCA

Definició i justificació

La implicació dels agents representa un element transversal que vol estar present a tots i cadascun dels àmbits i de les actuacions proposades. La clau de l'èxit de la política cultural a Vilafranca es basa en la participació activa de tots els agents en la vida cultural. Cadascú està capacitats i disposat a entrar en el joc d'una manera diferent. Del que es tracta és de compaginar molt bé el paper de cadascun d'ells: agents públics, privats i associatius.

Anant una mica més enllà, cal invitar a sumar-se a aquest esforç col·lectiu els sectors menys vinculats amb la cultura de la ciutat que poden aportar el seu punt de vista, la seva força i els seus recursos redundants en la millora substancial de les polítiques culturals globals a Vilafranca i al Penedès.

Objectius

- Crear les bases per incentivar la participació dels ciutadans i de les ciutadanes en la vida cultural local.
- Reforçar el paper de les entitats com a impulsores de cultura.
- Fer que els agents econòmics privats de la vila se sentin responsables i assumeixin una major implicació en el rol de promotors de la cultura.
- Reforçar el patrocini com a eina de suport a les arts, al patrimoni i a la cultura en general.

Tampoc es tracta aquí d'establir propostes diferenciades de les dels grans àmbits d'actuació. Ans al contrari, cal fer que les propostes concretades al PAC siguin assumides pel conjunt dels agents socials per la qual cosa cal desenvolupar estratègies que propiciïn la implicació d'aquests sectors.

3. 4. ELS INSTRUMENTS

Per tal de dur a terme la seva implementació, el Pla d'Acció Cultural es dota dels instruments necessaris que permetran establir sistemes d'accés a la informació i pautes de planificació de l'acció cultural. En una primera etapa, aquests són:

- **Elaboració del pla director per conservar el paisatge vitivinícola.**

El paisatge vitivinícola com a transformació humana de l'entorn és un dels grans actius culturals de Vilafranca i el Penedès. Testimoni del passat però alhora esperança de futur per a la comarca, cal establir els mecanismes pel seu bon govern col·lectiu, que emmarquin l'ús que cada productor en vulgui fer. El paisatge és allò més compartit pel conjunt de la població, i en aquest sentit les terres poden pertànyer a algú, però el paisatge és de tots.

Es tracta de delimitar els marges d'actuació del Pla d'Acció Cultural sobre el territori i de definir conceptualment els aspectes culturals que aporta el paisatge vitivinícola. Posteriorment caldrà establir objectius i instruments de protecció d'aquest paisatge i els programes necessaris per a fer-lo conèixer.

- **Elaboració de l'inventari del patrimoni cultural i natural de la vila i de la comarca.**

És important per a una comunitat tenir constància dels seus elements de referència col·lectius. Per conèixer, estimar, entendre o utilitzar el nostre patrimoni cal abans tenir-lo inventariat amb els estàndards professionals que el cas exigeix. Serveix, alhora, com a exercici conceptual i de debat ciutadà sobre el que s'entén per patrimoni cultural però també natural.

Cal, per tant, establir un procés de recerca documental, de testimonis i d'observació sobre el terreny que permeti inventariar tots aquells béns materials i immaterials de Vilafranca, més enllà de la llista bàsica que tothom té al cap.

- **Elaboració del mapa d'equipaments culturals.**

De tothom és sabut que els equipaments culturals són una eina útil al servei de les polítiques culturals. Amb el pas del temps, la seva creació, el seu creixement i les modificacions que es produeixen, es va configurant una oferta de serveis i d'equipaments que cal anar ajustant periòdicament per tal de reforçar el seu sentit i la seva coherència..

És necessari establir uns criteris a l'hora d'assignar unes funcions a cada equipament perquè al marge de l'especificitat de cadascun d'ells en els seus continguts i en la seva gestió, tots s'articulin en una xarxa que faciliti les interaccions conceptuals i funcionals.

- **Disseny d un sistema integrat d estadístiques culturals.**

Es diu que la informació és poder. Això no és nou i, per tant, a l'hora de prendre decisions sobre la cultura a Vilafranca i la comarca, cal comptar amb els instruments adients per saber de primera mà aquelles dades objectives que permeten democratitzar la informació necessàries per compartir la decisió. Massa sovint es formula la queixa de que el sector cultural no està al mateix nivell en quant a dades i informació que altres sectors de la vida quotidiana.

Cal crear, per tant, un sistema que permeti obtenir la informació necessària per a cada agent, sector cultural o moment de l'any de manera rigorosa, útil, democràtica, eficient, ràpida quan cal, etc. Es tracta d'establir un sistema d'indicadors de relativa fàcil medició que, tractats amb els procediments oportuns, aporten la informació necessària per a conèixer i decidir sobre els aspectes de la cultura a Vilafranca i el Penedès.

- **Elaboració d un estudi d hàbits culturals de la població.**

Molt lligat al sistema integrat d'estadístiques culturals, i de manera complementària, cal pensar un sistema d'obtenció de la informació referent als hàbits culturals de la població donat que, en definitiva, la cultura són persones. Unes que creen, unes que produeixen, altres que estudien i moltes que consumeixen. I, a més, tot això tant a nivell professional com amateur. Les pràctiques culturals són doncs un termòmetre de la salut cultural d'una col·lectivitat. No només en el seu nombre (quanta més gent crè , produeixi, formi, es formi i consumeixi cultura millor) sinó en el seu equilibri mutu (cal que hi hagi gent per a cada aspecte).

En aquest sentit són força comuns els estudis dels hàbits culturals de la població que permeten mesurar amb un cert rigor i seguretat l'evolució dels gustos i les necessitats culturals de la població. Si bé son més extesos a nivell de territoris amplis (Estat espanyol, Catalunya, etc.) la seva manca de precisió en els territoris de referència de cadascú, dificulten el seu ús i qüestionen la projecció sobre l'escala local de la seva precisió. Cal, per tant, fer estudis d'aquest tipus a escala comarcal i ciutadana. A partir d'això, la definició d'una política cultural té més elements per a la seva formulació.

4. RELACIÓ DE PARTICIPANTS EN EL PLA D ACCIÓ CULTURAL I CRÈDITS

El Pla d'Acció Cultural ha seguit un procés àmpliament participatiu en el que un nombre molt elevat de ciutadanes i ciutadans de Vilafranca han pogut expressar les seves opinions i fer les propostes que creien pertinents. Gràcies a les seves aportacions s'ha pogut eleborar aquest Pla.

Aquestes són les persones que han participat, d'una manera o altra, en qualsevol de les seves fases:

Albornà Rovira	Ramon
Almirall Campamà	Silvia
Alsina	Miquel
Alvarez Mora	M ^a Bruna
Aquino	Roberto
Armengou Martí	Jaume
Artís Domingo	Anna
Badell Badell	Frederic
Balaguer	Lluís
Balañà Montaner	Fèlix
Barqué	Eulàlia
Barrobés Meix	Eduard
Batet Rovirosa	Maria
Benito Pajares	Miquel
Biosca Frontera	Eloi
Blanc Canyelles	Fonxo
Blanco	Pilar
Bohé Medialdea	Lourdes
Calvet Buti	Josep Antoni
Calvo Sans	Rubén
Capdevila Ros	Concepció
Caralt Fort	Andreu
Carbó Sanz	Ismael
Carbonell Fabregas	Pilar
Carrasco Guasques	Albert
Castellví Farré	M ^a Àngels
Castillo Pardo	Jesús
Catà Huget	Lourdes
Claver	Viqui
Codina Vidal	Rosa Elena
Contreras Fernández	J. Manel
Cuscó Clarassó	Imma
Cuscó Clarassó	Joan
Cusiné Sogas	Joan
Cuyàs	Jordi
De Leon Colombo	Fernando
Delriu	Ferran
Esteban	Josep A.
Esteve Campllonch	Oriol
Faura Pujol	Josep
Felices Vinyals	Paton
Ferré Mas	Amadeu

Ferret Miralles	Josep
Ferret Miralles	Miquel
Florida Sabé	Rosa
Fornos Sabaté	Xavi
Fransi i Pey	Neus
Gibert Sogas	Jordi
Giménez Sánchez	Rubén
Girona Alaiza	Anna
Girona Galimany	Jaume
Gonzalez Castells	Rosa
Guardiet	Xell
Guijo Lobato	Celina
Hernández Pons	Marta
Hisiera Barceló	Josep Lluís
Hitos Avila	Lupe
Huguet Martí	Telm
Huguet Navarro	Carme
Ibañez Llorens	Montse
Iniesta	Montserrat
Junyent Parera	Mariona
Labandera	Roberto
Llanas Silvestre	Montserrat
Llenas Farré	Ita
Lobato Buil	David
Martí Abella	M. Lluï sa
Martí Bertran	Pere
Martín Nuñez	César
Martínez Echevarría	M ^a Carmen
Mas	Florenci
Masachs Suriol	Josep Maria
Mendoza Hernández	Roser
Mestres Mateo	Sílvia
Mestres Mercadé	Josep
Montserrat	Núria
Morència Pallejà	Olga
Nadal Penadès	Ramon
Oliva	M ^a Rosa
Ollé Fernández	Pere Joan
Palau	Oriol
Pareta	Joan
Parra Atienza	Joan
Peinado	Rafel
Pérez Arriaga	Josep Anton
Pérez Blasco	Pepi
Piñol Mateu	Amadeu
Pla Sanabre	Casimir
Plantalech	Fèlix
Prat	David
Rafecas Santó	Anna
Ráfols Vendrell	Joan
Ramírez Sala	Delfí
Ramon	Josep

Raventos Estellé	Joan
Raventos Lorenzo	Fina
Regueiro Nin	Toni
Riba Aguilera	Eulàlia
Ribas Boldú	Jordi
Ríos Rallé	Joan
Ríos Rallé	Roser
Rodríguez Peribañez	Marta
Romeu	Quico
Romeu Rovira	Jordi
Rosell Mases	Albert
Rovira Carbonell	Ester
Rubires Ferrer	Xavi
Salvadó Cabré	Ton
Sanchez López	Lourdes
Sánchez Romero	Joana
Sans Miret	Antoni
Santacana Güell	Anna
Senabre Juncosa	M ^a Rosa
Senabre Juncosa	Xè
Senabre Via	Gabriel
Sicart i Batet	Ramon
Solà i Sebastià	Jordi
Solé	Josep
Soler Becerro	Josep Maria
Soler Becerro	Raimon
Soler García	Rosa
Tarrada Gol	Maria Pilar
Téllez	Cristina
Tomàs	Enric
Torrents Sala	Isabel
Udina Castells	Lluís Maria
Vallvé	Clara
Varella	Empar
Via García	Eva
Viadiu Sans	Santi
Vilà	Elisa
Villaró Rovira	Dolors
Villarroya Garcia	Bernat
Vinyals	Rosa
Vinyes Manyer	Imma
Yagüe	Pilar

CRÈDITS

El Pla d'Acció Cultural és una iniciativa del Departament de Cultura de l'Ajuntament de Vilafranca que compta amb el suport del Centre d'Estudis i Recursos Culturals de l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona.

- De manera general han participat en tot el procés del Pla:

Patrocini Recober. Regidor de Cultura de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès.

Mercè Montserrat. Cap del Departament de Cultura de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès.

Daniel Sáez. Tècnic del Departament de Cultura de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès.

- Durant la fase de Diagnòstic han participat:

Taula de Cultura i territori

. Josep Colomé. Doctor en Història. Professor d'Història Econòmica a la Universitat de Barcelona (expert vilafranquí).

. Santiago Martínez Illa. Geògraf especialitzat en cartografia dels serveis culturals. Consultor de la Diputació de Barcelona (expert extern).

. Montserrat Cantí. Bibliotecària. Directora de la Biblioteca Popular Torras i Bages de Vilafranca (tècnica municipal).

Taula de Cultura i societat

. Ramon Arnabat. Doctor en Història. Director de l'IES "El Foix " de Santa Margarida i els Monjos (expert vilafranquí).

. Víctor Cucurull. Director de la Fundació "Societat i Cultura" (expert extern).

. Anabel Rodríguez. Pedagoga. Responsable de l'Escorxador, espai per a l'activitat cultural i associativa de Vilafranca (tècnica municipal).

Taula de Cultura i creació

. Montse Juvé. Llicenciada en Història de l'Art i en Història Contemporània. Professora de l'Escola d'Art de Vilafranca. Crítica d'art (experta vilafraquina).

. Ferran Farré. Artista visual. Gestor cultural i formador. (expert extern)

. Salvador Morató. Gestor cultural. Tècnic del Servei de Cultura de l'Ajuntament de Vilafranca (tècnic municipal).

Taula de Cultura i patrimoni

. Marta Plans. Llicenciada en Filologia Catalana. Professora de català i animadora sociocultural (experta vilafranquina).

- . Marta Comas. Antropòloga experta en projectes de patrimoni etnològic (experta externa).
- . Assumpta Sans. Animadora sociocultural. Tècnica del Servei de Cultura de l'Ajuntament de Vilafranca (tècnica municipal).

- Durant la fase de Propostes han participat:

Fòrum : El territori: patrimoni, cultura, i economia

- . Josep Colomé. Doctor en Història. Professor d'Història Econòmica a la Universitat de Barcelona (cap de taula).
- . Joan Roca. Llicenciat en Geografia. Coordinador de la col·lecció BCN de la Biblioteca Històrica de l'Institut Municipal d'Història de Barcelona (expert).
- . David Roselló i Cerezuela. Gestor cultural. Col·laborador del CERC (moderador).
- . Salvador Morató. Gestor cultural. Tècnic del Servei de Cultura de l'Ajuntament de Vilafranca (relator).

Fòrum: El cicle festiu

- . Ramon Arnabat. Doctor en Història. Director de l'IES "El Foix " de Santa Margarida i els Monjos (cap de taula).
- . Pep Fornés. Gestor cultural. Expert en festa i cultura popular (expert).
- . David Roselló i Cerezuela. Gestor cultural. Col·laborador del CERC (moderador).
- . Assumpta Sans. Animadora sociocultural. Tècnica del Servei de Cultura de Vilafranca (relatora).

Fòrum: Els serveis culturals

- . Josep Colomé. Doctor en Història. Professor d'Història Econòmica a la Universitat de Barcelona (cap de taula).
- . Esteve León. Coordinador de l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona (expert).
- . David Roselló i Cerezuela. Gestor cultural. Col·laborador del CERC (moderador).
- . Montserrat Cantí. Bibliotecària. Directora de la Biblioteca Popular Torras i Bages de Vilafranca (relatora).

Fòrum: La cultura a Vilafranca: disseny, coordinació i gestió

- . Ramon Arnabat. Doctor en Història. Director de l'IES "El Foix " de Santa Margarida i els Monjos (cap de taula).
- . Víctor Cucurull. Director de la Fundació "Societat i Cultura" (expert).
- . David Roselló i Cerezuela. Gestor cultural. Col·laborador del CERC (moderador).
- . Anabel Rodríguez. Pedagoga. Responsable de l'Escorxador, espai per a l'activitat cultural i associativa de Vilafranca (relatora).

- Els aspectes metodològics del conjunt del Pla d'Acció Cultural han estat desenvolupats i coordinats per:

. Eduard Miralles. Director del Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC). Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona.

. Carme Garcia i Soler. Tècnica de Cultura del CERC. Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona.

. Sergi Díaz. Becari del CERC. Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona

. Elena de Alós. Becaria del CERC. Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona

. David Roselló i Cerezuela. Col·laborador del CERC. Coordinador metodològic i redactor del Pla d'Acció Cultural.

5. ANNEXOS

5. 1. DADES DE SITUACIÓ

5. 1. 1. DADES TERRITORIALS

Superfície en Km²: 19,6

Densitat de població a l'any 2000: 1542 hab/km²

5. 1. 2. DADES DEMOGRÀFIQUES

Evolució de la població

Anys	Habitants
1972	18.524
1976	22.189
1980	25.025
1984	26.212
1988	27.508
1992	28.017
1996	28.634
2000	31.178

Dades segons el Padró Municipal de Vilafranca del Penedès.

Estructura de la Població (any 1.996)

Població de dret	Xifres absolutes	% Sobre el total
Fins a 16 anys	4.955	17,28
De 16 a 29 anys	6.713	23,44
De 30 a 45 anys	6.912	24,14
De 46 a 65 anys	6.078	21,21
Més de 65 anys	3.976	13,92
TOTAL	28.634	100

Població per lloc de naixement (en %)

	Municipi		Comarca		Catalunya	
	1991	1996	1991	1996	1991	1996
Nascuts a Catalunya	71.9	73.1	77.0	77.1	67.5	68.4
Nascuts a la resta del Estat	26.9	24.6	22.1	20.8	30.8	28.8
Nascuts a l'estranger	1.2	2.3	0.9	2.1	1.7	2.8
TOTAL	27.818	28.553	69.863	73.196	6.059.494	6.090.040

Nivell d'instrucció en % (població de 10 anys i més)

	Municipi		Comarca		Catalunya	
	1991	1996	1991	1996	1991	1996
Sense titulació	16.2	15.4	15.4	14.4	19.1	17.7
Primer grau	41.6	39.8	47.0	44.9	36.7	35.7
Segon grau	37.5	36.1	33.7	33.5	37.8	36.6
Tercer grau	4.7	8.7	3.9	7.2	6.4	10.0
Total	24.755	25.826	62.604	66.428	5.441.582	5.539.012

Coneixement del català en % (població de 2 anys i més)

	Municipi			Comarca			Catalunya		
	1981	1991	1996	1981	1991	1996	1981	1991	1996
L entén	88.4	97.0	97.3	91.1	97.6	97.5	79.8	93.8	95.0
El sap parlar	---	77.6	83.8	---	81.9	85.9	---	68.3	75.3
El sap llegir	---	76.1	80.7	---	79.0	82.2	---	67.6	72.4
El sap escriure	---	49.4	55.8	---	50.4	55.3	---	39.9	45.8
No l entén	9.9	3.0	2.7	7.1	2.4	2.5	18.8	6.2	5.0
No hi consta	1.7	---	---	1.8	---	---	1.4	---	---

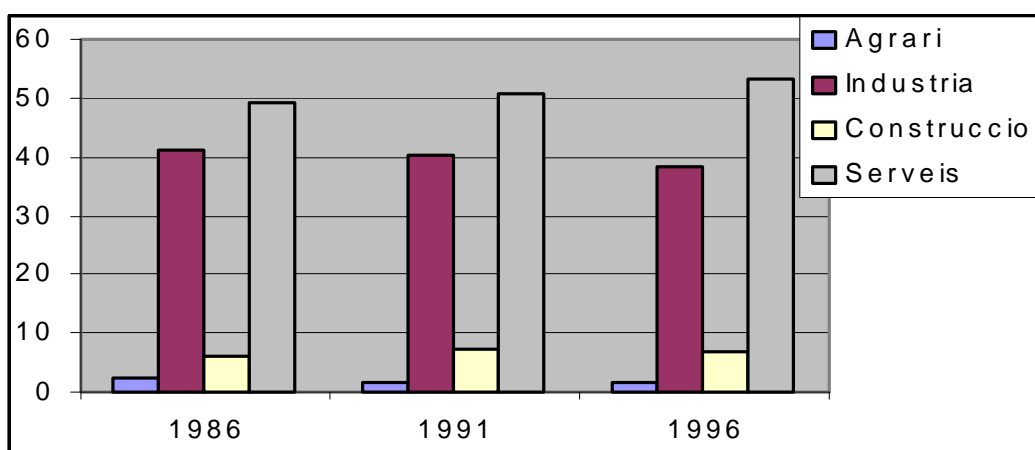
5. 1. 3. DADES SOCIOECONÒMIQUES

Població ocupada resident a Vilafranca per sectors d'activitat en %

	Municipi			Comarca			Catalunya		
	1981	1991	1996	1981	1991	1996	1981	1991	1996
Agrari	2.3	1.7	1.6	8.4	6.5	5.4	4.9	3.7	3.2
Indústria	40.9	40.3	38.3	43.5	44.4	41.0	35.7	36.2	32.1
Construcció	6.1	7.3	7.0	6.7	9.0	8.2	5.3	8.2	7.0
Serveis	49.0	50.7	53.1	36.4	40.1	45.4	45.6	51.9	57.7
No hi consta	1.7	---	---	5.0	---	---	8.5	---	---

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

Població ocupada per sector d'activitat a Vilafranca

Producte Interior Brut a preus de mercat (PIB). Any 1991

	Municipi	Comarca	Catalunya
PIB(milions ptes.)	49.169	114.273	10.327.188
PIB/hab. (milers de ptes.)	1.767,5	1.635,7	1.704,3
Distribució del valor afegit brut per sectors:			
Agricultura	1,4	3,2	1,6
Indústria	23,9	43,5	30,6
Construcció	7,0	7,4	8,3
Serveis	67,7	45,9	59,5

Mercat de Treball: taxes d activitat, ocupació i atur

	Municipi	Comarca	Província	Catalunya
Taxa d activitat	50,8 %	48,2%	52,3%	51,3%
Taxa d ocupació	45,4%	43,5%	44,4%	44,0%
Taxa d atur	9,2%	8,5%	10,5%	10,2%

5. 1. 4. MOBILITAT OBLIGADA. PRINCIPALS ORÍGENS I DESTINACIONS

Municipi destí : Vilafranca del Penedès. Principals orígens. 1996

	Homes	Dones	Total
Sta. Margarida i els Monjos	321	240	561
Sant Martí Sarroca	227	201	428
Olèrdola	242	155	397
La Granada	166	141	307
Barcelona	181	103	284
Sant Sadurní d Anoia	138	121	259
Torrelles de Foix	131	97	228
Pacs de Penedès	129	95	224
Vilanova i la Geltrú	133	80	213
Avinyonet del Penedès	124	77	201
Total	1.894	1.245	3.139

Municipi d origen: Vilafranca del Penedès Principals destinacions. 1996

	Homes	Dones	Total
Barcelona	640	626	1266
Santa Margarida i els Monjos	564	124	688
Olèrdola	396	207	603
Sant Sadurní d Anoia	197	88	285
Castellet i la Gornal	237	37	274
Vilanova i la Geltrú	125	48	173
Pacs del Penedès	146	23	169
Sant Cugat Sesgarrigues	87	37	124
Tarragona	60	48	108
Avinyonet del Penedès	60	33	93
Resta de Catalunya	1.041	554	1.595

5. 1. 5. EQUIPAMENTS CULTURALS

EQUIPAMENTS	PÚBLICS	PRIVATS
Arxius	2	3
Biblioteques	2	1
Museus		1
Centres Culturals polivalents	3	
Teatres	1	1
Galeries d'art i sales d'exposicions	3	4
Cinemes		3
Centres de formació artística	2	
Altres	2	4
Total	15	17

Arxius

Arxiu Històric Comarcal de Vilafranca del Penedès	Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Vilafranca del Penedès
Arxiu de la Caritat - Comunitat de Preveres	Museu de Vilafranca i del Vi
Arxiu Musical	Museu de Vilafranca i del Vi
Arxiu de la Imatge i el so	Arxiu Històric Comarcal de Vilafranca
Arxiu fotogràfic	Museu de Vilafranca i del Vi

Biblioteques

Biblioteca Popular Torras i Bages	Ajuntament de Vilafranca del Penedès i Diputació de Barcelona
Biblioteca Arxiu Tarín Iglésias	Ajuntament de Vilafranca del Penedès
Arxiu Bibliogràfic Pere Regull Rebull	Museu de Vilafranca i del Vi

Museus

Museu de Vilafranca / Museu del Vi	Fundació Privada Museu de Vilafranca i del Vi
------------------------------------	---

Centres culturals polivalents

Antic Escorxador	Ajuntament de Vilafranca del Penedès
Ateneu Popular Municipal de Vilafranca del Penedès	Ajuntament de Vilafranca del Penedès
Edifici dels Trinitaris	Ajuntament de Vilafranca del Penedès

Teatres

Teatre Municipal de Cal Bolet	Ajuntament de Vilafranca del Penedès
Teatre del Casal	Societat la Principal

Galeries d'art i sales d'exposicions

Capella de Sant Joan	Ajuntament de Vilafranca del Penedès
Sala d'Exposicions Consell Comarcal de l'Alt Penedès	Consell Comarcal de l'Alt Penedès
Fòrum Berger Caixa de Penedès	Caixa del Penedès
Galeria d'Art Palma XII	Privat
Galeria Sicart	Privat
Sala dels Trinitaris	Ajuntament de Vilafranca del Penedès
Capella de S. Pelegrí	Museu de Vilafranca i del Vi

Cinemes

Bogart Multicine	Privat
Kubrick Cinema	Privat
Cinemes del casal	Societat la Principal

Centres de formació artística

Escola Municipal de Música Maria – Dolors Calvet (Ateneu Popular Municipal)	Ajuntament de Vilafranca del Penedès
Arsenal – Escola d'Art	Ajuntament de Vilafranca del Penedès

Nota: Existeixen, a més, una xifra important de centres, escoles i acadèmies privades, així com instituts i centres escolars lligats a la formació artística.

Altres equipaments culturals

Casal de la Festa Major de Vilafranca del Penedès	Ajuntament de Vilafranca del Penedès
Casal de la Societat la Principal	Privat
Casino de la Unió Comercial	Privat
Fòrum Baltà	Museu de Vilafranca i del Vi
Aula de Cultura Fòrum Berguer	Caixa de Penedès
Sala d'estudis	Ajuntament de Vilafranca del Penedès

5. 1. 6. RESUM D'ENTITATS DE VILAFRANCA

Hi ha un total de 187 entitats registrades.

Segons la tipologia del Banc d'Informació Cultural de l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona, es poden classificar en:

Associacions Culturals	62
Associacions Esportives	32
Associacions de Mares i Pares d'alumnes	9
Associacions Professionals i Socials	15
Associacions Veïnals i Cíviques	37
Fundacions culturals	5
Fundacions no culturals	2
ONG's i organitzacions de Solidaritat	25
TOTAL	187

5. 1. 7. SERVEIS MUNICIPALS DE COMUNICACIÓ

Ràdio Vilafranca	Ajuntament de Vilafranca del Penedès
Vilafranca TV	Ajuntament de Vilafranca del Penedès

5. 1. 8. PRESSUPOST AJUNTAMENT DE VILAFRANCA (any 2.001)

Pressupost general de l'Ajuntament 4.072.955.583

Conceptes d'àmbit cultural

II. Despeses en béns corrents i de serveis

Publicitat Teatre Cal Bolet	1.465.000
Actes culturals	8.548.000
Funcionament i activitats equipaments municipals	6.810.000
Funcionament programació estable	6.933.000
Funcionament i promoció Centre Àgora	4.222.000
Activitats Teatre Cal Bolet	8.327.000
Funcionament OA Torras i Bages	1.200.000
Contracte gestió Casa Festa Major	2.379.000

IV. Transferències corrents

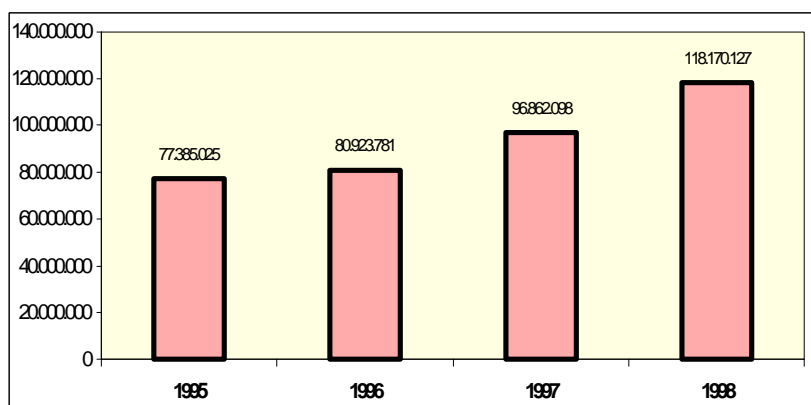
Aportació Museu de Vilafranca	22.500.000
Conveni Escola Arts - L'Arsenal	12.522.000
Conveni Escola de Música	12.640.000
Ajuts i convenis entitats culturals i juvenils	11.542.000
Aportació econòmica Festa Major	7.006.000
Aportació Coordinadora de Balls Festa Major	2.926.000

Pressupost dels patronats (referits a cultura)

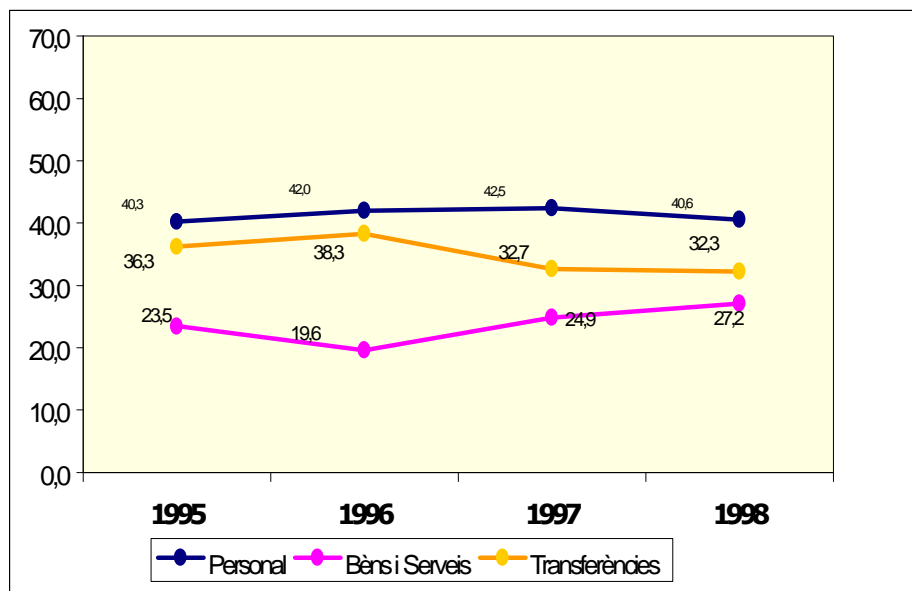
Patronat Municipal Teatre Cal Bolet	17.110.776
Organisme Autònom Torres i Bages	7.500.000

5. 1. 9. INDICADORS CULTURALS BÀSICS

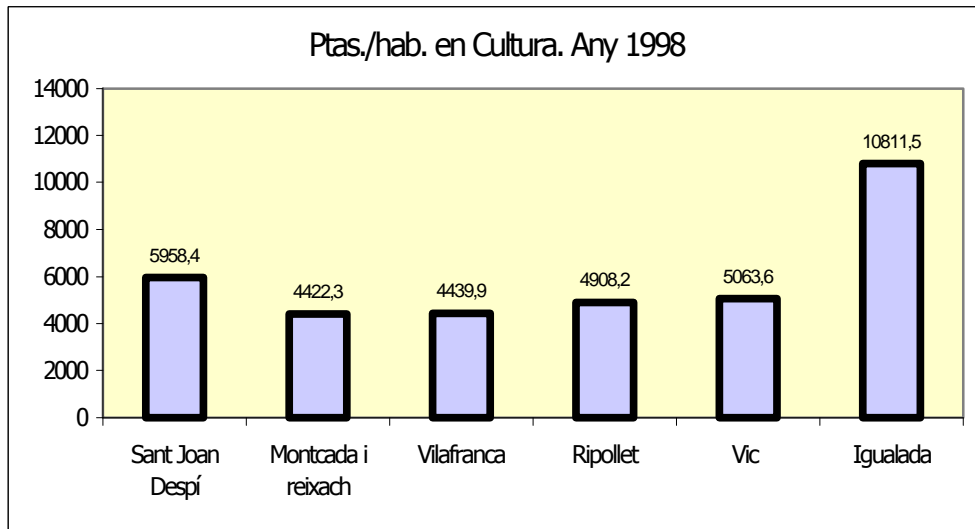
Evolució del Pressupost de Cultura de l'Ajuntament (1995-1998)

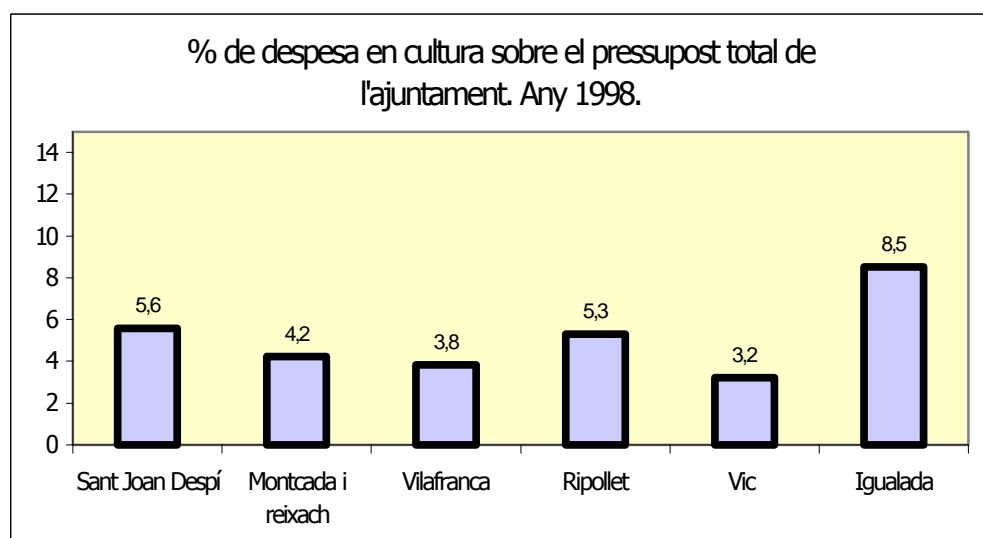
Percentatge de despesa per cada capítol (1995-1998)

Comparació de despesa/habitants entre municipis de la província de Barcelona amb una població compresa entre 27.000 i 32.000 habitants

Comparació de percentatge de despesa en cultura sobre el pressupost total dels municipis de la província de Barcelona (població compresa entre 27.000 i 32.000)

5. 1. 10. DADES D ACTIVITAT CULTURAL

Circuit ODA. Any 1999

Programació estable de teatre, música i dansa professional.
Municipis entre 25.000 i 50.000 habitants.

MUNICIPI	HAB. 1996	Funcions/ 1000 Hab.	Entrades/ 1000 Hab.	Entrades/ Funció	Catxets / 1000 Hab.
VILANOVA I LA GELTRÚ	47.979	0,77	152	197	425.658
SANT CUGAT DEL VALLÈS	47.210	1,23	490	399	1.425.710
MOLLET DEL VALLÈS	41.911	0,41	28	70	209.344
CASTELLDEFELS	38.509	0,31	43	138	203.734
GAVÀ	37.985	0,37	74	200	239.023
SANT FELIU DE LLOBREGAT	35.797	0,28	22	80	173.629
IGUALADA	32.512	0,71	103	146	391.455
VIC	30.397	2,66	429	161	1.152.643
RIPOLLET	28.903	0,93	69	74	385.497
VILAFRANCA DEL PENEDE`S	28.553	0,84	163	194	351.965
MONTCADA I REIXAC	27.068	0,96	66	68	190.942
BARBERÀ DEL VALLÈS	25.484	0,51	59	116	234.286
MITJANA		0,83	142	154	448.657

Dades d activitats culturals. Any 2000

Mes	Tradic. Popul.	Per Infants	Per Joves	Música	Literar Poètic Xerrad	Arts Plàstiq	Teatre	Cine	Expos	TOTAL
Gener	9	4	1	19	4	8	3	5	12	65
Febrer	0	2	0	0	4	2	3	5	5	21
Març	2	5	1	5	8	6	4	11	7	49
Abril	3	4	2	11	5	4	7	9	8	53
Maig	6	1	0	2	8	1	7	6	7	38
Juny	6	2	3	11	3	3	4	8	6	46
Juliol	9	3	4	17	2	3	5	6	5	54
Agost	15	1	0	30	2	3	3	0	3	57
Sete.	4	3	0	8	0	0	0	6	3	24
Octu.	0	3	0	3	8	8	1	8	7	38
Nov.	2	2	0	6	9	6	3	18	13	59
Dese.	14	5	0	5	3	10	4	9	15	65
Total	70	35	11	117	56	54	44	91	91	569
Mitj.	6	3	1	10	5	5	4	8	8	47

Font: Agenda Cultural. Any 2000

Agents organitzadors de l'activitat cultural a Vilafranca.

Les activitats culturals desenvolupades l'any 1999 a Vilafranca han estat organitzades per 150 agents diferents.

Tipologia d'equipament	Activitats	%
Ajuntament	128	30,7
Associacions	145	34,8
Comissions de festes	75	17,9
Museu de Vilafranca i del Vi	16	3,8
Empreses Privades	32	7,7
Altres	21	5,0
TOTAL	417	100,0

Font: *Agenda Cultural*. Any 1999

Tipologia de les activitats

Tipologia d'equipament	Nombre d'activitats	Percentatges
Municipals	185	44,2
Associacions	18	4,3
Escolars	4	1,0
Eclesiàstics	13	3,2
Museu de Vilafranca i del Vi	35	8,4
Carrer	100	24,0
Privats	62	14,9
TOTAL	417	100,0

Font: *Agenda Cultural*. Any 1999

5 .2. INFORMES DELS EXPERTS DE LA FASE DE DIAGNÒSTIC

5. 2. 1. Cultura i territori: Informe de Santiago Martínez

I. Vilafranca en el context demogràfic i territorial actual

Tal com posen de relleu bona part dels indicadors aplegats en els documents de situació del pla estratègic, l'evolució demogràfica, econòmica i territorial de Vilafranca es caracteritza per una sèrie de factors i tendències, algunes de molt incipients que resultaran determinants en la configuració el futur immediat de la ciutat i la seva àrea d'influència. Uns factors i unes tendències que, val a dir, hauran de constituir uns referents ineludibles en el procés de planificació estratègica que la ciutat ha endegat.

I. 1. Tendències demogràfiques

L'evolució demogràfica recent de Vilafranca es pot caracteritzar per:

- Un creixement lleu però intensificat en els darrers anys
- Un important pes del component migratori en aquest creixement
- Una previsió de manteniment de les tendències anteriors

Efectivament, si s'analitzen les dades de l'evolució demogràfica dels darrers anys, s'observa un increment molt lleu de la població. Si ens atenem a les dades dels dos últims padrons; entre 1.986 i 1.996, Vilafranca va passar de 26.433 a 28.553 habitants el que significa un increment demogràfic absolut del 8,2%, just per sota la mitjana de la comarca que va ser del 8,99% en el mateix període.

Cal remarcar però que el creixement va ser més elevat en el darrer d'aquests dos quinquennis, i que les dades més recents, confirmen que el creixement s'està intensificant atès que a 1 de gener de 2000 ja s'havien superat els 30.000 habitants. Això suposaria un creixement de pràcticament el 10% en tant sols 4 anys.

L'altre aspecte a destacar és el caràcter exogen d'aquest creixement. Així, a tall d'exemple es pot esmentar que més del 80% de l'increment demogràfic de la ciutat al període 1.991-96 correspon al component migratori, i que aquesta xifra s'eleva fins al 103% en el conjunt de l'Alt Penedès.

Components del creixement demogràfic

	Creixement total 1991-96	Creixement migratori 1991-96	% migratori/ total
VILAFRANCA	735	598	81
ALT PENEDES	3.338	3.423	103

Els nous vilafranquins procedeixen de forma majoritària de Barcelona i de la primera corona metropolitana, però també cal remarcar la presència d'altres col·lectius com el nordafricà. Cal remarcar que a diferència de la immigració dels anys 60 i 70, la immigració present resulta força més heterogènia, amb matisos i fins i tot contrastos evidents entre els seus components.

Les previsions respecte al futur pròxim indiquen que les tendències més recents es mantindran, com a mínim, amb els paràmetres actuals. D'una banda, res no indica que els fluxos estructurals que nodreixen l'actual component migratori s'hagin d'aturar, ans al contrari, es poden incrementar. D'altra banda, la ciutat no ha esgotat, ni de lluny les seves existències de sòl urbanitzable residencial, pel que d'entrada, res hauria d'impedir que es continués situant oferta d'habitatge al mercat, tal com es veurà a continuació.

I. 2. Tendències territorials

Bona part dels factors descrits en l'apartat anterior s'han d'interpretar dins l'escenari de la progressiva integració de Vilafranca en l'àmbit de la regió metropolitana de Barcelona. La ciutat, tot i estar situada en un dels extrems del segon anell metropolità, s'incorpora de forma clara en la dinàmica metropolitana, amb les relacions socials, econòmiques i territorials que la caracteritzen. En aquest sentit, les dades sobre mobilitat obligada de la població resulten determinants.

Mobilitat obligada: dades generals

	1.991	1.996	Dif 91-96
Desplaçaments interns	13.191	11.862	-10,1
Desplaçaments a d'altres municipis	3.929	5.417	37,9
Desplaçaments des d'altres municipis	5.383	6.241	15,9
Desplaçaments a Barcelona	881	1.266	43,7
Desplaçaments des de Barcelona	312	284	-9,0

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat i de l'Institut d'Estudis Metropolitans

Fent una breu síntesi, aquestes dades mostren com en un context generalitzat d'increment de la mobilitat, destaca, d'una banda la forta atracció que exerceix Barcelona, amb un increment de més del 40% de desplaçaments amb tan sols 5 anys. i, per contra, la reculada dels desplaçaments des de Barcelona.

Aquestes dades s'han d'interpretar com el resultat de la instal·lació de població procedent de Barcelona, que continua mantenint la seva ocupació al centre metropolità, i en potser també, encara que en molt menor grau, de gent que es desplaçava a Vilafranca a treballar i hi ha acabat fixant-hi la residència.

D'una forma o altra, la ciutat, -i encara molt més- alguns municipis de l'entorn- veu incrementada la seva funció residencial, el que comporta el ja esmentat increment de població, però també, un increment encara molt més significatiu del creixement urbanístic i de l'ocupació d'espai urbà per aquesta funció.

En aquest sentit, la informació de la següent taula resulta prou eloqüent: l'oferta d'habitatge ha tingut un increment de gairebé el 1000% respecte el creixement demogràfic.

Evolució de la població i el nombre d habitatges

	1.991	1.997	% 1991-97
POBLACIÓ	27.818	28.925	4,0
HABITATGES	9.789	13.959	42,6

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Ajuntament de Vilafranca i de l'Institut d'Estudis Metropolitans.

La disponibilitat de sol urbanitzable residencial¹ amb un diferencial de preu significatiu respecte el centre metropolità ha estat determinant tant per aquest creixement com pel flux migratori consegüent. Un creixement que s'aturarà mentre el preu de l'habitatge a Vilafranca permeti compensar l'efecte dissuasori de la distància a Barcelona.

¹ Disponibilitat de sol urbanitzable residencial

	SUP.MUNICIPI	SOL URBA	URBANITZABLE RESIDENCIAL
VILAFRANCA		275 Ha	88 Ha
ELS MONJOS		192 Ha	318 Ha

En resum, i com a algunes de les conseqüències previsibles d'aquesta dinàmica demogràfica i territorial amb especial incidència en el sector cultural es podrien assenyalar:

- Un horitzó demogràfic entorn als 35.000 habitants, fet que si es conjuga amb les característiques de l'evolució urbanística situa Vilafranca en una dimensió de ciutat mitjana-mitjana, amb tots els avantatges i inconvenients que suposa.
- Una ciutat amb un perfil socio-demogràfic més divers, el que, a afectes del sector cultural comportarà també una major diversificació dels hàbits i comportaments culturals, i per tant de la demanda de serveis.
- Una ciutat progressivament més integrada en el sistema metropolità, el que situa Vilafranca des de la perspectiva del sector cultural en un nou escenari amb noves oportunitats i amenaces.

II. Entorn general: globalització i noves tecnologies

Amb el sociòleg català d'adopció Manuel Castells convertit en un quasi gurú d'això que s'anomena la societat de la informació, qualsevol referència a aquesta temàtica pot resultar recurrent per obligada. Potser per això no la podem evitar.

Si comencem pel concepte de globalització, entre les seves múltiples –i sovint imprecises- connotacions n'hi ha un bon grapat que es poden relacionar amb la cultura, i no sols amb la cultura amb majúscules, sinó també amb la cultura –si es vol en minúscules- que ens ha portat a la redacció d'aquest document.

Amb la globalització econòmica el món es contempla com un gran mercat on es pot produir i vendre en qualsevol indret d'aquest escenari mundial. Els grans agents econòmics transnacionals, des dels grans centres de decisió mundial decideixen en cada moment quins són els indrets més o menys adequats per implantar una o altra activitat.

En un context caracteritzat per l'abatiment de fronteres i obstacles a la circulació de fluxos econòmics i a la reculada de la intervenció dels estats en l'economia, i més concretament en la implantació directa d'activitats productives, la vocació econòmica del territori es transforma al mateix ritme que es reestructura l'activitat econòmica, i en aquesta transformació la cultura hi pot tenir un paper determinant. En concret ens podem referir a dos tipus d'estratègies:

- La cultura com a motor de transformació econòmica d'una ciutat o regió en crisi o declivi.
- La cultura com a element de singularització o distinció –de posicionament- d'un territori.

Un dels exemples més il·lustratius del primer cas ha estat la transformació de Bilbao a remolc del "efecte Guggenheim". Una ciutat, una zona enigmàtica de la indústria pesant, canvia totalment de fesomia i de vocació, a partir d'una operació urbanística amb un equipament cultural de vaixell insígnia. És una de les mostres més evidents del pas de la indústria pesant a la indústria de la cultura.

El Bilbao siderúrgic i naval no tenia cap opció en un món globalitzat on la siderúrgia i la construcció naval es concentren en els països emergents de torn. El Guggenheim ha posat el nou Bilbao en el mapa de l'economia global. L'efecte Guggenheim no ha estat únic, es podrien contar per desenes les ciutats o regions que han protagonitzat transformacions espectaculars a partir de propostes culturals.²,

² Tot i així, el cas de Bilbao ha estat tan espectacular que sembla que a l'arquitecte Ghera li han plogut ofertes de ciutats en declivi o emergents dels cinc continents per bastir-hi el seu "Guggenheim" corresponent

En el segon cas, la cultura es presenta com a element de posicionament d'un territori. En aquest cas la cultura no és el motor directe de la transformació d'una ciutat o regió, però sí un dels elements de promoció que el territori en qüestió utilitza per atreure la implantació d'altres activitats econòmiques en la pugna per captar els grans fluxos d'inversió transnacional. Així, davant la possibilitat d'implantar una planta de producció de determinats tipus d'indústria; un ciutat que organitza, posem pel cas, un festival artístic internacional o alguna proposta singular, es dota d'un element de distinció cara a les possibles competidores, i per tant, també se situa en el mapa.

El desenvolupament de les tecnologies de la informació han estat un dels pilars indispensables del procés de globalització en possibilitar la circulació imparable de fluxos d'informació, i sobretot, els moviments de capital a velocitats de vertigen.

Aquestes tecnologies són actor i part en el procés que ha convertit les "indústries culturals" en el principal sector econòmic mundial al tombant del segle XXI³ i tindran, de fet ja l'estan tenint, un paper determinant en la transformació de la producció i difusió de la cultura, en tot el procés cultural, des de la creació fins al consum.

És en aquest sentit, que en afrontar una planificació estratègica del sector cultural s'haurà de fer un esforç de prospectiva en aquesta direcció. A tall d'exemple, ens podem plantejar, quins serien els factors més importants per planificar una xarxa local de biblioteques amb una perspectiva de l'any 2.025? És més, tindrà sentit en aquest horitzó una xarxa "física" o material tal com la coneixem actualment?

En síntesi, resultaria convenient plantejar:

- Quins són actualment els possibles elements culturals que identifiquen Vilafranca del Penedès a l'exterior.
- Quins nous elements o estratègies culturals es podrien implementar per reforçar el posicionament de Vilafranca.
- Estimar el possible impacte de les noves tecnologies en el sector cultural local.

III. La dinàmica cultural en funció dels àmbits territorials

Quan es contempla el territori des de la perspectiva del sector cultural cal fer una menció a la qüestió –qüestió en majúscules en el nostre país- dels àmbits o nivells territorials on emmarcar el desenvolupament de les pràctiques i els serveis culturals.

Àmbit local: el debat centre-perifèria

Tal com es desprèn dels informes de situació, l'anàlisi dels indicadors culturals presenten Vilafranca com un municipi que estaria ben, o fins i tot, molt ben situat en un rànquing teòric de localitats amb un perfil demogràfic i territorials similar. I això tant pel que fa als recursos – equipaments, entitats- com a la dinàmica de creació i difusió culturals.

Tanmateix si s'analitza la distribució territorial d'aquests recursos, es detecta una clara tendència de concentració al centre de la ciutat. Aquesta situació ens situa en la típica dicotomia centre-perifèria, ciutat i barris, i aquest és sens dubte un dels aspectes que ha de recollir la diagnosi, però s'ha de fer des del nou escenari plantejat en el punt anterior.

En una ciutat de 20.000 o 25.000 habitants, compactada territorialment –"on es pot anar a peu a tot arreu"- i amb un component socio-demogràfic menys heterogeni, el debat o la tensió centre-perifèria pot resultar recurrent o en tot cas prendre unes connotacions diferents, a les

³ Recordar només que els productes culturals són des de mitjans dels anys 90 el primer producte d'exportació dels EUA, la primera economia del planeta.

d'una ciutat que s'acosta als 35.000 habitants, que s'expandeix urbanísticament i que esdevé socialment més diversa i complexa.

En aquest sentit cal plantejar si:

- La nova dinàmica demogràfica i territorial requerirà nous plantejaments i estratègies en l'àmbit cultural.
- Caldrà donar una nova orientació a la implantació d'equipaments i propostes culturals.

Això ens faria posar a debat aspectes com ara:

- Comença a tenir sentit construir alguns equipaments com centres culturals de barri?
- Quina orientació haurien de tenir aquests equipaments?
- Caldria prioritzar aquest tipus d'equipaments de caire més polivalent a altres possibilitats més especialitzades com seria un nou auditori?
- El nou horitzó tecnològic fa innecessaris equipaments com biblioteques de barri?

Àmbit supralocal

Vilafranca com a centre comarcal i perifèria metropolitana

Malgrat que en l'apartat anterior s'ha volgut remarcar la progressiva integració del municipi en el marc metropolità, cal recordar que Vilafranca ha estat, i és encara, un centre comarcal.⁴ Una capital comarcal d'un territori que molt probablement presenta uns límits cada vegada menys definits, més imprecisos i canviants en relació a les funcions i jerarquies territorials tradicionals, però és evident que hi ha una centralitat comarcal vilafranquina. i que el sector cultural és un dels actius d'aquesta centralitat

L'existència simultània de les dinàmiques territorials metropolitana i comarcal -Vilafranca com a centre comarcal i perifèria metropolitana- ens situaria en un escenari d'una certa "tensió" o "pugna" entre els dos àmbits, atès que seguint la lògica dels nivells jeràrquics, la centralitat metropolitana desenvolupa una sèrie de funcions i mecanismes d'atracció territorial en detriment de la comarcal.

Així doncs, malgrat que el nou escenari territorial pugui suposar una pèrdua de certs aspectes de capitalitat, i no es puguin obviar una sèrie d'amenaques en el sentit estratègic del terme, cal remarcar que, d'una banda, Vilafranca no deriva en cap cas, cap al perfil de "ciutat dormitori" i d'altra banda, el nou marc demogràfic i territorial també aporta oportunitats en sentit estratègic.

A hores d'ara, i pel que fa al sector cultural, els estàndards tant de recursos com de difusió i activitats culturals situen Vilafranca en una posició molt més propera a la d'altres centres comarcals de dimensió demogràfica similar, que a la de municipis de perfil clarament metropolità.

Les amenaces que comportaria un procés clar de periferització metropolitana són clares: una major imbricació en la dinàmica barcelonina significa també una major atracció pels usuaris i

⁴ A nivell de relacions econòmiques, Vilafranca del Penedès és actualment, segons dades del Anuario Comercial de España, centre d'una subàrea de mercat dins l'àrea de mercat de Barcelona. La categoria de subàrea és equivalent a ciutats com Terrassa, Sabadell, Granollers, Mataró o Igualada. Actualment es reconeixen a Catalunya solament 7 àrees de mercat -les quatre capitals provincials, Vic, Olot i Manresa- i algunes subàrees com la de Vilafranca.

consumidors de cultura cap a les propostes que es desenvolupen en el centre metropolità. Així el possible desplaçament del consum cultural cap al centre metropolità comportaria l'afebliment de la cultura vilafranquina no sols en termes de difusió sinó també de creació i producció.

Quant a les oportunitats relacionades amb la nova dinàmica demogràfica, cal esmentar que amb la població instal·lada recentment a la comarca, a més d'augmentar la massa crítica d'usuaris i consumidors potencials de productes i propostes culturals, s'obre la possibilitat – l'oportunitat- d'incorporar nous agents, noves formes i noves fórmules en la creació i dinamització culturals.

El "nou resident" procedent de Barcelona no s'ha de contemplar només com aquell que únicament "dorm" a Vilafranca i es desplaça a Barcelona per treballar i també per cobrir les necessitats de consum i oci. Activitats que, per cert, també el poden portar tranquil·lament a llocs com Sitges o Vilanova o qualsevol centre comercial o lúdic de la galàxia metropolitana.

El nou resident també pot esdevenir consumidor, usuari o agent de dinamització cultural, i així mateix, les propostes culturals vilafranquines també es poden posicionar en aquesta galàxia metropolitana. En aquest sentit cal recordar que el municipi de Sant Cugat del Vallès, un dels més representatius d'un tipus de perifèrització metropolitana, ha consolidat a més d'altres projectes culturals un dels programes de difusió artística més destacats de Catalunya que atreu públics d'altres municipis, fins i tot del gran centre metropolità.

Així doncs caldria remarcar que:

- La inserció de la ciutat en el sistema metropolità suposa una sèrie d'amenaques, però també d'oportunitats per a la dinamització de la cultura Vilafranquina.
- La dinàmica cultural constitueix un factor de pes en la configuració de la capitalitat comarcal de Vilafranca, i un element de cohesió del sistema comarcal i per tant, des del sector cultural caldria establir estratègies per "defensar" la capitalitat de Vilafranca. Estratègies que defugint qualsevol intent de "competir" amb la capital cultural metropolitana, permetin optimitzar les possibilitats pròpies.

Vilafranca com a referent d'àmbit nacional

Seguint l'argument dels nivells i les relacions jeràrquiques, els equipaments i les activitats culturals de més gran categoria i format tendeixen a localitzar-se i desenvolupar-se en els centres urbans de rang superior. L'estructura urbana de Catalunya reserva aquest paper a la ciutat de Barcelona, que, més enllà del seu posicionament a nivell espanyol o internacional –i del debat actual sobre el seu suposat declivi- presenta un grau de concentració elevadíssim tant pel que fa als recursos com a les activitats culturals del país.

Tot i així, més enllà de la concentració barcelonina, dins el territori de Catalunya s'han conformat una sèrie de "pols" d'atracció cultural que han esdevingut referents més o menys puntuals d'algun domini o àmbit del sector cultural. Aquest posicionament s'ha conformat a partir de l'existència prèvia d'algun actiu patrimonial o tradicional, o en molts casos a partir de propostes de nova generació relacionades amb referents més o menys propers. Així, la territorialització de la cultura a Catalunya passa –a més de Barcelona- per Tàrraga, Terrassa, Vic, Torroella de Montgrí i algunes altres localitats que han aconseguit consolidar propostes que han esdevingut referents en algun domini cultural.

Arribats en aquest punt la qüestió a plantejar seria: s'ha situat Vilafranca del Penedès en aquest mapa de referents de país? Una pregunta amb resposta: sí però...

D'una banda un sí sense condicionals, un sí claríssim en l'àmbit de la cultura popular, i més concretament en el món casteller. D'altra banda, un però... en constatar-se que la ciutat disposa d'actius –i per tant de potencialitats- dins i fora del domini de la cultura popular que haguessin pogut reforçar o refermar aquest posicionament.

En les sessions de treball de la taula s'ha tractat abastament aquesta qüestió. S'han apuntat alguns dels elements que poden esdevenir clars referents de posicionament de Vilafranca del Penedès en el mapa cultural del país. D'una banda les manifestacions de cultura popular ja avançades, i d'altra banda el que s'ha denominat "la cultura del vi".

Dins l'àmbit de la cultura popular, esdeveniments com el cicle de la festa major o la fira del gall que en l'actualitat presenten un concepció adreçada a un consum clarament intern de la ciutat presenten una clara potencialitat de projecció externa amb el consegüents efectes multiplicadors per a la ciutat.

Pel que fa a la "cultura del vi" es detecta una potencialitat extraordinària de situar Vilafranca del Penedès, en tant que centre de la primera zona vitivinícola del país, com eix i motor d'una proposta polimòrfica i multisectorial que tingui com a marca de referència la denominació de "cultura del vi".

Aquesta proposta pot donar lloc també a la possibilitat d'omplir de contingut cultural un àmbit territorial "el Gran Penedès" o àmbit de la denominació d'origen "Penedès" on Vilafranca hauria de jugar un paper central. Aquest àmbit podria donar lloc a una estructura tipus xarxa polaritzada sobre els centres comarcals i ciutats mitjanes com Vilanova, Sitges, El Vendrell o Sant Sadurní.

En l'actualitat, es troba en una fase molt avançada el projecte "Divinum" que pot constituir una mostra del que podria donar de si el concepte de "cultura del vi".

Tanmateix, no tot són potencialitats atès que tant pel que fa a la cultura popular com a la cultura del vi també es detecten dificultats i punts febles.

Així, quant a la festa major, es constata l'habitual i previsible dificultat de convertir una festa que es desenvolupa amb clau clarament interna amb un esdeveniment amb vocació externa atès que això podria resultar incompatible amb la mateixa lògica dels actes del cicle festiu.

Pel que fa a la cultura del vi, es pot apuntar:

- En primer lloc la dificultat intrínseca de construir, gestionar i finançar una proposta d'aquesta magnitud.
- La dificultat de fer convergir en un mateix projecte ciutats properes i amb perfils similars, el que pot suposar més competència que complementaritat.
- La dificultat d'incorporar els grans operadors econòmics privats del sector –grans empreses vitivinícoles- a un projecte que es podria interpretar en alguns aspectes en direcció oposada als seus interessos particulars.

5. 2. 2. Cultura i societat: Informe de Víctor Cucurull

I. Primeres consideracions entorn a la taula

En primer lloc cal dir que ha estat una TAULA amb un nivell mol alt de participació, no només pel nombre de participants sinó pel nombre i la qualitat de les intervencions. Per això, des de l'inici del treball, s'ha pogut aprofundir notablement en el que des de la RECC se'ns demanava.

Malgrat que no s'ha disposat de massa temps, les regles del joc així ho assenyalaven, i els participants així ho vàrem acceptar, val a dir que s'ha pogut fer molta feina gràcies a la qualitat mitja de les aportacions que ha estat remarcable.

Tothom ha fet un gran esforç per exposar el que pensava sobre cada tema proposat a debat pels propis membres de la Taula seguint un esquema coherent amb la transversalitat, de forma ordenada i sintètica. D'aquesta manera s'ha pogut fer una llarga llista d'afirmacions que defineixen en bona part els punts més sensibles de la diagnosi. La manca de temps a que s'al·ludia ha impedit afinar la diagnosi amb tots els matisos de manera que el que tenim és més aviat un quadre clínic de simptomatologies, que, amb l'ajut de l'anàlisi de laboratori, els experts hauran de sospesar i dictaminar.

En aquest sentit, el que es demana als "outsiders", si no ho he comprès malament és una anàlisi des de la globalitat de la situació del sector cultural. Cal tenir, doncs, present que les afirmacions o les qüestions que plantejaré a partir d'ara no necessàriament responen a la realitat de la cultura en el context estrictament vilafranquí. Tanmateix poden ser d'utilitat en la mesura que també es donen de forma explícita o implícita a Vilafranca.

Per tal d'emmarcar l'àmbit de la reflexió es va demanar una definició de cultura que, donada la notable dificultat que presenta, es va conduir cap a una definició parcial, enfocada des del punt de vista de la societat.

II. Cultura i societat

En aquest sentit podem definir la cultura com el conjunt de recursos disponibles per satisfer les necessitats immaterials del subjecte, sigui individual (ciudadà/na) o col·lectiu (societat).

Aquestes necessitats cada vegada més complexes i personalitzades generen una dinàmica d'activitats encaminades a produir (investigació, formació, creació, etc.), distribuir (promoció, programació) i adquirir (coneixements, habilitats, sensacions) bens immaterials tan a nivell individual com col·lectiu. Per això hom considera que compren tots els camps del saber i de l'art i tots els seus vehicles de comunicació.

És precisament per la naturalesa immaterial de l'objecte que es genera tota una indústria diferent dels altres sectors. Des dels microprocessos de producció fins a les xarxes universals de gestió d'informació, passant pels mitjans clàssics de comunicació, la cultura ha generat una biosfera nova (logoesfera) comparable a la física pel que fa al món material, sense la que és impossible sobreviure. Partim del zero (impossible viure), som en aquest sistema (vida limitada) i anem cap a la utopia que es pot il·luminar de moltes maneres (plenitud). En aquest viatge comptem amb un bagatge d'informació que ens arriba via codi genètic i amb un bagatge cultural que podem adquirir per la via acadèmica (formació reglada), per la via informativa i per la via experimental.

En aquest sentit la cultura es pot entendre com un compendi del saber, experiència, habilitats i tècniques de què disposa l'individu o el grup per enfrontar-se als problemes derivats de la seva pròpia existència. Similar a l'herència genètica es configura com un codi que s'aprèn a través de l'educació a tot nivell que rep l'individu de part del grup on s'haurà d'integrar com a adult i que

es modifica incorporant els avenços del coneixement, en els camps de la filosofia, de les arts i de la ciència.

Des de dels inicis de la història de l'espècie, les societats dediquen energies a produir coneixement per tal de garantir la supervivència i millorar les condicions de vida. L'acumulació d'aquest bagatge ha anat produint successives transformacions com a conseqüència dels avenços tècnics, científics, filosòfics.

Entre molts d'altres caldria però subratllar la "profanització" de la vida social com un dels factors que, atesa l'abundància actual de temps lliure i el clàssic "horror vacui", impulsen la gent a crear i participar en nous rituals civils, molt a prop del que entenem per cultura (cultura de l'oci, esport, festes, espectacles, etc.).

Però, és a partir de la invenció de les eines per al cervell (informàtica, robòtica, domòtica, telemàtica...), que es produeix la gran revolució, mal anomenada tecnològica, que inaugura una nova era per a la humanitat: la era del coneixement. Avui es pot parlar ja d'una Societat del Coneixement que molt ràpidament transformarà les estructures de les societats rurals, industrials i post industrials que hem conegut.

Tanmateix, encara hi ha una gran inèrcia, prejudicis i rutines que impedeixen que moltes persones i, sobretot, les societats en el seu conjunt, pel que fa al país en general i a Vilafranca en particular, els resulti difícil veure quines transformacions es produeixen, en quines direccions s'orienten i quin és el paper de la cultura en tot aquest ràpid procés.

III. Situació actual de la cultura en el context social

Tanmateix, per tot això es constata ja una tendència a una major valoració social de la cultura, que, de moment, es tradueix en un augment de la demanda de consum de productes i serveis culturals pel que fa a continguts, formats i orígens (formació, espectacles, productes, programacions, col·leccions i viatges) que omplen àrees cada vegada més grans de l'activitat humana (turisme, oci, formació, treball, etc.)

A nivell de ciutat aquesta tendència té efectes molt positius pel que fa a la millora de la qualitat de vida, a la dinàmica del mercat de treball, a la diversificació d'activitats, potenciació d'atractius, imatge col·lectiva, posicionament internacional i autoestima.

Tots aquests processos que estan propiciant l'establiment d'una cultura i una economia global porten a crear lligams molt forts entre les indústries del coneixement i de les tecnologies punta i la producció de bens i serveis culturals. És a dir, es pot gairebé afirmar que el sector que viurà les transformacions i el creixement més espectacular els propers decennis serà curiosament el cultural.

Això ens indica que ja des d'ara cal introduir el sector cultural en qualsevol mena d'estratègia de desenvolupament comunitari. Si, d'altra banda, es té present que en la planificació del futur només són vàlides les propostes de desenvolupament sostenible, cau pel seu propi pes que el sector cultural serà de llarg el decisiu en la configuració d'alternatives comunitàries de futur exitoses.

El sector cultural pot arribar a ser l'element clau del desenvolupament d'una població com Vilafranca del Penedès si les autoritats prenen consciència d'aquesta oportunitat, si tenen voluntat política de plantejar-la i capacitat d'explicar-la al conjunt de la societat.

IV. Més consideracions generals

Un dels indicadors més fiables per establir el grau de maduresa del sector cultural en qualsevol tipus de societat és el nivell, quantitatiu i qualitatiu, de l'oferta de serveis propis lligats a la producció i a la distribució de creacions artístiques.

Però, com tothom sap, l'oferta va lligada estretament a la demanda i aquesta, en el cas del sector de la cultura, que, d'una banda, es troba en l'àmbit dels serveis personals i de l'altra es deu a cadenes de producció molt artesanes, es produeix de forma particular, discontinua, fragmentada i canviant... En conseqüència les produccions s'amortitzen amb dificultat i és difícil invertir perquè la rendibilitat és massa baixa.

Tanmateix no tota la demanda és important de la mateixa manera pels seus efectes sobre el desenvolupament de l'oferta i, per tant, per al creixement del sector cultural. És clar que hi ha una demanda de serveis lligada a una oferta més comercial, a la indústria internacional de l'espectacle que des del punt de vista quantitatiu és molt important, sobretot pel que fa a efectes econòmics i a la creació d'empreses de serveis tècnics. Però que és poc indicativa de la situació del sector de la cultura, en aspectes com la creativitat i la producció que és el que més interessa en aquest cas, per referir-ho a nivell local.

No obstant, l'existència, per primera vegada al país, d'una indústria audio-visual recolzada en la televisió catalana ha generat un nou tipus de demanda professional que abasta segments bastant amplis dels processos productius. Des del guionatge fins als constructors d'escenaris s'ha creat un conglomerat d'empreses que presten serveis i proveeixen materials i equips per a les realitzacions, que cal tenir presents a l'hora de considerar el marc on es desenvolupa el sector.

En aquest context l'oferta qualitativa de serveis culturals depèn més que mai de les pròpies capacitats creatives i productives. És a dir, de l'existència de bons professionals, ben formats i amb experiència; i també d'una demanda més intel·ligent i per tant més exigent. Públics formats, coneixedors, crítics, etc.

Com en tot sistema la maduresa no s'obté per un gran desenvolupament dels grans (espècies o empreses), sinó per la diversitat i la bona salut dels petits.

En aquest sentit, des de la perspectiva d'una institució, l'Ajuntament de Vilafranca, que té clares responsabilitats en política cultural, cal analitzar i, sempre que es pugui, potenciar la demanda generada pel que en podríem dir "l'àmbit de l'usuari actiu".

V. El paper de l'usuari actiu

Aquest àmbit està constituït per la gent que de forma organitzada però no professional practica diverses disciplines artístiques. Les més freqüents són: música, sobretot cant coral, dansa i teatre amateur. Atenció també a les arts plàstiques, la fotografia i el vídeo i als continguts que passen pels nous formats de la comunicació.

Aquesta demanda presenta dues característiques que la fan imprescindible per a la bona salut del sector. Constitueix un magma òptim per generar, d'una banda, vocacions artístiques i tècniques en camps on la pràctica és tan important com la teoria. D'altra banda permeten la creació de nous públics i de públics coneixedors més capacitats per recolzar una oferta pròpia més creativa.

Només per aquest sol fet convé, al marge dels valors propis de tota activitat creativa i més quan es fa per amor a l'art, plantejar seriosament projectes culturals que permetin mobilitzar els col·lectius i entitats culturals, sigui quina sigui la seva forma jurídica, en el camí de la creativitat.

VI. Un punt de vista per a la diagnosi

Tot aquest rotllo per posar de manifest que cal fer la lectura de les conclusions d'aquesta FASE DE DIAGNOSI des d'una determinada perspectiva: la comunitària, tenint molt en compte quines percepcions subjectives imperen en els enunciats. Advertint que, en aquest cas, és més important el que la gent pensi que no el que realment es fa o no es fa, per demanar-nos tot seguit, què és el que individualment o col·lectivament pot ser comprensible en relació a la

situació actual i, per tant exigible davant el repte i les possibilitats de futur pel que fa a Vilafranca.

En aquest sentit, com ja vaig suggerir en la reunió de coordinació de la RECC del dia 14 de juny, s'ha de trobar una via de sortida que a partir d'una campanya de comunicació (expressionista, si pot ser) adreçada a tots els segments sense excepció de la societat vilafranquina, permeti vehicular un diàleg permanent entre tots els interessats en el desenvolupament del sector cultural a Vilafranca.

És probable que hi hagi persones representatives dels sectors socioeconòmics més importants de la ciutat, sigui en l'àmbit privat, sigui en el públic, que no s'adonin de la influència decisiva de la cultura en el desenvolupament comunitari dels propers anys.

En tal cas, s'haurà de fer molta pedagogia a fi que aquells que disposen dels recursos financers, empresarials, tècnics, polítics i humans s'adonin de la necessitat d'invertir en el creixement d'aquest sector a Vilafranca i els posin a disposició d'aquelles idees o projectes més suggestius.

VII. Anàlisi de les aportacions dels participants

Per això resulta imprescindible saber què pensen els vilafranquins més compromesos amb el desenvolupament cultural de la ciutat. Els protagonistes reals del que passa i, sobretot, del que passarà, són els que lliurement decideixen dedicar esforços, sigui com a professionals o sigui com a usuaris, a la cultura. Les absències així mateix són significatives en un procés en el que s'ha cridat tothom.

En aquest apartat es tracta d'interpretar des de la perspectiva forana les afirmacions que la TAULA 2: CULTURA I SOCIETAT, ha formulat i qualificat (el resultat del treball a nivell de diagnosi elaborat per la Taula s'adjunta en document a part), aquí només hi ha una valoració del que s'ha dit extrapolant les afirmacions a un context més general.

En aquest sentit, hi ha dues mancances molt importants, des del meu punt de vista. D'una banda la "inconsciència de sector" per part de la majoria de persones i ens que en formen part. Aquest fet es tradueix en una incapacitat elevada de comprensió de la pròpia realitat i de les possibilitats de present i de futur.

I, d'altra banda, com a conseqüència de la primera, la manca d'iniciatives a mig i llarg termini que tinguin l'ambició suficient per atreure recursos forans (humans, tècnics, econòmics) i per accedir a noves fonts de finançament com el patrocini.

Les conseqüències d'aquesta inconsistència s'agreugen si tenim present que des de la resta de segments socials, sobretot els que tenen poder de decisió en afers econòmics (caixes d'estalvi, teixit empresarial, teixit comercial, etc.) les decisions se solen prendre a partir de la rendibilitat immediata.

Per part de l'Ajuntament la posició sembla ambigua, ja que d'una banda es crida la ciutadania a fer un esforç de participació a través de la RECC, amb suports institucionals, recursos i atenció suficients, el que indicaria una important convicció i, d'altra banda, resulta que el sector és marginat en els treballs generals de prospectiva i de planificació empresos pel mateix ajuntament, cosa que evidencia una manca de visió perillosa, atès el potencial del sector com a base del creixement socioeconòmic dels propers decennis.

Fetes aquestes observacions de caràcter general, és el moment de comentar les aportacions més concretes, fetes al llarg de les sessions per part dels participants.

Per tal de facilitar el treball, la TAULA 2, va decidir tractar els temes en tres grans blocs: demanda, oferta i teixit social. Tot seguit, es fa un repàs i valoració d'algunes de les afirmacions que han posat a debat els propis membres de la taula.

Hàbits de consum (demanda de cultura)

S'ha parlat de manca d'informació, descoordinació, fragmentació, poca receptivitat, impermeabilitat dels joves davant l'oferta de cultura, comunicacions defectuoses, en definitiva, s'observa un cert malestar davant la manera com es promou i difon l'oferta cultural. Segons qui opina, com és lògic, resulta que la culpa la tenen els uns o els altres (associacions o ajuntament).

No sembla que ningú posi en qüestió la publicitat d'aquells productes culturals de consum més convencional (fonogrames, cinema, concerts de pop-rock, llibres, etc.) Tanmateix, això no vol dir que no hi hagi problemes, en tot cas no sembla que siguin prioritaris.

No es disposa de dades numèriques que permetin referir-se al consum de bens i serveis culturals en relació al conjunt del país. Tampoc les dades estadístiques generals permeten treure massa conclusions sobre la salut del sector en aspectes concrets i d'interès més local. Però, tampoc no s'ha parlat de manca de consum, com a problema en si. El que preocupa és el desequilibri entre el consum d'un cert tipus de productes per part de certs sectors i no altres.

D'una banda es posa de manifest la manca de públic a les activitats culturals clàssiques (música, teatre, dansa, etc.) i d'altra banda s'afirma que, en aquest terreny, hi ha una oferta massa induïda per l'Ajuntament. Aquesta constatació es contraposa amb una altra evidència: l'oferta que prové de l'àmbit privat associatiu no interessa a ningú fora dels propis organitzadors.

Es constata així mateix que una de les bases de la indústria local de cultura (l'ensenyament públic i privat, sobretot secundari –ESO, BAC i FP–) no té una presència visible en el sector. Com a usuari de bens i serveis culturals funciona de manera deslligada del context local. No es relaciona amb la resta d'agents, per tant no comunica ni estimula.

En conjunt, doncs, som davant un panorama, poc engrescador, però no especialment negatiu si es fa l'anàlisi en relació al context general del país. Hi ha, però, un element que s'apunta com a important: la connexió entre el món educatiu i la ciutat. Aquesta realitat s'ha posat de manifest en gairebé tots els debats i és visible des de totes les perspectives.

Aquest sembla un problema greu però que es pot resoldre ja que no cal anar gaire lluny a cercar les solucions. Caldrà parlar-ne a fons en la propera fase de la RECC i plantejar algunes vies de solució.

Oferta de serveis

Pel que fa a l'oferta s'han tocat molts punts, cosa que demostra interès per part de la concurrència i visió positiva del conjunt pel que fa al futur cultural de la ciutat.

Hi ha una llarga llista de serveis existents que, segons els participants a la Taula 2, funcionen bé. Resulta significatiu ja que manifesta una bona dosi d'autoestima, indispensable per afrontar els reptes actuals. Dic autoestima i no cofö sme estèril perquè tot seguit, després del llistat de coses que funcionen bé, es troba una llista no menys extensa de coses que funcionen malament (veure document).

Sense entrar al detall de tot el que la Taula 2 ha considerat important d'aquest capítol, des del punt de vista de l'observador extern, hi ha algunes qüestions que convé subratllar.

En primer lloc la manca d'un projecte que pugui aglutinar esforços, incentivar les iniciatives, vehicular-les i, com és lògic dotar-les de recursos. En aquest sentit s'observa i, hom lamenta profusament, l'absència de la Caixa del Penedès a nivell local, com a desitjable mecenes de la cultura de la ciutat.

Tampoc es valora massa positivament la presència d'altres institucions i entitats com les obres culturals d'altres caixes ben presents a Vilafranca, fundacions privades i corporacions diverses que brillen per la seva absència a l'hora de recolzar iniciatives.

En aquest sentit el paper de l'Ajuntament, al menys pel que s'ha fet fins ara, tampoc no mereix un aprovat. Al marge del que hom pensa de la política cultural seguida pels anteriors consistoris, el cas és que els resultats, són poc valorats per un gran nombre dels presents. En alguns aspectes perquè s'ha fet massa (dirigisme a l'hora de programar), en altres perquè no s'ha fet el que calia (auditori, teatre, infraestructures i serveis en general) o no s'ha sabut aprofitar (Firaví, Mostra d'Espectacles, Festes de Sant Raimon) l'activitat per enfortir el sector.

Al marge d'aquest allau de crítiques, que pot ser més o menys justificat, segons el cas i la perspectiva des d'on s'emet el judici, el que queda molt clar és que el problema és la manca de projecte.

En aquest sentit cal tenir present que la part de responsabilitat de l'administració pública és gran, malgrat que, com és també sabut, les exigències concretes generades per l'ordenament jurídic vigent són poques i vagues, fet que no exclou la necessitat que l'Ajuntament assumeixi el paper d'ens local ordenador del sector.

En un context de diagnosi com aquest, és imprescindible subratllar aquesta mancança, ja que altrament, amb bona intenció es podrien anar proposant mesures parcials per a temes diversos però que no resoldrien mai la situació. La dinàmica, de la demanda, l'oferta i l'exigència de suport s'anirà reproduint fins que el sector s'identifiqui a si mateix i es doti d'un projecte propi.

Teixit social

Hi ha una notable riquesa d'associacions culturals, fins i tot algú afirma que n'hi ha massa. La majoria són d'usuaris i, en canvi, sembla com si, pel fet d'existir, tinguessin l'obligació de prestar serveis a la comunitat. Aquest fet indica un cert malentès a l'hora de veure el sector.

D'una banda els interessats creuen tenir el dret a obtenir subvencions pel sol fet d'existir com a grup amb entitat pròpia. D'altra banda, hi ha tendència a creure que per aquest mateix fet d'existir una entitat tingui l'obligació de prestar servei més enllà de l'àmbit associatiu, és a dir a funcionar com a servei públic.

Paradoxalment encara s'observa una altra mancança en aquest sentit i és una general ignorància sobre la possibilitat de prestar serveis des de l'àmbit associatiu. És a dir que, segons des d'on es miri el sector, es percep l'existència de l'altre, però com si no formés part del sector cultural i, com s'ha dit més amunt, el fet és que no hi ha una consciència de pertinença al mateix sector.

Un panorama així resulta molt empobridor (imaginem-nos que només poguéssim fer cases l'ajuntament) ja que manté en una situació marginal una part molt important del potencial autòcton de creació, producció i distribució de serveis culturals.

Aquest fet és conseqüència directa de l'evolució general del sector durant els darrers 25 anys. Avui resulta difícil imaginar que la gestió de recursos culturals i artístics, la producció i la distribució de bens i serveis siguin activitats pròpies de la societat, dita civil, en comptes de ser (semblar) pròpies i a vegades en exclusiva de les administracions, sobretot dels ajuntaments.

La dinàmica que s'ha creat persisteix, malgrat que molts ajuntaments han rectificat els darrers anys les polítiques de substitució per polítiques d'inversió en equipaments i, Vilafranca, no n'és una excepció. En aquest terreny s'ha avançat però, només en part ja que en general s'entén que qui decideix la construcció d'un equipament a tal lloc i de tals característiques és l'ajuntament que com a legítim representant de la voluntat popular és obvi que té no només el dret sinó l'obligació de governar, també en matèria de cultura.

Les associacions integren un magma sense forma ni consciència de sector que, com s'ha dit, agreuja la seva situació, les seves pròpies mancances, i les seves possibilitats reals de ser interlocutors

Però, cal advertir que aquest miratge no durarà massa i que l'articulació del sector cultural esdevé urgent, sobretot en el context local, per garantir que el seu desenvolupament reporti els beneficis socials que se'n derivaran a la pròpia comunitat.

A tal fi la situació hauria d'evolucionar cap a un escenari on les decisions que afecten el sector cultural en concret es prenguessin en sintonia directa amb el conjunt del sector. És a dir, amb creadors, productors, promotors, distribuïdors, subministradors i usuaris

En aquest sentit la convocatòria d'aquesta RECC és percebuda per una part dels participants com una oportunitat d'establir una plataforma de diàleg que serà fructífera en la mesura que se li pugui donar continuïtat i operativitat.

En aquest punt de la discussió apareix una nova necessitat. A partir d'un cert grau de desenvolupament, per la complexitat i l'embalum de les iniciatives, apareix la necessitat de professionalitzar la gestió de la cultura. Això no vol dir, però que s'hagi de traspasar la gestió al sector públic, malgrat que la tendència d'alguns a l'hora de plantejar la qüestió sigui de reclamar (adjudicar) responsabilitats a l'Ajuntament.

La reflexió entorn a aquesta nova exigència haurà de passar a la propera fase de la RECC i ser tinguda molt en compte.

Però, s'haurà de filar molt prim per no acabar fent cants a la burocràcia per a deslliurar de responsabilitats el sector, massa tendre, poc valent encara, des d'una administració pública sempre disposada a fer i desfer sense la càrrega feixuga d'una presència real, amb totes les contradiccions, impertinències i entrebancs, del sector de la cultura en un òrgan d'autogovern dotat de competències i de mitjans per dur el comandament real del món de la cultura a Vilafranca.

En aquesta plataforma alguns hi hauran de ser per imperatiu legal, altres perquè no poden faltar, com l'Obra Social de la Caixa del Penedès i la majoria per molt diverses raons, totes importants.

En tot projecte és necessari dotar-se d'una finalitat clara, en aquest sentit jo proposo que la RECC plantegi una hipòtesi de treball per finalitzar la fase de la diagnosi:

Cultura = motor de l'economia

Que l'estudi i treballi durant la fase de proposta i que en finalitzar, entre altres conclusions, que per anar bé haurien de ser propostes viables que poguessin donar pas a projectes concrets en els diversos nivells analitzats: creació, producció, promoció, distribució, oferta i demanda i organització sectorial.

Que l'Ajuntament com a promotor de la RECC assumeixi la responsabilitat de donar suport a la plataforma del sector que surti del consens entre els diversos agents i àmbits que configuren el món cultural a la ciutat de Vilafranca.

5. 2. 3. Cultura i creació: Informe de Ferran Farré

I. Algunes reflexions de caire general

arts i no arts: la creació difusa

Sovint ens deixem portar per la inèrcia i quan ens posem a parlar de creació, parlem només de l'art - les antigues belles arts - o en un sentit una mica més ampli, de les arts. És a dir, vinculem la creació només a la producció d'una sèrie de bens - més o menys materials - que considerem dipositaris d'una sèrie de valors simbòlics i transcendents, i que es deuen a unes persones especials, els creadors i a uns processos també especials, la creació. Per parlar de la creació en la cultura - i entenen aquest mot en un sentit força ampli - i en un acotament social i territorial - en aquest cas una ciutat - caldria obrir una mica més el ventall i pensar en altres possibles aplicacions, no només de la creació com a procés, sinó entesa com a fenomen globalitzador, que pot impregnar qualsevol aspecte modificador de la vida; vincular la creació a la vida quotidiana i a les persones comunes, a qualsevol activitat productiva o ociosa, a totes i cadascuna de les manifestacions de la comunitat. La festa, les relacions ciutadanes, les estructures socials i participatives, el paisatge... són susceptibles de ser contemplats a la llum de la creació.

amateurs i professionals

De la mateixa manera que al parlar de creació barregem l'expressió -individual o col·lectiva- (que cal considerar com un dret universal i a l'abast de tothom) i la creació (que és un dret restringit a un cert tipus de persones), tot i que en la majoria dels casos és possible dibuixar la línia que les separa; un altre parany en el que acostumem a caure és mirar-nos la creació només des de l'òptica professional (o en vies de ser-ho), des de la gent que han fet l'opció de dedicar-se d'una forma exclusiva o preferent a l'activitat creativa, totes aquelles persones que han fet de la creació una activitat conscient i la desenvolupen fins on poden. La creació té un ampli món i un gran terreny per conrear des del voluntariat o l'amateurisme, i no només entès com un pas cap a la professionalització o una via morta per aquells que no l'han aconseguida, sinó com una opció personal i col·lectiva permanent.

Hi ha encara un altre gran camp de possibilitats a explorar i a tenir en compte, són aquelles iniciatives que encara que estan en l'estrat de l'expressió, vinculades a les activitats que la gent desenvolupa per plaer, per donar sortida a necessitats de tipus relacional o veïnal, poden fer el salt a la creació, canviar de registre i agafar un altre sentit i necessitar un altre tractament.

tradició i innovació

La creació aplicada a qualsevol activitat, és sempre un pas entremig, una frontissa entre allò que ja és o va ser i allò que potser serà; té doncs un sentit clar de revisió i de proposta, d'assumpció o negació del passat o del present i d'afirmació d'un pas endavant. Crear és tant treballar sobre el patrimoni individual i col·lectiu, com produir-ne de nou.

vinculació a la comunitat

El fet creatiu és un fenomen social i cultural en sí mateix (no es pot produir a banda de les coordenades espai, temps, coneixement, comunitat). La creació es pot produir des de la comunitat, per la comunitat, amb la comunitat, contra la comunitat... però mai sense tenir-hi cap relació. La determinació de quina és la relació del creador/a i de la creació amb la comunitat és una decisió personal, en cap moment es pot fer una atribució externa d'aquesta relació. Ja no hi ha bruixots "oficials" de la tribu. Encara que la creació hagi heretat moltes de les connotacions ancestrals de la màgia, ara és un fenomen vinculat però lliure, i ha de ser tractat en aquesta doble vessant, ambigua i de difícil concreció.

la terra i les convencions sobre l'espai

Acotar el límit d'un terme municipal és relativament fàcil, limitar el paisatge que el compona ja és més complicat, vincular la creació a un convencionalisme (el poble, la comarca, la província,

la nació...), pot tenir alguna funció administrativa, de projecció d'imatge, etc. però difícilment arribarà a estar entroncada a la rel mateixa del fet creatiu...

Una altra cosa és parlar del sentiment individual i col·lectiu de pertinença, del posicionament que hom vulgui tenir sobre l'espai on habita o treballa, aquí sí que es pot arribar a connexions tel·lúriques.

els actors i el públic

Un altre error que cometem sovint és analitzar el fenomen de la creació, només des de l'òptica dels emissors, de les persones que per pròpia voluntat han decidit dedicar-se a aquests afers especials; pensem en que necessiten, quines condicions afavoreixen la seva feina, quins espais, quins diners... potser caldria fer-se les mateixes preguntes des de la banda de la gent que rebrà l'impacte d'aquesta activitat; quines necessitats tenen, quines condicions afavoreixen el seu contacte amb la creació, quins espais requereixen, de quins diners disposen...

Si considerem la creació com un fet que està immers en la vida de la comunitat, caldrà pensar de quina manera s'hi relacionaran tots els seus membres, els que s'hi dediquen de tant en tant i els que ho fan de ple, els observadors amatents i els ocasionals, el públic fidel i el consumidor esporàdic.

la necessitat d'una anàlisi àmplia

Abordar la creació en un context de reflexió més global sobre la cultura, obliga més que mai a mirar de deixar les mínimes esclotxes, a procurar abastar el màxim terreny possible. Això vol dir ser obert a l'hora d'incorporar àmbits: parlar de les literatures, de les arts escèniques, de les plàstiques i visuals, de les músiques, les tecnologies, les ciències, la gastronomia, els hàbits, els oficis, la moda, el pensament, la festa, les tradicions... de la mateixa manera que vol dir tractar cada una d'aquests àmbits des de diferents òptiques o estratègies: la producció, la difusió, la formació, la recerca, la conservació, el mercat...

II. Alguns comentaris a la marxa de les sessions de treball

sobre la composició del grup

El fet de constituir un grup sense cap acotament ni cap representativitat, té el valor de la voluntarietat, de la llibertat de fer aportacions personals, d'obertura, etc. però porta associat el perill de la subjectivitat sense contrapunt.

El grup ha estat heterogeni i força variat, però no ha garantit la veu de molts sectors.

Encara que les persones que han participat a la taula de Cultura i Creació, es poden considerar "gent de la cultura", ja que la majoria són creadors i/o gestors, no han manifestat tenir consciència de pertànyer a un sector, el cultural. Es reconeixen gent activa en el camp de la cultura, però sense cap sentiment de grup ni de "classe". Amb algunes excepcions la majoria evidenciava un desconeixement (informació) de l'activitat cultural de la Vila, o de les fonts on trobar-la.

Potser perquè el gruix del grup eren creadors/es que desenvolupen la seva activitat amateur o professional en algun dels àmbits més clàssics, el to general ha estat el d'assimilar creació i arts.

De moltes de les intervencions se'n despenia un to de desencís, una certa nostàlgia d'un temps passat, quan les coses funcionaven d'una altra manera (millor), quan la gent era més participativa, quan entre la gent del sector hi havia més contacte i més bon rotllo.

sobre la producció

Revisada la feina hom té la sensació de que el grup no ha estat especialment productiu, si se'n fa una anàlisi de quantitats, la sensació que es contraposa a aquesta és la de la qualitat i el matís, ja que sembla que pel grup hi ha passat veus de les que cal considerar autoritzades.

III. Una visió subjectiva de l'estat de la qüestió a la vila

feta d'informacions directes, d'intuïcions, d'interpretacions... de veritats i de mitges mentides.

inexistència de sector

Podríem dir que a Vilafranca no hi ha un sector cultural que s'autoreconeix com a tal i que actua des d'aquesta perspectiva. La creació com a sub-sector de la cultura està també dispers i per consolidar. Potser aquesta sigui una conclusió de tot el que es dirà des d'ara, però crec que es bo tenir-ho present des del principi, perquè ajudi a comprendre moltes de les coses que es fan o es deixen de fer. Cal dir també que trobar una ciutat -ja d'un cert pes i complexitat- que tingui un sector cultural estructurat -i uns creadors que es reconeixin com a part d'aquest sistema- que treballi com a tal, etc. és molt difícil. La Vila no és un cas aïllat.

desvertebració dels diferents àmbits

Dins de cada àmbit temàtic sí que hi ha un reconeixement i un sentiment difús de pertinença (gent de teatre, gent de música, artistes plàstics...), però s'evidencien alts graus de desinformació, una gairebé nul·la cooperació, una forta escissió entre la iniciativa pública, la privada de mercat, la privada associativa i la privada institucional. El conjunt de cada àmbit, dona una resultant inconnexa i desvertebrada, amb mancances clares d'estructures estables, de lideratges, de projectes.

indefinició de rols

A l'hora d'analitzar el paper dels diferents agents culturals en la creació, es posa de manifest la falta de definició del paper que li pertoca a cadascú, les atribucions creuades de responsabilitats, les omissions, les autoatribucions i les autoexclusions, fan pensar que no està clara la funció de cada part: ajuntament, altres administracions, agents privats, fundacions i institucions privades, associacions i entitats, etc.

Potser un dels denominadors comuns sigui el d'atorgar molta responsabilitat a l'administració pública (resumida en l'ajuntament), prova de que no s'ha evolucionat el concepte d'estat, de societat civil... i les noves configuracions que ja s'estan donant en altres llocs.

molts creadors i de bon nivell

Tot i no disposar d'un cens dels creadors que viuen o treballen a la Vila, i encara que hi ha diferències entre àmbits -i algunes llacunes-, sembla haver-hi un bon nombre de creadors/es tant professionals com amateurs i un bon nivell (reconeixement públic, mercat, etc.) en molts d'ells.

La visió general és que no cal preocupar-se massa per la quantitat o la qualitat de la creació, sembla que la Vila pot assegurar un gruix més que homologable de creació

societat civil contemporània

La Vila està carregada de tradició, el passat pesa en l'organització i en la iniciativa; hi ha entitats que van ser agent culturals en el passat i que no han actualitzat el seu paper. Es troba a faltar una reconstrucció de la iniciativa civil en la creació, que articuli noves propostes, que assumeixi nous reptes, que faci variar el panorama dels actors socio-culturals. Els creadors i les creadores no van més enllà del compromís amb la seva obra, en un temps on altres indrets, són els creadors qui estan liderant els projectes de gestió i difusió de la seva producció, generant estructures empresarials o associatives.

amor i odi al localisme

La persona que es dedica a la creació (d'una forma conscient) acostuma a veure i a viure la realitat des d'una certa distància (sovint una mica per damunt del nivell del terra); la Vila però, sembla haver marcat a la seva gent, i encara que hom vulgui desempallegar-se'n no sembla que molts ho aconseguixin. Situació que es correspon a la d'una ciutat perfectament abastable, on els lligams històrics, familiars, vivencials... planen sobre tota la població; també sobre els creadors (la qual cosa no vol dir que també plani sobre la seva obra).

Al contrari del que ha passat en altres indrets més o menys paral·lels, no s'han generat actuacions (certàmens, fires, mostres...) dedicades de forma preferent o exclusiva a reforçar

aquesta mena de micro-patriotisme; un símptoma de que malgrat hi ha un conflicte de sentiments, no hi ha grans forces que facin decantar la balança cap a opcions més conservadores, que entrarien en conflicte amb la visió cada cop més mundialista de l'activitat creadora.

Barcelona en la mirada

No hi ha cap unanimitat a l'hora de valorar el paper de Barcelona, la seva influència, etc. És obvi que tothom hi té relació, sigui per la formació acadèmica, per les exposicions, el volum de creadors que hi viuen, etc. Es constata però la força de la imatge projectada, més enllà del coneixement real de com estan i com es fan les coses a la capital.

Es dona la paradoxa que les ciutats petites continuen emmirallant-se en la gran capital, mentre aquesta busca una sortida en les iniciatives de les ciutats més petites.

Vilafranca capital

La consciència de ser cap de comarca, no acaba en una incorporació dels altres pobles (amb les seves iniciatives, les seves infraestructures, els seus recursos i la seva gent) en un territori comú, en el que es generin fluxos en diferents direccions. La Vila es veu només com a prové dora, com a centre de difusió per a la resta de la comarca.

una mirada als diferents sectors

(m'agradaria molt poder ser coherent amb la introducció, però amb les aportacions dels membres de la taula i de la recerca paral·lela que s'ha fet, només puc tenir una impressió dels sectors més clàssics)

Tot indica que el sector més ben dotat és el que correspon a les arts plàstiques, ja que hi ha molts/es creadors/es tant de caire més clàssic o conservador, com contemporani; hi ha una iniciativa de formació (millorable), espais de difusió públics, privats, associatius i institucionals privats; hi ha certàmens de diferent abast i caire; hi ha iniciatives de conservació (molt millorables); hi ha mercat; queda molt desatesa la recerca i no hi ha cap infraestructura de suport a la producció.

La música disposa de gent que s'hi dedica a molts nivells i estils, d'espais per a la difusió (uns més ben dotats i accessibles que altres), d'algun esdeveniment estable, de públics més o menys sòlids segons l'estrat; queda en suspens la conservació i la recerca, la infraestructura de suport a la creació es limita a alguns gèneres.

Les arts escèniques estan diversificades i ben representades (amateur i professional, de sempre i contemporànies...); la formació només existeix fraccionada i d'iniciativa privada; hi ha una bona infraestructura per a la difusió; hi ha públics (per a les diferents propostes) que estan en la mitja d'altres situacions; no hi ha conservació ni recerca sistematitzada, però hi ha infraestructura per a la producció.

La literatura és l'àmbit menor (en volum i atenció), com acostuma a passar arreu, però existeix suficientment visible en la producció individual; tot i que no hi ha una difusió sistematitzada, és l'únic àmbit que té uns equipaments especialitzats que s'hi dediquen en exclusiva; es publica i es presenten llibres; hi ha premis literaris que superen les fronteres locals; no hi ha formació específica ni continuada ni puntual, es fa recerca i conservació.

De cinema només hi ha una programació correcta de dues sales comercials i un certamen amb possibilitats.

Soc conscient que la sola lectura d'aquestes afirmacions pot portar a pensar que la salut de la creació a Vilafranca és molt bona, i no és així; només volia remarcar que hi ha elements més que suficients per poder treballar, que no cal focalitzar el problema en les mancances dels òrgans, sinó en el funcionament dels diferents sistemes o sub-sistemes. Pel que fa als àmbits de la creació, la Vila respon a un patró clàssic, i no ha desenvolupat cap sector que es pugui considerar innovador o senzillament diferent.

una mirada a les estratègies

Ja ha quedat inclòs en les pinzellades sobre els àmbits, però potser valgui la pena remarcar-ho.

La formació no està dissenyada ni estructurada globalment, no està repartida o concertada la iniciativa i sembla dependre més de determinades forces individuals que d'un pla general. El sistema educatiu formal no té la força que li pertoca, ni està suficientment desenvolupat.

La producció no disposa d'infraestructures equitatives, que responguin a la realitat de cada àmbit, i sobretot no disposa de programes de suport generalitzats.

La difusió se'n emporta la palma com sempre i arreu, tant des de la iniciativa pública com des de la privada o la institucional privada.

La recerca és gairebé inexistent, encara que es disposa d'elements i òrgans que la podrien promoure.

La conservació és molt puntual i té una importància molt relativa en el conjunt. Del mercat no en sabem pràcticament res, però en alguns àmbits sembla que té un bon nivell de moviment; en qualsevol cas, tenint en compte la situació econòmica de la Vila i la comarca, no hauria de ser un objectiu impossible.

Aquesta visió global i resumida, reforça la tesi de que el problema no està tant en les coses concretes que hi ha, com en el planejament i el funcionament general.

emissió i recepció

Si es mira les xifres d'assistència a espectacles, concerts, exposicions, etc. i es comparen amb les d'altres poblacions, el resultat no deixa la Vila en cap situació d'inferioritat. Allò que en diem consum cultural no està pitjor que en altres llocs. La reflexió que cal fer és si podria ser millor, si la gent de Vilafranca arribarien a cotes més altes de consum -i potser de participació- si es donessin unes altres condicions.

Malgrat tot els creadors no estan gens satisfets, creuen que la creació no arriba a la gent, que no hi ha suficient interès per les coses que ells/elles fan; i tendeixen a pensar que el principal problema és la desinformació; la gent no s'assabenta d'allò que passa perquè no hi ha canals. Si mirem com està la realitat descobrim que sí que n'hi ha, hi ha premsa local que informa, agendes d'activitats culturals, ràdio, una mica de televisió, etc. Com passa en altres indrets el problema no està en els canals d'informació, sinó en els de comunicació. La gent no coneix ni valora el fet creatiu i les seves produccions, si no hi té una relació directa -això vol dir que cal una intervenció específica en aquest sentit, cal perseverança, proximitat... formació- Falta implicació dels creadors en la comunicació, falta establir lligams, complicitats...

5. 2 .4. Cultura i creació: Informe de Marta Comas

I. Introducció: el potencial humà

L'experiència d'aquestes quatre sessions de treball a Vilafranca deixa un apunt prou contundent com per encapçalar l'informe: l'adhesió i l'interès que ha despertat la RECC entre persones significatives del món de la cultura a Vilafranca. Només cal repassar els llistats dels noms, les professions i les afeccions dels assistents per a constatar que hem comptat amb gent que sap de què parla i que ha demostrat tenir coneixement en profunditat del patrimoni Vilafranquí i de tot el que es mou al seu voltant. La interdisciplinarietat del grup ha permès abordar tots els aspectes que conformen el tot complex que anomenem patrimoni cultural: des de l'arxiu, el museu, els centres d'ensenyament, la festa, l'arquitectura, el paisatge... Pluridisciplinarietat que ha fet aconsellable, en un inici, aturar-nos a consensuar un llenguatge comú i que al final, en la darrera sessió, quan tots ja dominàvem els codis, tinguéssim la sensació que el temps se'ns havia quedat curt i que calia seguir-ne parlant. S'ha fet l'esforç per part dels organitzadors de convocar al ventall més representatiu i ampli de persones vinculades al patrimoni, això no obstant, es fa difícil afirmar que "hi érem tots". Sembla ser que han faltat sectors de pes com els més conservadors de l'esperit tradicional de la festa, representants d'associacions, etc. Malgrat ser conscients que si la composició de la taula en lloc d'haver estat aquesta hagués tingut unes altres cares, ens hauria portat a altres evidències, o s'haguessin matisat les opinions que han acabat sortint, malgrat aquest possible biaix, m'atreveixo a fer una primera afirmació, alentadora, en clau de diagnòstic: Vilafranca compta amb persones capacitades per donar un nou impuls a la dinamització del seu patrimoni cultural.

Més concretament, l'existència d'una societat civil dinàmica, amb capacitats de lideratge, amb idees actualitzades i amb unes estructures organitzatives consolidades⁵ suposa tenir assegurada una de les potes en les que s'haurà de sostenir la gestió del patrimoni (les altres potes fan referència a les polítiques públiques, i al paper de les empreses privades, ens presenten més interrogants).

Encara podem portar aquesta constatació una mica més enllà si analitzem la conjuntura que ha generat la RECC a Vilafranca i el potencial que ha destapat. Les persones que hi ha al capdavant de les diferents institucions que haurien d'impulsar el patrimoni cultural de la ciutat, no només poden, sinó que volen fer-ho. Han vist el procés de la RECC com una oportunitat per acabar amb la dispersió i la manca de directrius que es pateix actualment. El fet que les converses hagin arribat sovint a inflexions del tipus: "fins aquí les coses han anat així, a partir d'aquí, haurien d'anar per aquí", n'és una mostra. Donat que la cultura la fan les persones, el fet que aquestes tinguin voluntat, ganes, de compartir el seu coneixement del patrimoni Vilafranquí (no només dels elements emblemàtics sinó d'aquells tresors amagats dels que ningú se'n recorda), d'un patrimoni al que se senten emocionalment vinculats (justament és l'emoció el que dóna potència a aquest factor per sobre d'altres), i a més, estiguin oberts a actualitzar les idees sobre gestió patrimonial, és un bon punt de partida.

II. Les idees que han d'orientar l'acció: febleses en el discurs

"La verdadera novedad perdurable es aquella que retoma todos los hilos de la tradición y teje con ellos un lienzo que la tradición no podía tejer"
Fernando Pessoa

⁵ Malgrat la percepció del món associatiu des de dins, per part dels propis vilafranquins, sigui de to derrotista i amb tendència desmesurada a l'autocrítica, dades objectives com les de l'informe sobre Associacionisme a Vilafranca promogut per la Diputació, posen de manifest una vitalitat i una gran riquesa. El que debilita aquest teixit és allò que la gent anomena "les capelletes", la fragmentació i la confrontació d'interessos que fa que s'acabi restant, en lloc de sumar esforços.

El paràgraf anterior acabava afirmant que les persones que han participat en la taula Cultura i patrimoni estaven obertes a les idees actuals sobre gestió patrimonial. S'hauria de matisar l'afirmació amb un "deien estar obertes a" donat que, a mida que hem avançat en l'anàlisi, han anat apareixen esquerdes en aquest discurs suposadament actualitzat. Vegem-ho.

La primera sessió de treball es va obrir amb el comentari d'uns textos que ens havien de servir per a unificar el llenguatge i revisar alguns conceptes de partida⁶. El grup va expressar la coincidència d'enfoc amb un marc teòric que defineix cultura com a quelcom dinàmic i que posa l'accent en un concepte instrumental de patrimoni defugint valoracions intrínseques del mateix. Idea que comporta acceptar que "al col·locar una pedra dalt d'una peana i enganxar-hi la cartel·la, l'estem convertint en patrimoni" doncs les activacions patrimonials, en aquest cas la musealització d'una pedra, responen a les condicions socioculturals i polítiques de cada moment, per tant tenen un component d'arbitrarietat i d'ús. Es a dir que el patrimoni, a més de ser allò que heretem, allò que ens fa diferents i allò que ens permet fixar de manera material i tangible la nostra identitat, la nostra història i la nostra particularitat com a col·lectiu, a més a més d'això, és una herència cultural, un recurs, que podem utilitzar i transmetre havent modificat. Partíem d'una definició de patrimoni cultural que engloba les expressions de cultura popular i tradicional (aquelles que en altres èpoques hem anomenat folklore) però que té intenció d'anar més enllà i incloure expressions culturals que siguin fruit dels continuats mestissatges, imbricacions, contactes i transformacions que són inherents a la cultura dels pobles. Aquella idea de patrimoni cultural com a capital líquid inabastable, que comporta un encaix difícil amb les nocions "essències de la cultura", "el caràcter dels catalans", "el nostre patrimoni", i en conseqüència la intenció d'inventariar-lo i encabir-lo en llistats tancats i finits.

Quantes vegades les intencions és distancien dels fets, i els discursos queden en discursos? El fet, més enllà de les intencions, en aquest cas, és que a Vilafranca segueix pesant molt el patrimoni de "la pedra" i el de "la tradició". El Museu i la Festa Major acaparen el protagonisme, i no sempre admeten lectures tan flexibles com les que acabem de proposar. A part d'aquests dos ancoratges tan clars, tant físics, també n'hi ha d'ideològics: el discurs és progressista però no se li veu l'aplicabilitat, la possibilitat d'articular aquestes idees amb una gestió integral del patrimoni que jugui amb factors de desenvolupament local, de cohesió social i d'identitat en un context de globalització com l'actual.

Hi ha algunes **idees estratègiques** que haurien d'orientar l'acció que han estat **preocupantment absents**.

Concretament he trobat a faltar:

A. La idea de **patrimoni com a oportunitat de desenvolupament local**⁷, que seria la que ens hauria de portar a un disseny global de patrimoni on es conjuguessin la recerca, la conservació, la restitució i la difusió, amb actuacions de promoció del turisme cultural, la creació de centres d'interpretació del patrimoni, els esdeveniments per a la divulgació. Tot això evidentment en clau relacional, és a dir, fent confluïr els interessos de la societat civil, les empreses privades i l'administració pública. Quan algunes persones del grup parlaven de "la necessitat d'obrir el patrimoni", crec que es centraven exclusivament en la difusió i la divulgació. Però obrir-se suposa també reconèixer que no estem sols fent aquesta tasca. Comporta una certa noció de **xarxa i de connectabilitat**.

⁶ Concretament eren textos d'autors com Lluís Calvo, Josep Manyà, Llorenç Prats o Joan Parat, apareguts en el catàleg de l'exposició "De l'ahir i de l'avui: el patrimoni etnològic de Catalunya" Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1995.

⁷ Quan parlem de patrimoni com a oportunitat per al desenvolupament local ens situem en la perspectiva de la Unió Europea i els programes d'ajut que s'han atorgat en aquesta línia a diferents regions del nostre país. El projecte Alba-Ter (liderat pel museu de l'aigua de Salt amb Andreu Bové al capdavant) que agrupa diverses comarques de la conca del Ter, des del seu naixement fins a la desembocadura i pretén una gestió integral del patrimoni des de totes les seves vessants, en podria ser un exemple.

Estudis recents, concretament l'estat de la qüestió sobre recerca etnològica realitzat pel CPCPTC l'any 1999, informen que el nostre país compta amb un bon nombre d'entitats dinàmiques i vives que posen de manifest com en els darrers anys, la gestió del patrimoni etnològic en general, i la revalorització de la cultura popular, en particular, ha adquirit noves dimensions. Més enllà de les funcions d'estudi i conservació que sempre se li havien associat, actualment les activacions patrimonials responen a interessos col·lectius lligats al desenvolupament, a la cohesió social i a la reafirmació de les identitats territorials. La gestió del patrimoni des d'aquesta vessant sociocultural l'està apropant a la població confegint-li un nou valor.

B. La idea de patrimoni com a factor de cohesió social, que seria la que hauria de portar a relectures (de la festa o de qualsevol altre element patrimonial) que permetessin la integració de nous elements presents des de fa temps en la societat Vilafranquina i atorguessin a la ciutat aquella permeabilitat que li serà indispensable per a incorporar els fluxos demogràfics que sembla ser arribaran els propers anys. Idea que hauria de portar a reflexions internes (no de cara al públic forani) sobre la pròpia cultura en el marc de les escoles, de les associacions, etc.⁸. Val a dir que en poblacions, sobretot en la regió metropolitana de Barcelona, que en els darrers 50 anys han vist multiplicar la seva població en proporcions elevades per l'arribada d'immigrants (primer d'altres comunitats de l'estat Espanyol i actualment del Nord d'Àfrica i de zones més llunyanes), s'ha valorat molt més la dimensió integradora del patrimoni per com era d'imminent el perill de fractura social, o la sensació de desarrelament de col·lectius significatius. En el cas de Vilafranca, les estadístiques ens parlen d'un 24% de la població originària de la resta de l'estat espanyol. En cap moment s'ha parlat d'aquesta qüestió, tan de bo sigui perquè la integració ha estat tant positiva que ja no se'n parla com d'un col·lectiu separat. O potser, en el pitjor dels casos, no es considera que la seva aportació cultural sigui significativa en el conjunt del patrimoni Vilafranquí.

Les comunitats saben que "el veritable salvatge és el que no té patrimoni" i per això es important cercar aquell fet emblemàtic, aquell element cultural, que és comú i que permet trobar-nos com a comunitat. Des de la commemoració d'una riuada, a la lluita antifeixista, l'esport popular, les "romeries" fins a l'urbanisme, són elements que caurien en aquest capítol. Es tractaria d'oferir l'oportunitat a aquells sectors de població que normalment estan al marge de la cultura oficial, per a què també s'hi sentin representats.

C. Per últim una idea absent que fa referència a una apreciació més sectorial: **el patrimoni immaterial, o simbòlic**, no s'ha esmentat, posant de manifest el pes dels "patrimonis clàssics" com l'arqueològic, l'arquitectònic, l'industrial o el "folkloric" (Matisar el fet que dins de la festa, el que té més pes és el simbolisme, i per tant s'ha introduït col·lateralment en aquesta dimensió).⁹ Temes com la cultura alimentària, els jocs populars i tradicionals, la religiositat popular, les llegendes o els rumors, la percepció i les formes de coneixement del medi natural, els espais de socialització, etc. Vindrien a dibuixar tot un patrimoni immaterial molt ric i fràgilment conservat en la memòria col·lectiva.

⁸ En aquest sentit podria fer de referent la línia de treball dels ecomuseus urbans (el Castell de Rubí en seria un bon exemple) o la línia de recerques iniciades des de fa temps pels centres d'estudis ubicats a les zones metropolitanes, que prioritzen els estudis i la gestió d'un patrimoni que permeti vertebrar el sentiment d'identitat i cohesió en una comunitat recent (tenim el Centre d'Estudis de l'Hospitalet com a mostra).

⁹ L'observació que cal fer a aquesta constatació segurament és poc rellevant fora d'àmbits acadèmics, però es tracta d'un fet generalitzat: el patrimoni segueix estant en mans d'arqueòlegs i d'historiadors, la qual cosa li confereix unes dimensions determinades, diferents a quan s'estudia des de la perspectiva de l'etnologia. Més enllà d'entrar en polèmiques disciplinàries que no vindrien al cas, es important recollir en tota recerca sobre patrimoni, la lectura que ens aporta l'etnologia i que pretén veure i explicar la vida dels homes i les dones que s'amaga darrere dels objectes, i les traces que la cultura hi ha deixat.

III. Requisits per a una gestió integral del patrimoni

El concepte gestió integral del patrimoni té moltes cares i amaga una gran complexitat:

Des de **la perspectiva del contingut**, en intentar aclarir de quin patrimoni estàvem parlant, les persones del grup s'han mostrat partidàries d'acabar amb les distincions "patrimoni arqueològic", "arquitectònic", "simbòlic", "industrial"... per la fragmentació inútil que comporten d'uns objectes difícils de classificar. Per exemple les barraques de vinya com a elements patrimonials, podrien aparèixer en tots quatre calaixos, quan en realitat el més interessant seria fer-ne una lectura que inclogués les dades arqueològiques, els usos des del punt de vista de l'aprofitament de la natura per l'home, els coneixements, des del punt de vista de les tècniques aplicades, etc. Aquesta idea va aparèixer, però caldria donar-li més força: cal abolir les classificacions clàssiques i cercar un concepte únic que englobi tots els patrimonis. "La cultura del vi" podria convertir-se en aglutinadora de tots aquest patrimonis avui escampats i adormits.

Visió integral del patrimoni que vindria reforçada per la dimensió de territori. Arribem a un nou concepte: **el paisatge** com a imatge que sintetitza la forma que una comunitat ha donat a la seva terra, ha estat un dels patrimonis més reivindicats, i ben valorats, al llarg de les sessions de treball, però no s'ha acabat de concretar l'idea de **cultura i natura**, com a binomi que en relació al patrimoni local adquireix una nova dimensió.

A Europa, i per tant a Catalunya, el paisatge natural és cultural: es el fruit de molts segles de treball d'homes i dones donant-li forma. Els paisatges parlen de nosaltres. Per això crec que si a les línies existents (com pot ser el museu del vi) que ens parlen de l'adaptació de l'home al medi, se'ls dóna aquesta visió més ecològica i no tant tècnica, poden adquirir un major interès.

En un altre ordre de coses, però seguint dins del paisatge, diverses persones han fet esment a l'existència de camins a la comarca, marcats i senyalitzats per a visitar llocs emblemàtics. Però han destacat la inexistència d'unes guies o d'uns mapes que podrien explicar sobre el terreny aquesta dimensió cultural del paisatge. S'ha mencionat també com aquest tipus d'iniciatives promocionarien un tipus de turisme cultural, no massiu: el del "viatger" que s'interessa per descobrir els secrets de la terra que visita i que en opinió de la majoria, és menys agressiu i més sostenible que el turisme de masses. L'existència d'un projecte incipient d'inventari del patrimoni vitivinícola a la comarca (amb l'ajut de la Unió Europea), si jugués bé aquesta dimensió humana de paisatge, seria una clara oportunitat.

Visió integral que, des d'una perspectiva cronològica, suposa **donar continuïtat a les iniciatives existents**, partir del que s'ha fet per a seguir construint, i no pretendre en cap cas fer tabula rasa i partir de zero. És una obvietat, però la tendència a la catarsis que aquest tipus de processos genera entre la gent fa previsible que es caigui en el "borrón y cuenta nueva", fet que caldria evitar.

Una altra cara de la gestió integral és la que fa referència **als agents que s'hi veuen implicats: la comunitat, els poders públics, els interessos econòmics...** a la qual, per la seva complexitat ens dedicarem a continuació.

I per últim, amb aquesta idea sobre la integralitat volem fer referència a **la seqüència que hauria de contemplar tot procés de gestió patrimonial**. Procés que comença en la recerca i la documentació, i avança amb la conservació, la restitució i la difusió del patrimoni, al que ens dedicarem també en detall, més endavant.

Veure el patrimoni des d'aquesta perspectiva integral suposa pensar-lo com un sistema les parts del qual perden sentit les unes sense les altres, i la suma del total és quelcom més que la suma de cada una de les parts. **La necessitat d'una política global sobre patrimoni** ha aparegut com una de les idees amb més força del diagnòstic. I en la darrera sessió de la taula, l'onze de juliol, va constatar-se com en tots els àmbits és reclamava un PROJECTE amb majúscules. Globalització que reequilibraria les coses i evitaria la polarització en uns elements supervalorats (la festa) i d'altres infravalorats (el paisatge, l'arquitectura...). Pels assistents al

grup aquesta és la gran mancança, i jo la relaciono amb el fet que des del municipi no s'han obert els ulls a un patrimoni que ha deixat de ser generador de despesa pública per a esdevenir oportunitat de riquesa social (en el sentit més ampli de la paraula). Un patrimoni que ha deixat de representar un reducte empolsinat de la cultura per a ser generador de cultura en si mateix.

La gestió integral des de la perspectiva relacional. Els tres vèrtexs del triangle: comunitat, iniciativa privada i administració.

*"Del monument, suport de la memòria, hem passat al patrimoni,
suport de la identitat"*
André Desvallées

La dimensió identitària del patrimoni fa que no el podem entendre sense el diàleg entre poder polític i societat civil. Però perquè en un moment determinat les administracions inverteixen en patrimoni? On troben la rendibilitat? L'explicació rau en la idea de consens: la representació d'una identitat (les idees i els valors associats i fins i tot l'estètica) no pot estar massa allunyada del pensament social si no vol perdre efectivitat. Aquesta afirmació que queda clara en la dimensió del poder estatal o nacional (respondria per exemple a accions com les que han emprés moltes autonomies per a construir signes d'identitat) cal matisar-la en un context local com Vilafranca. En aquest cas les activacions van lligades als termes territori, comunitat i promoció, sovint vinculada al turisme. Ens apareix de nou el terme comunitat que en els discursos de la nova museologia (des que Henri Rivière va formular les bases dels ecomuseus), d'on veuen les corrents actuals d'interpretació del patrimoni, és situa en l'epicentre: la comunitat ja no és el públic espectador d'un patrimoni guardat dins la vitrina, sinó que és la veu que qüestiona, interpreta i rescric la pròpia memòria col·lectiva. La proximitat dels museus locals amb la gent del propi territori els col·loca en un lloc privilegiat per a fer efectiva aquesta aproximació crítica i actualitzada del patrimoni.

Fins aquí, la teoria; però, com s'aplica el concepte comunitat a Vilafranca? Pel que fa al museu, ara per ara "està allunyat de la gent, la gent de Vilafranca no se'l sent seu" (cito literal i recuperaré més endavant aquesta idea). D'altra banda, i equilibrant la balança, tenim la festa concebuda encara com la festa de la comunitat Vilafranquina (no la del seu Ajuntament, o la que organitza algú aliè per encàrrec). El model de gestió de la festa major, amb els administradors és la prova palpable (junt amb els percentatges de despesa pública i privada que genera) de que el pes recau totalment en la comunitat. De totes maneres, la festa, tan celebrada, tan consolidada, i tan perillosament intocable, pot quedar com el reducte d'una comunitat ("els de sempre") deixant fora a la resta que no s'hi sentin vinculats. La vida associativa que ha estat considerada com "un dels patrimonis vius més importants" és mostra també d'aquest dinamisme. Només quedaria un interrogant. Comunitat aquí, inclou als nou vinguts, a tots els residents de la vila, a aquells que només hi treballen, als més pobres, als que només hi venen a dormir?

El segon vèrtex del triangle seria la iniciativa privada. Les empreses i fundacions privades s'han convertit actualment en la peça que fa possible la conservació i restauració del patrimoni, accions que requereixen d'elevats pressupostos. A Vilafranca aquest és un tema controvertit i segurament caldrà analitzar-lo a fons i replantejar les estratègies. Sonen dos noms emblemàtics: Caixa del Penedès i Bodegues Torras. S'haurien d'erigir com a capdavanters d'una línia d'inversions en cultura, i concretament en patrimoni, però això no és així. Segons els assistents al grup l'explicació rau en el fet que aquestes dues entitats privades tenen dimensió supra comarcal (en el cas de Torras fins i tot internacional) i per tant no se senten vinculades al territori. Fan la seva pròpia política patrimonial, però no veuen la rendibilitat en invertir en cultura Vilafranquina.

Per últim, el paper de l'administració. Si analitzem la tendència actual a la patrimonialització veurem que l'actual acceleració i la globalització de la cultura, han fet del patrimoni un refugi compensatori. El lloc on les persones (amb paraules de Manel Castells) poden seguir trobant arrelaments significatius. Per això la societat demana a les administracions que assumeixin en el seu nom les transmissions culturals que ja no són operatives. És important destacar aquesta

dimensió política que actualment ha adquirit el patrimoni i entendre que sense poder no hi ha patrimoni possible. La societat civil pot activar repertoris patrimonials sempre que compti amb el beneplàcit del poder. Aquesta reflexió es tradueix a la pràctica en normatives legals (figures jurídiques de protecció del patrimoni) i, al final d'un complicat entramat de competències, en pressupostos per a fer-les efectives.

Vistos els migrats pressupostos que les administracions destinen a cultura (Vilafranca no és una excepció) es fa difícil pensar d'on sortiran els recursos per a fer tota la recerca, tota la conservació, tota la difusió del patrimoni que preveu la llei, que hauria de garantir l'Ajuntament per responsabilitat pública, i que la gent exigeix. Mancances de pressupost i de política patrimonial que van ser llargament comentades en el grup ja que els presents coneixien de prop la qüestió, concretament pel que fa a patrimoni arquitectònic, al tema de l'Arxiu i evidentment, i altra vegada, l'assignatura pendent del museu.

Val a dir que també es va valorar molt positivament l'actuació municipal en recuperar i habilitar per a ús cívic edificis d'un gran valor patrimonial com és l'Escorxador. Aquest tipus d'actuacions, que recuperen la pedra però alhora dinamitzen el "patrimoni viu" van ser valorades com a punts forts del diagnòstic.

La gestió integral des de la seqüència: recerca, conservació, restitució i difusió del patrimoni.

En aquest punt hi ha una mancança d'entrada: no s'observa la recerca, la conservació i la difusió com continuum o seqüència, ni en la formulació, ni en el disseny d'una política integral. Apareixen aquests quatre elements, però de forma deslligada, quan de fet, per a fer una gestió del patrimoni rigorosa, dinàmica però crítica (sense anar del discurs acadèmic i feixuc a la frivolitat del parc temàtic) seria fonamental contemplar-los tots.

1. No hi ha recerca, llevat d'alguns estudis històrics publicats des de fa temps. L'Institut d'Estudis Penedesencs es troba en un moment d'estancament pel que no pot ser considerat com la institució que actualment tingui potencial per impulsar aquest tipus de recerca. No s'observa cap nucli que impulsi la investigació social des d'una perspectiva aplicada i participativa (els treballs que fa l'associació Carrutxa a Reus serien un bon exemple en aquest sentit). Evidentment, si el Museu es renovés seria l'entitat idònia per a convocar beques o ajuts per a la recerca local, o sumar-se a les línies existents d'altres administracions per aquest fi. Els premis Sant Ramon de Penyafort, que convoca el Museu de Vilafranca-Museu del Vi, i els premis Llabor de Lletres, que organitza el setmanari La Fura, són uns dels únics exemples de promoció de la recerca que hi ha actualment.

2. La conservació, és la prioritat al museu: li cal continuar inventariant i documentant els fons, com ja s'està fent des de l'any 1999. Documentar també és fer recerca: no es pot conservar la cultura, però si el seu coneixement. De totes maneres cal ser selectius, dimensionar i decidir què val la pena documentar, què és realment significatiu, i on posem el límit. Al fer el projecte museològic és dictaminarà en aquest sentit sobre les col·leccions del museu. Tornant a la dimensió de territori, cal documentar els cellers, les premses, els masos i altres elements escampats que calgui localitzar, protegir, i elevar a la categoria de bens patrimonials, (en aquest cas dins "la cultura del vi") susceptibles de ser conservats, mostrats, inventariats o visitats.

3. Restitució: en aquest cas, no tenim ni el concepte gaire clar. Restituir fou un dels lemes dels museus locals, o ecomuseus, en contra la centralització d'aquells Museus Nacionals decimonònics, que havien expropiat als pobles enduent-se el patrimoni cap a la capital. Calia restituir, es a dir retornar el patrimoni a les persones que els hi era propi. Però a més d'aquesta dimensió física, restituir des del vessant de l'etnologia, té a veure amb retornar a la comunitat la capacitat d'interpretar-se, de posar valor afegit a aquells objectes que parlen d'ells. Té

aquesta dimensió quasi didàctica¹⁰ que confegeix a les coses el fet de situar-les en un nou context i parlar d'elles en uns termes que no són els quotidians.

4. La difusió, més enllà de les exposicions que caurien en l'espai del museu, o del turisme, del que ja n'hem parlat, té dues dimensions que s'han comentat llargament: les publicacions i les escoles.

- les publicacions: s'observa que no arriben a la gent. Les del Museu són poc divulgatives i les de l'editorial Vilatana són escasses i molt focalitzades. Es comenta que cap de les publicacions periòdiques locals no ha mostrat interès en el tema i en canvi seria una bona eina per a difondre el patrimoni Vilafranquí (en suplement, col·leccionables). Tampoc es compta "amb el clàssic llibre de regal: ben fet, amb bones fotos i textos bons, sobre Vilafranca" (cito literal). Evidentment per a que hi hagi publicacions de qualitat cal recerca, i per tant fins que no s'impulsi poca cosa tindrem a editar.

- les escoles: aquest és un dels grans punts febles de la cultura a Vilafranca. La manca de complicitat (que voldria dir anar més enllà de l'estricta coordinació i fer projectes comuns) entre el món de la cultura i el món de l'ensenyament. No hi ha cap iniciativa ni en una direcció ni en l'altra, que apropi la cultura a l'escola o obri l'escola a la cultura, en el nostre cas, al patrimoni. Per a il·lustrar aquesta mancança es comenta que més enllà dels crèdits obligatoris sobre coneixement de l'entorn, no existeixen materials didàctics renovats (existien unes fitxes sobre patrimoni arquitectònic fetes fa anys) dedicats a la difusió del patrimoni entre els més petits. L'escola té potencial per a que la recuperació patrimonial amb intencions identitàries i de cohesió social tiri endavant¹¹. És l'espai per excel·lència de la producció i la reproducció de la cultura, per tant el que ha fallat és l'espai de joc per a posar les cartes sobre la taula. En la mesura que es perfil·li un PROJEVTE cultural engrescador per a la ciutat, segur que ensenyament serà dels departaments més fàcils de convèncer, ja que a ells també els hi va la vida.

IV. Els elements emblemàtics

Malgrat s'hagi insistit en que el patrimoni de Vilafranca no es redueix a la seva Festa Major ni al seu Museu, si que aquest dos pols acaparen l'atenció, les energies, i segurament també, els recursos que la ciutat pot destinar a patrimoni. Per tant n'hem de parlar.

El Museu

"El Museu és un malalt" (cito literal) "Està tan ple de mancances que no té ni la catalogació legal de museu". A partir d'aquesta constatació se'ns informa de la conjuntura, clarament alentadora, per la que passa el museu. S'ha renovat la junta, hi ha una nova directora amb experiència contrastada, i hi ha expectatives de poder comptar amb un projecte museològic aquesta mateixa tardor. Les persones del grup han apuntat algunes recomanacions per a aquesta "nova etapa" com són que al museu li caldria algun element emblemàtic que el fes atractiu, i que el museu s'hauria d'inserir en la societat Vilafranquina, fins i tot es parlava d'una festa de refundació. Al marge d'aquestes observacions en el grup no s'ha fet cap referència als ecomuseus o museus locals d'altres municipis catalans que funcionen prou bé (La Gabella a Arbúcies, Les Valls d'Aneu a Esterri...) ni cap referència al fet que el Museu de Vilafranca-Museu del Vi ja està inserit a la xarxa de museus locals, cosa que li ha de permetre intercanviar i aconseguir suport i connexió externa¹². Xarxa que, entre d'altres coses, està donant forma al que podria arribar a ser un futur Museu Nacional d'Etnologia descentralitzat pel territori.

¹⁰ Un exemple: el fet que al Museu de les mines de Cercs els visitants més nombrosos siguin els propis miners, d'aquí o d'altres regions, i els seus familiars i amics, posa de manifest el valor simbòlic d'aquest tipus de restitucions.

¹¹ El projecte "L'Hospitalet és escola", impulsat pel Centre d'Estudis de l'Hospitalet i recolzat per un bon nombre d'entitats de la ciutat, és emblemàtic en aquest sentit pels materials de qualitat que ofereix i per l'impacte que ha tingut.

¹² Mancances que la nova directora solventarà, de ben segur, amb escriure.

Il·lustrant aquesta poca projecció del museu, recullo una frase que es va pronunciar, i em sembla força preocupant: "Primer cal consolidar-se com a museu, després obrir-se, replantejar-se"...és una paradoxa, ja que si no s'obra i es replanteja, difícilment es consolidarà.

La Festa Major

Aquest ha estat el gran tema present, però silenciats, a totes les taules. La gent no ha volgut parlar de la festa, potser perquè la festa és per a disfrutar-la. Per viure-la. És important parlar de la festa des del gaudi, des de l'explosió de gent al carrer més que des de patrons tradicionalistes que pretenen encabir-la en uns motlles que poden acabar per ofegar-la. Encara que li donem una lectura flexible, la festa seguirà essent un dels patrimonis més rics de Vilafranca. Si la festa segueix essent el pinyol del patrimoni Vilafranquí, i és un tema d'actualitat, malgrat els ressos folkloristes o tradicionalistes, que ens pugui plantejar, es persegueix essent vigent com a reflex de la cultura popular (en el sentit gramscian del terme). És a dir la cultura del poble que sovint queda marginada dels circuits de la cultura oficial. A la festa si que hi són els jubilats, les mestresses de casa, els joves, els pagesos, els botiguers i tots aquells que no han compartit taula amb nosaltres en el marc de la RECC. La festa té una altra dimensió molt més oberta, i d'aquí la seva força:

- La festa és el locus on les cultures locals s'han ensenyat a si mateixes.
- La festa és l'apropiació de l'espai públic per part de la comunitat.
- La festa ha servit per a mostrar-se als de fora interpretant els propis mites primigenis, els punts de cohesió, les particularitats.
- La festa és també l'espai de socialització on la comunitat ha ensenyat als seus joves els valors que li eren propis.
- La festa té interès en la doble vessant de transmissió d'un patrimoni cultural i d'interpretació del mateix.

Potser per aquesta densitat de significants, la festa ha esdevingut quasi tabú al llarg de les sessions de treball: mai se'n podia parlar ara.

Al meu entendre la festa és viva i per tant gaudeix de salut (al contrari del que hem dit pel museu!) tot i que segurament en algun moment ha patit "d'excés d'emmirallament", "d'excés de patrimonialització", "d'invents de tradició excessius"...mals menors, que si s'han detectat vol dir que es podran controlar. Segurament si que cal renovar alguna qüestió estructural per tal de fer la gestió més àgil, però això amb unes sessions de formació donant nocions bàsiques de gestió cultural és pot solvent.

El que segurament és més crònic és la qüestió de les "camarilles", els interessos de cada un dels subgrups que tenen paper en la festa i les divisions que això pot generar.

I per últim, el que seria greu realment, fora l'exclusivitat de la festa, que perdés la vocació inclusiva que la defineix. Que deixés de ser la festa de tots, i que quedessin sectors que no s'hi sentissin representats. El mal del tancament, només té un remei: la flexibilitat, la capacitat de reformular, de desorganitzar allò organitzat.

V. La síntesi.

Per acabar, i en forma de titulars, quatre idees que segurament matisen algunes de les afirmacions que va ponderar el grup en el seu diagnòstic final. Està escrit seguint l'esquema DAFO, i jugant amb les lletres de manera que reflecteixin aquesta doble dimensió de l'ara i aquí respecte al global més prospectiu, de cada un dels temes.

Debilitats a Vilafranca

- A. Falten recerques, tant de documentació i inventaria (saber el que hi ha), com d'interpretació i anàlisi (entendre perquè és així), sobretot des d'una perspectiva etnològica. Existeixen estudis històrics i arqueològics (pocs).

- B. Manca una política patrimonial centralitzada i integral des de l'Ajuntament, però basada en el diàleg amb la societat i que obri el joc per a les empreses privades.
- C. Les iniciatives que es fan són fragmentaries
- D. Excessiva patrimonialització de certs aspectes de la festa
- E. Patrimonialització artificial d'elements culturals anecdòtics i que realment no ens identifiquen (com és el cas del xató)
- F. S'observa un cert tancament i desconexió. En cap moment es fa referència a la xarxa (ni de museus, ni de festes populars...) ni es fa referència a experiències de fora que ens poden servir de model.

Amenaces en l'entorn (Tendència en els propers anys)

- A. Carència d'estudis teòrics radicals (que no associïn patrimoni a l'objecte, ni al museu) que abordin el patrimoni des d'una perspectiva global¹³
- B. Manca de política patrimonial única des del Departament de Cultura de la Generalitat que és qui té les competències reguladores hauria de dibuixar el marc.
- C. Manca d'iniciatives que articulin el patrimoni, de la recerca a la difusió.
- D. Excessiva vehiculació de certs elements simbòlics cap a la imageria d'un discurs nacionalista català d'arrel essencialista.
- E. Apareixen noves activacions patrimonials que no són fruit d'interessos identitaris sinó clarament turístics i comercials. Són referents que no responen a les diverses versions que tenim nosaltres del nosaltres sinó al nosaltres de l'altre; es a dir a la imatge externa i estereotipada que es té de la nostra identitat i que acaba banalitzant la memòria col·lectiva.
- F. Perill que l'excessiva comercialització del patrimoni el despulli del seu valor simbòlic i identitari.

Fortaleses a Vilafranca

- A. El poder local obra una taula de diàleg per a dissenyar juntament amb els ciutadans la política patrimonial de la ciutat. Si l'Ajuntament lidera aquest procés a llarg termini i amb una idea clara del que és pretén, és una oportunitat inigualable per a relançar el patrimoni vilafranquí.
- B. Associacions, festa...patrimoni viu.
- C. Recuperació d'edificis singulars per a us públic.
- D. La cultura del vi es perfila com a element emblemàtic i aglutinador del patrimoni local.

Oportunitats en l'entorn

- A. Presa de consciència de la importància del patrimoni per la seva dimensió identitària en un context de mundialització de la cultura.
- B. Bon moment per a la cultura popular arreu de Catalunya. Suport institucional a aquest tipus d'iniciatives
- C. Rellançament d'una xarxa per la recerca etnològica, en relació a la xarxa de museus locals, de centres d'estudis comarcals, etc. Paper de suport de les administracions en aquest sentit.
- D. Activacions patrimonials pel desenvolupament local. Incentius de la U. E. Creixement del turisme cultural

¹³ carència que diversos autors posen de manifest al parlar de la política catalana en relació al patrimoni. És a dir, no és un mal exclusiu de Vilafranca sinó que es quelcom general.

5. 3. INFORMES DELS EXPERTS DE LA FASE DE PROPOSTES

5. 3. 1. Fòrum 1. El territori: cultura, patrimoni i economia. Informe de Joan Roca i Albert

ELS ÀMBITS TERRITORIALS DE L'ACTIVITAT CULTURAL A VILAFRANCA DEL PENEDÈS

Aquestes reflexions tenen per objectiu mirar de contribuir a la taula de treball i fòrum de propostes "El territori: patrimoni, cultura i economia" i parteixen de les observacions contingudes en el text *Vilafranca més cultura. Document de diagnosi (esborrany per a la discussió amb les taules de treball)*. L'exposició que segueix ha procurat mantenir, per bé que de manera crítica, l'estructura per escales establerta en el susdit document, en la seva versió de la primavera de 2001, a partir d'una diferenciació de les activitats i produccions culturals segons el seu radi d'influència territorial, des de les que es limiten a l'àmbit vilafranquí fins a les que potser tenen possibilitats de comptar amb un ressò global. I és que, sens dubte, tenir present a quin àmbit d'influència –o sia, a quina escala territorial– s'adreça una determinada proposta és decisiu a l'hora de pensar-la. Més encara quan un Pla estratègic de cultura de la mena del que es vol propiciar només té sentit si compta amb una notable implicació i capacitat de lideratge del poder municipal.

L'escala ciutat. Promoció cultural i articulació social

L'escala de la ciutat, o sia la del conjunt políticament organitzat dels habitants del municipi de Vilafranca, és òbviament la fonamental; i ara com ara, tal com mirarem d'exposar al final de l'apartat, subsumeix en bona mesura tant l'escala inferior dels barris com la immediatament superior de la comarca.

A l'escala de la ciutat, l'activitat cultural –la fabricació i consum de productes i serveis culturals– no té només una funció de promoció cultural individual i col·lectiva, sinó que també ha de tenir en compte, i d'una manera primordial, el seu paper en la integració social. Això últim no es refereix només a la necessitat d'atorgar el seu lloc als nous vilafranquins, vinguin de la dispersió de la població metropolitana barcelonina o de paísos d'altres continents, sinó també a la necessitat de culminar el procés de sutura entre els més vells vilafranquins i els ciutadans espanyols arribats arran de les grans migracions dels anys seixanta i setanta. En tots aquests casos, però, no es tracta només d'aconseguir la fusió d'elements culturals de diversa procedència en el gresol vilafranquí: cal evitar que un enfocament excessivament culturalista (o sia, 'ètnic') amagui com les velles i noves dificultats per a una plena incorporació ciutadana poden contenir, sota l'aparença de pur problema cultural, un important component socioeconòmic.

Entre les actuacions d'interès amb vista a potenciar una vida més plena i satisfactòria de la ciutadania, tot afavorint la promoció cultural i la integració social dels vilafranquins i vilafranquines en el seu conjunt, es poden indicar les següents:

- Vincular 'educació' i 'cultura', tant en els objectius com en les infraestructures i equipaments i en els serveis. Lamentablement, aquest és un problema irresolt en el conjunt de Catalunya, sobretot a l'àmbit metropolità barceloní, on la crisi i la privatització del sistema escolar ha repercutit amb més força. Tanmateix, en poblacions mitjanes com Vilafranca, el diàleg entre els centres escolars i l'Administració local es fa més fàcil i pot afavorir no només una adequació de l'activitat educativa a la situació pròpia del lloc (i aquí convé distingir entre un enfocament local –arrelat a la ciutat però ben obert al món– i un enfocament localista), sinó també una major osmosi entre aquest sistema de distribució d'un capital cultural certificat que és l'escola i la xarxa cultural en general, compartint infraestructures i activitats.

- Potenciar les escoles de música i d'arts plàstiques ja existents, com a institucions amb una capacitat d'incidència molt superior en el capital cultural mitjà de la població que l'habitualment aconseguida a través de les anomenades 'polítiques de dinamització cultural'. Aquestes últimes, orientades a fomentar iniciatives vinculades a la demanda conjuntural per part de certs sectors de la població, especialment els joves, resulten en molts casos efímeres i no solen tenir continuïtat a mitjan termini (tal com mostrà ja fa anys l'experiència barcelonina de 'casals de joves').

- Confegir el mapa d'equipaments culturals públics i privats existents i elaborar un projecte d'infraestructures culturals que a més dels dèficits a cobrir contempli l'articulació entre les activitats amb més potencials, per tal de poder-les concentrar en un nombre reduït d'institucions i espais, a fi d'afavorir no només els estalvis de funcionament diari, sinó també les sinèrgies entre diferents camps de l'activitat artísticocultural. Dues peces decisives dins d'aquest mapa i que han de resultar complementàries són l'espai de Cal Bolet i el nou auditori/sala d'actes que reiteradament se sol·licita per a teatre, dansa i música.

- Organitzar en una sola xarxa coherent les diferents biblioteques i organitzar també en un sol conjunt la xarxa d'arxius, per facilitar un major accés a la documentació, una major facilitat per a la seva classificació i conservació i una política d'adquisició de fons documentals provinents d'indústries, de particulars, etc., que és imprescindible abordar si es vol evitar que es perdin, com sol passar en moments com els actuals de forts canvis en les empreses.

- Confeccionar el catàleg del patrimoni natural, industrial i artístic. Un inventari que no es limiti a indicar edificis o elements singulars a protegir, sinó que defineixi conjunts paisatgístics dignes de mesures de protecció viables pel que fa als espais agraris, a les instal·lacions industrials i a l'entramat urbà, com en el cas del carrer Comerç (en la línia, per exemple, del planejament danès, bon coneixedor de la problemàtica de conservar tant elements solts com conjunts paisatgístics de valor patrimonial).

- Redibuixar la Festa Major sense que perdi el seu caràcter actual. Per evitar una situació potencialment conflictiva, vist el temor d'un segment significatiu de la població a tocar res de la 'tradicció', sembla que el més prudent no és voler afectar des de bon començament alguns dels seus continguts, sinó afegir peces i espais: que sense alterar substancialment allò que ja es fa sigui possible incardinar-hi noves peces i nous espais de celebració.

- Constituir alguna plataforma de diàleg –i, si és possible, de presa de decisions– entre tots els agents culturals, que relaxi les relacions 'bilaterals' entre entitats i Ajuntament i les petites polèmiques sobre subvencions, etc., amb vista a poder avançar, a partir de les indicacions del Pla estratègic, cap a un Pacte per la cultura que permeti programar les actuacions per períodes plurianuals.

L'escala suburbana com a poc específica encara. Vilafranca, ciutat unitària per bé que amb zones d'ombra

Sembla que hi ha un ampli consens en considerar que la diferenciació entre barris no és ara com ara gaire significativa a Vilafranca de cara a una política cultural. Sens dubte és així per a les principals apostes en aquest camp. Tanmateix, si el Pla de cultura ha de promoure la incorporació cultural i la promoció social, cal preguntar-se fins a quin punt aquesta unitat és igualment efectiva per a una part de la població d'alguns barris que, llevat de motius puntuals, es belluga poc i té una vida centrada en el seu entorn més immediat. Aniria en aquesta direcció la constatació que allí són les associacions de veïns les que exerceixen un paper equivalent al que pertoca a les entitats culturals a l'àrea més assentada de Vilafranca, i que l'exerceixen més que res en la vessant de crear teixit social. La incorporació d'aquestes entitats veïnals al teixit d'organització i suport de l'activitat cultural resulta doncs molt important, tal com també ho és dotar aquests barris dels equipaments més bàsics, com sales d'estudi/biblioteques, i assegurar la seva connexió amb els serveis de formació d'adults. En

aquesta línia, una major imbricació entre la xarxa escolar i la xarxa cultural obre àmplies possibilitats per a disposar d'infraestructures compartides.

Les qüestions referides a l'escala de barri probablement esdevindran un poc més rellevants en el futur proper quan, al seu torn, els nouvinguts d'altres continents tendeixin a agrupar-se, tant pel natural legítim desig dels originaris d'un mateix país de fer-se costat entre ells com per la inexorable dinàmica del mercat immobiliari. La incorporació d'aquests nous ciutadans serà sens dubte un tema decisiu de la futura política cultural si els seus objectius són, efectivament, la promoció personal i la integració social –i, és clar, política– del conjunt dels vilafranquins.

Una altra qüestió fonamental de cara al futur social, cultural i polític de Vilafranca, atès que la ciutat també creix per la immigració de curta distància, provinent d'altres municipis metropolitans, és l'opció que es prengui davant les formes de dissolució de ciutat que comporten les tendències a favor d'un urbanisme difús, creador d'urbanitzacions de baixa densitat, poca consistència social i feble vinculació amb el centre urbà, sota el miratge d'una vida 'independent' que observa la resta del món atrinxerada rera el jardinet de la caseta familiar. No són rars els casos de formació d'urbanitzacions d'aquesta mena que, tot i tenir un pes demogràfic important en el municipi, conformen una ciutadania empadronada a la població però molt escassament vinculada amb la societat local.

L'escala comarcal com a extensió de l'escala urbana. Vilafranca, centre de serveis culturals de la seva rodalia

La presència de destacats nuclis urbans propers i l'elevat grau de mobilitat de la població del Penedès fan que Vilafranca hagi de competir, en la prestació de serveis, amb els altres nuclis del 'Gran Penedès'. Per altra banda, en formar part de l'àmbit metropolità, fins i tot Barcelona i altres nuclis de la seva rodalia poden ser en algun cas un destí alternatiu per als penedesencs a l'hora de gaudir de determinats serveis culturals d'ús general.

Ara bé, que la xarxa de nuclis metropolitans desdibuixi una escala comarcal perfilada en altres circumstàncies històriques no implica que Vilafranca deixi de ser el principal centre de serveis, inclosos els culturals, per als nuclis d'una extensa rodalia situada a poca distància en temps. Els seus habitants utilitzen els susdits serveis d'una manera similar a com ho fan els ciutadans de Vilafranca mateix, llevat del que pertoca als equipaments més estrictament locals, sobretot els destinats a nens i avis.

En aquest sentit comarcal, l'impacte és doncs més quantitatiu que no qualitatiu: cal actuar pensant en una setantena de milers d'habitants, sense que tingui un interès excessiu la pregunta de quins són exactament els límits d'influència efectius del pol vilafranquí (el tema del 'petit' o el 'gran' Penedès), límits que poden variar d'un servei o d'una activitat a una altra. L'important és que la planificació de les infraestructures culturals bàsiques d'ús general –escoles de música i art, biblioteques, cal bolet i centre de les arts, etc.– pugui transcendir els estrictes interessos i possibilitats del municipi, per incloure també aquest ventall comarcal d'usuaris (i pugui comptar amb el suport de les institucions comarcals existents, aprofitant les infraestructures impulsades des d'aquest àmbit administratiu com, per exemple, l'Arxiu).

L'escala metropolitana. Vilafranca, pol de creació especialitzada

Vilafranca és una ciutat cada cop més metropolitana, més teixida dins del conjunt urbà barceloní, la qual cosa pot tenir inconvenients, però també molts avantatges.

En aquest marc, la pretensió ni que sigui d'una relativa autosuficiència cultural no té cap sentit. És lògic que moltes manifestacions d'un cert rang no puguin competir amb l'oferta propera. No cal fer-ne problema. Però, alhora, en contrapartida, totes aquelles manifestacions en què Vilafranca pugui excel·lir en comparació amb d'altres nuclis metropolitans atrauran molt més públic.

Més enllà, doncs, de les activitats i productes culturals directament destinats a Vilafranca i la seva rodalia, la pertinença de Vilafranca al conjunt de l'aglomeració barcelonina obliga a l'especialització pel que fa al camp de la creació artísticocultural. Vilafranca pot molt bé "fer-se un lloc en la galàxia metropolitana", a poc que es converteixi en un pol de creació a partir d'algun dels seus punts forts. De manera semblant a com Sabadell atrau gent de tota la metròpolis per al jazz i, també, per a l'òpera, i a com Terrassa ha tingut pes en el camp de la dansa.

L'error seria voler convertir-se en pol generalista, excel·lir en múltiples camps, per sobre de les capacitats de la població: la dispersió d'objectius pot conduir al fracàs de l'intent. Ara bé, a partir del document de la fase de diagnòstic i sense conèixer a fons la societat vilafranquina i les seves institucions, resulta difícil pronunciar-se sobre quins són els camps culturals amb més possibilitats de consolidar-se. Es parla sovint en el document d'una bona capacitat creativa, però no s'acaba de precisar en quins terrenys, la qual cosa porta a pensar que el més convenient potser sigui anar per passos, potser calgui esmerçar-se durant algun temps en consolidar aquella activitat o activitats (el plural augmenta el risc de dispersió però disminueix els conflictes) que d'entrada es considerin més prometedores.

Aquesta activitat de punta, singular, cada cop més coneguda i reconeguda pels ciutadans del conjunt de la metròpolis (i si és així també ho serà fàcilment per a ciutadans d'una àrea més àmplia), lligada a una línia creativa ja consolidada i vinculada a alguna infraestructura ja existent o prevista, hauria de poder comptar, en tant que motor cultural, amb el suport municipal i amb el patrocini dels principals agents econòmics de la ciutat.

L'escala de Catalunya. Alguns motius per visitar Vilafranca

Entre els barcelonins que viatgen, però també entre els gironins o els lleidatans, posem per cas, qui més qui menys ha passat algun cop per Vilafranca. Per l'atracció d'alguna fira, per conèixer la població, inclòs el Museu del Vi, per assistir a la Festa Major o arran de la visita a alguna cava o celler, un nombre significatiu de catalans ha estat a Vilafranca tot i no ser un gran destí turístic.

Potser calgui començar a avaluar els elements que poden situar Vilafranca en el mapa d'actius culturals de Catalunya pels més directament vinculats a l'activitat comercial: caldria poder establir quin és el radi òptim d'influència de les diverses fires a l'hora de preveure el tipus de campanya a efectuar per potenciar la població.

Així mateix, sembla que el conjunt de Catalunya podria ser l'objectiu prioritari a l'hora de fomentar les rutes turístiques vitivinícoles, gastronòmiques i artístiques centrades en Vilafranca, la promoció de les quals no convindria limitar a la metròpolis barcelonina. Potser tampoc resulti desitjable limitar-les a Catalunya, però cal tenir present que no és tan fàcil conquerir un àmbit estatal que compta amb una oferta abundant d'espais d'aquesta mena prop de les seves altres grans ciutats. Llevat que s'aposti, com s'indica en l'apartat següent, per fer de Vilafranca una sòlida capital cultural en el coneixement del conreu de la vinya i el vi i la seva trajectòria.

Hi ha finalment la Festa Major, que no només és peça destacada en l'autoconsciència vilafranquina (i, per tant, molt important en el pla local i, si és vol, comarcal), sinó que alhora és un factor de –relativa– atracció de forasters. No cal exposar aquí les implicacions d'aquest binomi locals / visitants i de la necessària prudència en la promoció de la Festa per no traspasar el subtil llindar entre el foment d'una tradició que segueix viva –i que s'aspira a transformar– i la deriva cap al parc temàtic, rendible en l'immediat però més dubtosa a llarg termini.

Si l'àmbit català és sens dubte un àmbit a tenir present en l'anàlisi dels aspectes territorials de l'activitat cultural, resulta d'entrada més difícil, en canvi, singularitzar l'oportunitat i els potencials de l'eix diagonal Manresa-Igualada-Vilafranca-Vilanova, que sembla indicar la voluntat, simbòlica o efectiva, de comptar amb una aliança de contrapès davant dels recels que

inspira la inevitable inserció metropolitana. Llevat que no es tracti d'una associació específica per a finalitats de promoció econòmica més que de mútua potenciació en el camp cultural.

Vers l'escala global. El Centre Enocultural

La història de Vilafranca com a centre d'una reconeguda àrea de producció vitivinícola, sobretot en els tres segles proppassats, ha quedat profundament marcada pels esdeveniments vinculats a aquesta especialització econòmica que, tot i la creixent diversificació econòmica en els darrers cinquanta anys, encara perdura. Des de les exportacions a Amèrica del set-cents als episodis de lluita social protagonitzats pels rabassaires i a l'actual presència directa d'empreses del Penedès en altres continents. La història vitivinícola és, doncs, en bona mesura, la història econòmica, social i cultural de Vilafranca, i l'activitat vitivinícola segueix essent un dels seus potencials de cara al futur.

Aquesta trajectòria sembla justificar la creació d'un *Centre Enocultural*, que pivoti sobre els següents equipaments, estretament coordinats:

- estació enològica
- museu del vi, que hi ha de tenir un paper cabdal.
- Centre Internacional de Recerca sobre la vinya i el vi, segons conveni entre la Universitat de Barcelona i el Museu.
- centres educatius professionals (atesa la impossibilitat d'aconseguir per Vilafranca l'escola d'enologia).

El susdit *Centre Enocultural*, que aglutinaria diverses iniciatives de titularitat pública i privada, hauria d'impulsar de manera coordinada les iniciatives de recerca (no només en el camp de la tècnica vitivinícola, sinó també en el de la trajectòria històrica de la ciutat i el seu rera país), formació (amb impuls de les titulacions de grau mitjà entorn de l'enologia), industrials i comercials (Firavi, Divinum, Centre Àgora, etc.) i culturals i turístiques (amb programes que se centrin no només en el museu, sinó també en l'estació enològica i en rutes rurals i urbanes).

Aquest *Centre Enocultural*, si realment ha de ser un element cultural de gran potencial, ha de tenir sentit en els diferents plans territorials que fins ara s'han abordat:

- en el pla de Vilafranca i el Penedès, com a centre de manifestació de la personalitat històrica vilafranquina i com a motor d'iniciatives econòmiques i culturals de futur per a la ciutat i la seva rodalia comarcal i supracomarcal.
- en el pla metropolità, com a instrument de foment dins del teixit de tradicions econòmiques i socials que es troben cada cop més estretament lligades en una xarxa urbana metropolitana que presenta nombrosos subcentres amb personalitat pròpia.
- en els plans català, espanyol i mundial, com a mostra d'una trajectòria vitivinícola que va començar en una petita àrea marcada per la conjunció entre les seves condicions naturals i la seva posició en relació a la xarxa urbana i de transports, i que avui s'estén a l'altra banda de l'ocèa i com a centre de recerca en noves tecnologies vitivinícoles.

Aquest intent de fer visible Vilafranca en el mapa, des de l'escala comarcal a la global, només pot tenir ple sentit des de l'òptica de la construcció d'una perspectiva històrica general i amb voluntat d'abordar també la prospectiva de futur. L'opció de cenyir-se a una aproximació ecològica i etnogràfica -ecoculturalista, en suma- de l'anomenada 'cultura del vi' pot resultar sensiblement limitadora del potencial del projecte, per molt que ara com ara la tendència sigui a crear ecomuseus i etnomuseus. Això a banda del fet que, insistim-hi, cal vincular aquesta presentació d'un balanç històric amb una prospecció del ventall de futurs per a la ciutat.

El projecte hauria de poder comptar, pel caràcter mateix del seu plantejament, amb el suport de les empreses del sector vitivinícola. I no només dels grans operadors, sinó de l'ampli teixit

empresarial vilafranquí i, més en general, penedesenc. Queda, és clar, el problema de com evitar al màxim possible la contaminació pels interessos particulars de la visió general que es pretén formular de la trajectòria de la ciutat. Aquesta qüestió ens retorna al tema inicial, de com articular institucionalment una iniciativa pública amb presència de diverses administracions i amb suport privat.

5. 3. 2. Fòrum 2. El cicle festiu. Informe de Josep Fornés i Garcia

EL CICLE FESTIU.

Presentació

La finestra virtual d'Internet explica al món del segle XXI que Vilafranca és cíclicament testimoni d'un prodigi:

"Un Sant Fèlix capaç del miracle més difícil: cohesionar tota la comunitat i convertir-la en devota, sigui o no creient".

La mateixa finestra indiscreta ens informa que aquest prodigi es cou a casa dels administradors -que no són cinc com sovint se diu sinó sis- seguint un antic receptari:

"Una sisena administradora, invisible i permanent, anomenada Tradició, vetlla perquè, amb alguns matisos, l'esquema de la festa sigui idèntic any rera any"

Tòtem i tabú el d'una "festa-prodigi" que fa perviure els valors encara dominants d'un sistema de vida compartit, però complex: el de la societat vilafranquina que s'aferra als seus símbols: festa i vi, com si perviure com a comunitat cultural i sobreviure com a grup fossin encara una mateixa cosa en la societat contemporània que a tothom ens toca viure i compartir.

Si del nostre actual sistema social de supervivència en diem economia, caldrà doncs avenir-se a entendre que el vi, i la seva cultura, són un element important en la subsistència – supervivència- de la gent del Penedès. Si del que es tracta és d'entendre els mecanismes i estratègies que aquesta comunitat emprà per assegurar la pervivència del sistema cultural dominant, caldrà entendre que la peculiar aliança entre el santoral i la tradició no són cosa de broma.

No era doncs una tasca mancada de compromís la que se'm demanava, per la qual cosa no podia més que remerciar, per l'honor que se m'atorgava, els qui havien gosat fer-ho. Per a acomplir el desig de la gent que havia treballat en la reflexió, les propostes haurien de ser, semblantment a la reflexió estratègica:

- participatives
- possibles
- innovadores
- perdurables.

Per la qual cosa vaig proposar un seguit de reflexions genèriques al voltant de la festa per tal de tenir una visió global que permetés entrar en el debat des d'una perspectiva calidoscòpica.

D'aquesta manera vaig anar desgranant els conceptes:

1. Participació i sociabilitat, valors de festa

El tercer eix estratègic sorgit de la fase de propostes té com, a objectiu la potenciació de la festa com a factor de participació i cohesió social.

Tal i com ja es va apuntar en el document inicial¹⁴, cal entendre que tota festa genera un gran nombre de complicitats i reciprocitats implícites entre els membres de la comunitat que la celebra. La festa és treball comunitari, creació col·lectiva, esforç i ajuda mútua, repartiment i assumpció de responsabilitats, prestigi i poder, reproduïx una manera d'entendre el sistema de diferències internes de la petita comunitat que per uns dies se sent integrada pels qui la organitzen i la celebren.¹⁵

Tota festa, a més, significa una anul·lació puntual de l'ordre, un parèntesi per a la catarsi en que els membres d'una comunitat concelebreu en un exercici d'hedonisme col·lectiu que fa possible la permeabilització de les relacions socials¹⁶. La festa es pot entendre, des d'aquest punt de vista, com una porta d'interacció social de classes, gèneres, grups d'edat i ètnies¹⁷.

Des d'aquesta perspectiva, i entesa pel que significa com a representació social, i pel que té de percepció de la realitat des del món simbòlic, és pel que es planteja com a objectiu estratègic la seva potenciació com a factor de participació i cohesió social.

S'ha dit de la festa que és un reflex del que passa a la societat, però el seu atractiu i vigència suggereixen alguna cosa més. Hi ha qui creiem que és un factor real i efectiu de dinamització social. La preparació d'un sopar dels vells i joves, infants i adults, reproduïx una manera generalitzada, la comensalitat entre vells i joves, infants i adults, reproduïx una manera d'entendre les relacions socials dels qui seuen a taula, ballen, juguen o col·laboren colze a colze a la creació col·lectiva de les fantasies efímeres d'un guarnit de festa major.

2. Multiculturalitat i festa.

Darrerament se sent parlar de multiculturalitat com si es tractés d'un fenomen nou. No cal pensar-hi gaire per adonar-se que la nostra societat contemporània, com tota societat complexa, comporta en ella mateixa una realitat multicultural. Si a això afegim que el procés d'urbanització de la nostra societat ve de lluny, convindrem que en una societat que té com a referent la vida urbana no podria ser de cap altra manera. L'impacte dels mitjans de comunicació de masses fa que avui a casa nostra les maneres de viure i de sentir no difereixin gaire del poble a la ciutat, i tenint en compte la tendència dels hàbits de la població jove, el futur apareix com més homogeni encara.

¹⁴ Faig esment aquí al document que vaig elaborar per a la fase de propostes i que va ser distribuït entre els participants al debat. Aquest document incorporava, des d'una perspectiva teòrica i pràctica, diverses descripcions d'experiències professionals pròpies amb el propòsit d'il·lustrar les bases teòriques.

¹⁵ L'antropòloga Mercedes Fernández-Martorell destaca en les seves reflexions la importància d'interpretar el diferent joc simbòlic en cada cultura, el que faria que no sigui el mateix una categoria com la del gènere per una dona italiana que per una dona jueva, i això construiria precisament l'aprehensió de la comuna semblança entre els italians o entre els jueus internament. M. Fernández-Martorell, Creadores y vividores de ciudades. Ensayo de Antropología urbana. Edicions de la Universitat de Barcelona. Barcelona, 1996.

¹⁶ Són importants les aportacions respecte a aquests conceptes que fa l'investigador Josep Martí i Pérez des d'una perspectiva antropològica.

¹⁷ Aquesta teoria és mantinguda pel sociòleg Enrique Gil Calvo en el seu llibre "Estado de Fiesta". Madrid: Espasa-Calpe, 1991

Els comportaments dels grups de joves en relació a la seva adscripció a un gènere han variat tant en els pobles com en les ciutats. Si bé fa només 30 anys era infreqüent veure grups de noies soles sortint de gresca, avui és un costum general el sortir en colla tan nois com noies. Aquest canvi ha significat un major alliberament de les noies¹⁸

Per tant les formes de vida urbanes es construeixen en la quotidianitat i des d'una perspectiva calidoscòpica segons els seus protagonistes, això és la seva categoria de gènere, estatus, edat, etc. Cada cop més és freqüent veure comportaments ben diferents en un mateix grup familiar. Sovint en una mateixa llar hi ha més d'un televisor, més d'un aparell de música... L'oci domèstic s'ha diversificat segons el grup d'edat fins al punt que fa temps que es parla de la individualització del consum cultural.

Aquest fenomen, relativament recent, contrasta amb els capteniments de tot just fa tres dècades, en que l'oci era sotmès a un més estricte control a càrrec dels membres de més edat de la família, els quals imposaven els seus criteris i hàbits als més joves. La permissivitat actual ha comportat la cohabitació de comportaments socials i culturals diferents. Així solen coexistir pràctiques d'ús del temps ben diverses en una mateixa família que comparteix un mateix habitatge: els joves surten de nit fins molt tard el cap de setmana, i dormen a deshores fins a mitja tarda, mentre que els adults i els infants fan ús del temps d'una forma completament diferent. Els vells dediquen la major part del temps d'oci a passejar¹⁹

Nogensmenys, si ens referim al concepte d'estatus, aquesta categoria ha canviat també de forma important fins a esdevenir una categoria més flexible. Segons la pràctica cultural ara es parla més d'estatus que de classe social, hom pot freqüentar ambients intel·lectuals que comporten prestigi social sense haver de pertànyer a una classe especialment alta. Aquesta flexibilització no significa però que la divisió d'estatus i classe no marqui diferències socials, ans al contrari, el que vull dir és que ara existeixen més possibilitats certes de canviar d'estatus i classe que abans i que l'exteriorització de les opulències es dona d'una forma molt més subtil.

Si parlem de gènere, només cal ser sensibles al constant degoteig de conflictes que per raons de gènere apareixen a la llum pública com a problemes endèmics de la nostra societat com per adonar-nos que, tot i el procés de canvi, la diferenciació en els comportaments per raons de gènere són ben presents avui.

Amb tot, es constaten formes diferents de viure en un mateix espai i context cultural. Aquestes "microcultures" cohabituen en la nostra societat sense necessitat de tenir en consideració la immersió d'altres noves cultures. La societat contemporània és complexa i multicultural en sí mateixa.

2.1. Les festes "multiculturals"

¹⁸ El sociòleg Enrique Gil Calvo presenta el concepte de "masculinització" del comportament de les noies en la nostra societat en formar "fratries" igual que els nois. Afirmar que aquest comportament és comú entre les exemplars mascles dels primats i altres mamífers superiors. Enrique Gil Calvo. "Estado de fiesta" Madrid. Espasa-Calpe, 1991

¹⁹ Diferents estudis sociològics realitzats a la dècada dels 90 han constatat que la individualització del consum cultural és una tendència generalitzada a la societat occidental. La gent gran de la conurbació metropolitana de Barcelona dedica gran part del seu temps de lleure al passeig, potser per tractar-se d'un divertiment gratuït i saludable. Font: *Estudi de comportaments de la població en temps d'oci UAB*. Marina Subirachs i d'altres autors.

Parlar de festa , de pràctiques festives, de festivals o de festivitats, és sovint parlar de coses diferents. En alguns contextos culturals fins i tot s'apliquen denominacions diferents per a termes semblants que no són pas la mateixa cosa. Així trobem que els anglosaxons parlen de *festival* o de "*fiesta*" amb matisos diferents, segons la intensitat de la participació, més o menys activa, dels qui la celebren. A casa nostra anomenem "festa" a moltes coses: celebracions, commemoracions, esdeveniments oficials, sense que caiguem gaire en el parany d'entendre la mateixa cosa.

Encara més, si parlem de les pràctiques festives contemporànies podríem pensar en un macroconcert de rock, en l'oferta lúdica d'un parc temàtic, o en un dissabte a la tarda en un centre comercial ple de jocs infantils i, fins i tot d'espectacles, sorteigs i regals sorpresa.

L'enginyeria festiva pròpia de la indústria cultural i de la intervenció d'administracions i ONG ha creat festes on i quan no n'hi havia, com és el cas de la Festa de la Diversitat que, com altres esdeveniments barcelonins, ha generat un veritable model festiu. La proliferació d'activitats festives a pobles i ciutats de Catalunya que en el programa s'anuncien amb adjectius com: diversitat, intercultural o multicultural, fa pensar que el tema està de moda.

Cal fer atenció però al risc d'exotització en la presentació de propostes culturals d'origen africà, asiàtic, sud-americà, etc., pel perill d'estigmatització que comporta. Aquest risc ha estat motiu d'una saludable autocrítica per la mateixa organització de la festa barcelonina, fins al punt que ha originat sengles debats. La presentació d'aquestes propostes culturals ha de ser objecte de la màxima atenció i fetes amb la major de les dignitats si no es vol caure en l'estigmatització. El mateix es pot dir de la presentació de propostes gastronòmiques, cosmètiques, musicals, coreogràfiques, etc. No es tracta de fer una mostra d'excentricitats ni d'exotismes, en una mena de recreació etnocèntrica de "la comarca nos visita" sinó de tractar el tema amb la normalitat, naturalitat i dignitat que l'actual conjuntura aconsella.

En concret caldria tenir en compte els següents paràmetres conceptuals com a limitacions a l'hora de fer una programació d'activitats festives:

- La no estigmatització de la diferència, tot evitant innecessàries "etnificacions" en la presentació dels agents que intervenen com a actuant en la festa. La "folklorització" dels grups no autòctons en un escenari pot aconseguir l'efecte pervers d'estigmatització per exotització i etnocentrisme.
- L' excessiva compartimentació per sectors de població en l'oferta d'activitats no afavoreix la interculturalitat, sinó que separa i dificulta el diàleg entre cultures, tant pel que fa a franges d'edat com a ètnies, cultes i altres opcions personals.

Per contra, aquestes accions tindrien unes altres potencialitats:

- Potenciar aquelles accions que tenen el grup familiar com a destinatari. Les cultures dels immigrants tenen com a marc una societat que té a la família com a eix central de la festa, sobretot les cultures africanes. Els joves treballadors immigrants solters i que tenen la família lluny no solen participar en la festa, només la miren a distància.
- Potenciar la participació de propostes culturals contemporànies provinents dels llocs d'origen dels immigrants, presentades amb la màxima dignitat. El diàleg cultural només es pot produir davant el coneixement mutu. Prestigiar la pròpia cultura minoritzada entre els immigrants i donar-la a conèixer als autòctons amb dignitat és un bon començament.
- Afavorir la participació activa de les organitzacions que apleguen comunitats d'immigrants, integrant-les en la organització de la festa. Petites accions, guarniment de carrers, gastronomia, cercavila, balls, contes per a infants, poden ser una forma de participar activament.

- Programar espais festius on es presentin accions d'arrel tradicional autòctona, i fer-ho amb associacions o grups informals d'arreu dels Països Catalans per fer evident que la construcció d'identitats també és heterogènia. La presentació dels símbols, rituals i mites des d'una perspectiva oberta i integradora, fa possible la identificació simbòlica, fa de nexa d'unió i reforça el sentiment de pertinença a una mateixa comunitat cultural, sobretot en el cas dels infants. La creació d'una mateixa memòria col·lectiva des d'una realitat calidoscòpica com és la que es presenta en moltes festes urbanes, pot afavorir el prestigi de la diversitat cultural com a confluència d'identitats mestisses i valuoses, alhora que facilita la identificació amb la comunitat que es recrea dia a dia.

2.2. La corporeïtat com a preventiu: el coneixement de l'altre.

La necessitat de fer visibles els conflictes interns per ser capaços d'abordar-los de forma crítica ha estat i és una realitat generalment acceptada. Els complexos mecanismes que actuen en la pacificació de la vida en societat són objecte de difícil anàlisi però també d'apassionat debat.

Per a que existeixi la possibilitat que dues comunitats que cohabituen un mateix espai puguin conuiu, el primer que han de fer és reconèixer-se. El coneixement mutu és el primer pas per a la convivència, comporta sovint la desfeta de prejudicis, veure l'altre tal i com és, desposseint la imatge d'estereotips i estigmes. Aquest coneixement de l'altre, però, no significa la seva acceptació. Quan parlem de fer aflorar i fer visibles els conflictes estem parlant precisament de "destapar la caixa dels trons" com se sol dir que hom encara un problema greu. No seria bo que, per por de fer visibles els conflictes, els poders públics i la societat en general, passéssim de puntetes davant de situacions de cohabitació de cultures diferents en un lloc determinat. Les vegades que han emergit conflictes de forma sobtada, sense que aparentment se n'hagués parlat gaire amb anterioritat, han estat massa violents com per obviar el problema.²⁰

Trobar els trets de semblança d'uns i altres, reconèixer la diferència com a un valor afegit de pluralitat, són idees força que massa sovint semblen una utopia. La cohabitació no significa convivència i menys encara complicitat. La "**corporeïtat**", el trobar-se, el concelebrar, esdevenen en aquests casos instruments que poden ser eficaços per a la convivència entre diferents que s'assemblen en allò que tenen d'essencial: la seva humanitat.²¹

3. Els nous rituals festius

La festa és també cerimònia, i comporta una àmplia successió de rituals profans i màgic-religiosos, activitats reiteratives, molt ben definides i ben enteses per la comunitat que la celebra. La interpretació que se'n fa d'aquests senyals rituals està condicionada per la història o, més ben dit, pels esdeveniments que la comunitat identifica com a propis. La informació que transmeten aquests senyals comunica un seguit de normes i capteniments que la comunitat concelebrant reconeix internament, de forma i manera que amb el devenir del temps, l'important acaba sent més la forma que el mateix contingut del que es comunica. La reiteració de tot plegat sol anomenar-se tradició.

²⁰ Massa exemples de fets recents il·lustren aquesta afirmació. El fet és que des que les notícies de conflictes entre autòctons i immigrants a casa nostra han sortit a la llum, el debat intel·lectual ha estat més intens que mai i l'aportació d'idees i estratègies de prevenció s'ha obert. El problema ha començat a interessar de debò als ciutadans.

²¹ El concepte de "corporeïtat" o corporeïtat aplicat a l'àmbit festiu ha estat introduït des de fa temps per la doctora Dorothy Noyes de la càtedra de folklore de la Ohio State University, es tracta, com afirma l'escriptor Ignasi Riera de "suar junts"

La tradició s'inventa, com tot en la cultura dels humans, i no és immutable, però hi ha rituals que perduren tot i canviar el seu significat originari. Aquesta resemantització és un fenomen comú a moltes tradicions i rituals i es dona sovint en les festes²². El foc de la Nit de Sant Joan, per exemple, tot i ser un element indispensable de la festa, ja no té les virtuts purificadores d'abans, ni hi ha ja qui faci sortilegis amb l'aigua, ni els vegetals. El mateix es pot dir de la percepció que hom té de les festes quan s'és lluny de casa, no és el mateix un Ramadà a Tunís que a Vilafranca, com no és el mateix un Nadal a casa en família que un Nadal fent la mili a Melilla.

Això porta a pensar que pot existir també la possibilitat de generalitzar la resemantització festiva, repensar, recrear un nou espai simbòlic i ritual comú que faci possible la construcció de noves identifications, allò que denominarem, sense entrar en contradicció, les noves tradicions.

Els nous rituals, igual que els nous mites, són un fet contemporani. Els nous cerimonials omplen l'espai comunicatiu: la fi del mil·lenni, les cerimònies olímpiques, han estat i són exemples de grans esdeveniments en els que la seva significació transcendeix en molt el que realment són: un gran exercici d'imaginació col·lectiva.

4. La provocació festiva com a element visibilitzador de conflictes

Sembla obvi que per abordar un conflicte cal fer-lo visible. També ha quedat clar que la festa comporta l'anul·lació puntual de l'ordre. Si ajuntem ambdues coses obtindrem una resultant: visibilitat del conflicte en un moment d'anul·lació de l'ordre. En temps de festa es desdibuixen les categories, i això permet una aparent relació de semblança entre els concelebrants, la qual cosa propiciaria un espai de pacificació entre semblants, i per tant un bon moment per abordar la pacificació del conflicte, o si més no afavorir-ne la tolerància.

El temps de festa ha estat sovint temps de treva, temps d'aliances de parentiu, temps de reconciliació entre parents; per què no entendre'l també com a un temps propici per abordar conflictes entre comunitats diferents?

5. Plaer i festa entre semblants

No seria bo obviar una de les principals funcions de tota festa: passar-s'ho bé. Els plaers de la festa, tan criminalitzats pel neopuritanisme mai confessat de la postmoderna societat occidental, són un component essencial de la festa. Malauradament els mitjans de comunicació van plens de notícies on es menysprea i criminalitza la festa pel seu component hedonista, no cal dir que les més sucoses són les notícies de la Nit de Sant Joan: sortides dels bombers, ferits pels petards, morts en accidents, etc. Cal doncs reivindicar l'hedonisme festiu com un valor extremament necessari i positiu en la nostra societat. La festa implica compartir emocions, i significa una reversió immediata del treball que s'hi esmerça. Això implica una reciprocitat en esforç i beneficis per uns i altres i per tothom en general. Ningú no mira prim en qui se'n beneficiarà, tothom hi participa i no hi ha forasters sinó convidats. Aquest exercici de plaer i treball compartits comporta la reciprocitat generalitzada. Igual que passa entre parents, els semblants cooperen per passar-s'ho bé i comparteixen els bens sabent que, l'un per l'altre, sempre hi sortiran guanyant.

En la festa, com a expressió que és de cultura comunitària, s'hi combinen aspectes artístics, relacionals, simbòlics, cerimonials, rituals i mítics en una complexa simbiosi. La seva reiteració cíclica i la seva adaptació a les tendències de cada temps conformen la tradició festiva. La formació de la memòria col·lectiva, d'allò que els membres de la comunitat reconeixen com a

²² El concepte de resemantització aplicat als nous models festius és defensat, entre d'altres, per l'antropòleg Josep Martí en les seves reflexions.

esdeveniments històrics propis, se'n podria dir que va conformant la seva identitat comuna, i és sovint en les festes on es recreen de forma simbòlica i ritualitzada aquests esdeveniments.

Si bé hi ha moltes altres coses on els humans ens diferenciem de la resta del món animal, cal valorar la festa com una interessant característica dels humans i, per tant, com un element important de semblança comuna entre gent diferent.²³

L'eix estratègic

Amb tots els conceptes que he exposat fins ara, els quals van precedir la formulació de propostes, crec arribat el moment de detallar les aportacions al debat d'estratègies i propostes sobre el cicle festiu, en que van participar diferents agents culturals de Vilafranca.

De forma concreta s'enuncia com a eix estratègic el potenciar la festa com a factor de participació i cohesió social, i es formules els objectius següents:

- Fer de la festa un element de cohesió social i territorial pel conjunt de la població vilafranquina i penedesenca.
- Afavorir la participació activa i la coordinació de ciutadanes i ciutadans, entitats, empreses i administracions públiques en la vida cultural i local.
- Aconseguir que el conjunt del cicle festiu guanyi en intensitat i sigui equilibrat al llarg de tot l'any.

Metodologia analítica emprada per la concreció en la formulació de les aportacions al debat d'estratègies i propostes

Les intervencions dels participants al debat sobre el cicle festiu celebrat el dijous 10 de maig de 2001 a Vilafranca, contenien de forma implícita un conjunt d'estratègies i propostes que feien possible la seva formulació concreta.

De cara a fer entenedor el procés de construcció de les propostes durant el debat vaig optar per la seva ordenació cronològica, és a dir, tal i com van anar apareixent de forma natural en la conversa col·lectiva. Com que la seva formulació no va ser sempre explícita, sino contextual, vaig destacar les frases expressades i les vaig traduir en forma de formulació de proposta implícita. D'aquesta manera es facilitava la seva concreció i identificació per part dels agents que les van formular i així poder afavorir la presa de decisions en la formulació de les conclusions.

Les propostes implícites

"Les fires no s'aprofiten prou culturalment com a crida de gent de fora. Són un fet molt local i és difícil que la pròpia gent que organitza la fira faci la feina de programar els actes culturals."

Formulació explícita d'estratègies i propostes:

- Aprofitar les fires com a aparador d'activitats culturals de cara als visitants
- Programació d'actes culturals amb motiu de les fires a càrrec d'entitats i institucions no específicament vinculades a la seva organització.

"Falta coordinació, a les escoles els professors necessiten que se'ls avisi a temps".

²³ Seguint la definició de semblança del filòsof Ferrater Mora: "...dues o més entitats són semblants entre si o similars, quan no són idèntiques, però posseeixen alhora quelcom d'igual i quelcom de diferent". Ferrater Mora, J. Diccionario de Filosofía, Madrid. Alianza Editorial. 1986.

Formulació explícita d'estratègies i propostes:

- Cal afavorir la organització d'activitats que respectin les dinàmiques pròpies de cada sector, implicant els diferents agents en una organització coordinada que faciliti la seva participació.
- Cal una planificació estratègica de les activitats culturals.

"La culturització del Firaví, les Fires de Maig es va començar amb la Transició i no va funcionar massa bé. El Divinum és un híbrid del que es pot parlar, però barrejar una activitat econòmica i una de cultural pot ser difícil"

Formulació explícita d'estratègies i propostes:

- Cal ser prudent en la organització d'activitats on coexisteixin estratègies econòmiques i culturals alhora que no siguin convergents.

"Ha de ser Vilafranca centralitzadora comarcal o respectar el circuit festiu dels barris i de la comarca?"

"Tenim la festa major molt idealitzada i les festes petites l'han volgut imitar de vegades."

"A molts dels actes, pel fet de ser culturals, no hi va gaire públic. Hi ha un model organitzatiu similar a la festa major: es tendeix a fer falcons o castells per arrossegar més públic."

"Cal potser una Coordinadora "de festes" en general, no només de les de Sant Raimon. "

"L'important de les festes de barri són els sopars de veïns, això és el que té valor."

"El cartell de la festa major no surt de Vilafranca i hauria de penjar-se als pobles de la comarca."

"Les festes de Sant Raimon són poc seductores i potser no són necessàries. Cal trobar un temps de l'any més propici."

Formulació explícita d'estratègies i propostes:

- Singularització del model festiu de Sant Raimon, diferenciant-lo de la festa major.
- Reconeixement del circuit de festes de barri i comarca, adequant la programació a un itinerari festiu global que permeti una major participació de públic a tots nivells.
- Creació d'una "Coordinadora de Festes de Vilafranca" que faciliti la convergència de propostes i la planificació estratègica -temporal i territorial- de les activitats, així com la cooperació dels agents culturals.
- Reconeixement de la comensalitat com un valor afegit, com a factor de cohesió social, en el cas de les festes dels barris.
- Exteriorització territorial de la comunicació. Creació de nous circuits i espais de distribució dels diferents suports de comunicació de les festes (cartell, agendes, programes, falques de ràdio, TV, premsa comarcal, etc.)

"Es podrien allargar les fires cedint els stands per fer una fira d'entitats. Podria establir-se una rotació comarcal coordinada des del Consell Comarcal"

"És molt car allargar la fira"

"No es pot encarregar tot a les escoles"

"Hi ha moltes activitats, moltes entitats, no hi ha coordinació i massa petites activitats. Caldria ajuntar forces, fer dues activitats en comptes de cinc, caldria fer menys coses i més ben fetes, més coordinades"

"En la coordinació d'entitats cal un objectiu concret i tangible per no frustrar expectatives, això és: cooperar en un projecte comú concret"

"La festa major s'emporta massa pressupost. Cal recolocar els actes "culturals" (balls, concerts, mostra d'espectacles al carrer ...), en altres moments de l'any"

Formulació explícita d'estratègies i propostes:

- Rendibilització de les infraestructures de les fires en una mostra comarcal d'entitats.

- Convergència de propostes festives i culturals per tal de rendibilitzar esforços i augmentar-ne la qualitat.
- Cooperació interassociativa en projectes compartits
- Reubicació d'alguns actes no tradicionals de la festa major en altres dates del calendari.

"Els actes tradicionals de la festa es consideren molt "nostres", però cal reconèixer que hi ha altres vivències, altres maneres de viure la festa: el Ball de l'Estació pels avis, els actes del Casal Okupa per a joves"

"La festa major és un negoci increïble, potser caldria fer un estudi de l'economia de la festa"

"La festa major és molt maca, però no és potser tal i com pensem la millor del món. Cal "professionalitat" en els balls, una època d'assaig per dignificar els balls de festa major; en això hi ha una responsabilitat de la gent del Casal de Festa Major"

Formulació explícita d'estratègies i propostes:

- Adequació de la programació als interessos de les diverses categories d'edat de la societat (joves, gent gran, adults, públic familiar)
- Encàrrec d'un estudi econòmic de la festa major
- Establiment d'un nou reglament de funcionament dels balls tradicionals de la festa major que garanteixi un calendari d'assaigs i reguli l'accés i permanència a les colles.

"Les festes de Sant Raimon potser no s'han acabat de fer entendre"

"No tot són festes, les conferències o el teatre no són festes"

"Per les festes s'hi han de tenir ganes. Per Sant Raimon jo no en tinc ganes"

"Per la festa major no s'hi cap, no es pot créixer en participació. per Sant Raimon es pot afavorir millor la participació. Potser caldria crear algun nou gran acte central a l'estil de les Bruixes de Cervera, els Moros i Cristians a Lleida, o els "Cartagineses y Romanos" de Cartagena"

"Les festes de Sant Raimon, com a festa de les entitats té el Ball dels Raimons i el Ball dels Barbutos. L'èxit del ball de la Salseta del Poble Sec, amb mil persones de públic, és un èxit. No cal dramatitzar, potser sí que caldria estendre-ho a un festival de més durada, de dos mesos per exemple"

"Calen més recursos, cal elevar el pressupost de cultura municipal, cal treure diners de la festa major"

"Si es proposen festivals cal que siguin diferents, que tinguin contacte amb les potencialitats del territori i a poder ser que tinguin dimensió europea"

Formulació explícita d'estratègies i propostes:

- Diferenciar el concepte d'acte festiu del d'activitat cultural
- Reconèixer els moments propicis a l'hedonisme festiu com un factor determinant en la oportunitat o no de celebrar festes.
- Inventar esdeveniments singulars identificatius per a les festes de Sant Raimon que afavoreixin la participació activa i ilimitada de la gent. Els models d'actes en que es combinen música, vestuari i teatralitat semblen els més suggerents.
- Respectar els actes que tenen èxit a les Festes de Sant Raimon: ball.
- Allargar la celebració de Sant Raimon creant una activitat de més durada, a la manera de festival temàtic d'uns dos mesos de durada.
- Augment significatiu del pressupost municipal destinat a Cultura.
- Reassignació del pressupost municipal destinat a la festa major en d'altres projectes festius que s'esdevinguin en altres moments de l'any.
- Pensar en la singularitat dels festivals que es puguin programar, fugint de reiteracions i cercant al mateix temps una potencialitat territorial emergent i la seva possible dimensió europea.

"A Sant Llorenç d'Hortons una nova festa "Terrazel" ha aconseguit anar arrelant gràcies a que els seus creadors han estat sensibles a la necessitat de la gent de ser escoltada, a disposar mitjans, a tenir-ne ganes, al foment de la creativitat, a l'obertura a tothom i a la il·lusió de la gent"

"Hi ha altres interessos per a fer festes, les arrels de les velles festes es van desdibuixant, es nega la participació de col·lectius. Hi ha dues colles castelleres i només pot participar una, això és una barbaritat enorme"

"La solució podria ser que la diada castellera es faci el dia abans i que a la diada de Sant Fèlix hi participin totes les colles perquè és una festa de tothom"

Formulació explícita d'estratègies i propostes:

- Programar actes festius oberts a tothom que fomentin la participació activa de la gent, la seva creativitat, i que tinguin en conta les seves preferències.
- Programar la diada castellera el dia abans de Sant Fèlix
- Obrir la participació en la diada de Sant Fèlix a totes les colles castelleres locals.

"Cal un recolzament a les festes petites per veure si poden arrelar. L'Administració ha de tenir una funció pedagògica, les entitats han de fer feina"

"Cal reflexionar més abans de matar festes i actes, hi ha molts actes on no hi va gent, i no passa res. Cal distingir entre festes i actes culturals"

"Hi ha d'haver recolzament municipal, no intervenció"

"Cal una visió global del cicle festiu: a l'hivern Sant Raimon, a l'estiu Fires, a la primavera Festes de Maig"

"Cal una singularització en cada temps, la festa major està saturada pel que fa a participació, cal reforçar altres invents festius"

"Hi ha d'haver un control municipal de la gestió del patrimoni, s'han de generar llocs de trobada de lagent"

"Ha d'haver una visió política global del cicle festiu. S'han de crear sinèrgies com l'experiència del Terrazel"

"La política ha de ser impulsada des de l'administració, però ha d'haver-hi interès. Els recursos públics són limitats. Vull l'Administració al costat, però no la vull al davant"

Formulació explícita d'estratègies i propostes:

- Recolzament municipal a les festes de barri i al cicle festiu fora de la festa major.
- Fixació d'un calendari festiu global compensat que tingui en compte els buits existents, reforçant els moments de baixa activitat.
- Seguiment i control municipal del patrimoni etnològic festiu.
- Creació de sinèrgies que facilitin la innovació en els models festius
- Priorització d'aquelles propostes festives que sorgeixin de la iniciativa i interès del teixit social.

"La festa major té alts i baixos. Els castells fins a les cinc de la tarda és una bestiesa"

"S'ha de fer alguna cosa amb la Coordinadora de festa major"

"S'ha de donar més estètica a la festa major al carrer"

"S'han de recuperar moments on els col·lectius que surten al carrer trobin espais de debat"

"Falten protocols sobre els balls de la festa major"

Formulació explícita d'estratègies i propostes:

- Pensar la programació de la diada castellera en funció de l'establiment de limitacions horàries. Cal repensar la intensitat de les activitats de festa major per compensar moments forts i fluixos.
- Garantir els assaigs dels balls tradicionals de festa major mitjançant l'establiment de protocols específics i singulars per a cada ball.

- Programació de jornades de debat específiques adreçades als col·lectius de cultura popular i tradicional que surten al carrer i obertes a la participació general.
- Creació d'una comissió impulsora per als debats

Estratègies i propostes al voltant del cicle festiu de Vilafranca del Penedès

En el debat, tal i com hem pogut entendre, es van formular aquestes trenta-set propostes:

1. Aprofitar les fires com a aparador d'activitats culturals de cara als visitants
2. Programació d'actes culturals amb motiu de les fires a càrrec d'entitats i institucions no específicament vinculades a la seva organització.
3. Cal afavorir la organització d'activitats que respectin les dinàmiques pròpies de cada sector, implicant els diferents agents en una organització coordinada que faciliti la seva participació.
4. Cal una planificació estratègica de les activitats culturals.
5. Cal ser prudent en la organització d'activitats on coexisteixin estratègies econòmiques i culturals alhora que no siguin convergents.
6. Singularització del model festiu de Sant Raimon, diferenciant-lo de la festa major.
7. Reconeixement del circuit de festes de barri i comarca, adequant la programació a un itinerari festiu global que permeti una major participació de públic a tots nivells.
8. Creació d'una "Coordinadora de Festes de Vilafranca" que faciliti la convergència de propostes i la planificació estratègica -temporal i territorial- de les activitats, així com la cooperació dels agents culturals.
9. Reconeixement de la comensalitat com un valor afegit, com a factor de cohesió social, en el cas de les festes dels barris.
10. Exteriorització territorial de la comunicació. Creació de nous circuits i espais de distribució dels diferents suports de comunicació de les festes (cartell, agendes, programes, falques de ràdio, TV, premsa comarcal, etc)
11. Rendibilització de les infraestructures de les fires en una mostra comarcal d'entitats.
12. Convergència de propostes festives i culturals per tal de rendibilitzar esforços i augmentar-ne la qualitat.
13. Cooperació interassociativa en projectes compartits
14. Reubicació d'alguns actes no tradicionals de la festa major en altres dates del calendari.
15. Adequació de la programació als interessos de les diverses categories d'edat de la societat (joves, gent gran, adults, públic familiar)
16. Encàrrec d'un estudi econòmic de la festa major
17. Establiment d'un nou reglament de funcionament dels balls tradicionals de la festa major que garanteixi un calendari d'assaigs i reguli l'accés i permanència a les colles.
18. Diferenciar el concepte d'acte festiu del d'activitat cultural
19. Reconèixer els moments propicis a l'hedonisme festiu com un factor determinant en la oportunitat o no de celebrar festes.
20. Inventar esdeveniments singulars identificatius per a les festes de Sant Raimon que afavoreixin la participació activa i ilimitada de la gent. Els models d'actes en que es combinen música, vestuari i teatralitat semblen els més suggerents.
21. Respectar els actes que tenen èxit a les Festes de Sant Raimon: ball.
22. Allargar la celebració de Sant Raimon creant una activitat de més durada, a la manera de festival temàtic d'uns dos mesos de durada.
23. Augment significatiu del pressupost municipal destinat a Cultura.
24. Reassignació del pressupost municipal destinat a la festa major en d'altres projectes festius que s'esdevinguin en altres moments de l'any.
25. Pensar en la singularitat dels festivals que es puguin programar, fugint de reiteracions i cercant al mateix temps una potencialitat territorial emergent i la seva possible dimensió europea.
26. Programar actes festius oberts a tothom que fomentin la participació activa de la gent, la seva creativitat, i que tinguin en conta les seves preferències.
27. Programar la diada castellerà el dia abans de Sant Fèlix
28. Obrir la participació en la diada de Sant Fèlix a totes les colles castelleres locals.

29. Recolzament municipal a les festes de barri i al cicle festiu fora de la festa major.
30. Fixació d'un calendari festiu global compensat que tingui en compte els buits existents, reforçant els moments de baixa activitat.
31. Seguiment i control municipal del patrimoni etnològic festiu.
32. Creació de sinèrgies que facilitin la innovació en els models festius
33. Priorització d'aquelles propostes festives que sorgeixin de la iniciativa i interès del teixit social.
34. Pensar la programació de la diada castellerà en funció de l'establiment de limitacions horàries. Cal repensar la intensitat de les activitats de festa major per compensar moments forts i fluixos.
35. Garantir els assaigs dels balls tradicionals de festa major mitjançant l'establiment de protocols específics i singulars per a cada ball.
36. Programació de jornades de debat específiques adreçades als col·lectius de cultura popular i tradicional que surten al carrer i obertes a la participació general.
37. Creació d'una comissió impulsora per als debats

Un projecte estratègic concret

En les successives taules de treball es va concretar el següent projecte estratègic: Crear una nova festa de la cultura a Vilafranca tot reinventant el cicle festiu.

Les propostes finals

Finalment, de totes les idees debatudes se'n van extreure aquestes propostes finals:

- Focalitzar la Festa Major en els seus aspectes més propis i participatius, desplaçant a altres moments de l'any una part de les activitats culturals que l'envolten actualment.
- Millorar la qualitat estètica de la Festa Major al carrer.
- Fer el protocol de la Festa Major.
- Fer protocols dels balls de la Festa Major.
- Difondre la Festa Major al conjunt del territori comarcal i nacional.
- Donar cabuda als Xicots de Vilafranca el dia de Sant Fèlix.
- Facilitar espais d'assaig i reunió durant tot l'any per als balls.
- Equilibrar el calendari festiu al llarg de l'any.
- Cohesionar i coordinar tot el cicle festiu de la comarca (concepció i difusió)
- Descentralitzar en el conjunt dels barris de la vila les activitats de les festes, en particular de la Festa Major.
- Ampliar i facilitar l'entrada de noves persones en els diferents estaments organitzadors de les festes.
- Facilitar que el conjunt del cicle festiu sigui pensat per arribar a tots els públics.

- Donar més protagonisme a les entitats culturals a les Fires i festes de maig.
- Potenciar les festes de barri.
- Celebrar les festes de barri simultàneament durant la nit de Sant Joan.
- Reforçar el paper cultural de les festes de Sant Raimon amb un acte simbòlic i creatiu perquè tinguin personalitat pròpia i no siguin una Festa Major en petit.
- Centrar les festes de Sant Raimon únicament en els actes més tradicionals que funcionen actualment.

5. 3. 3. Fòrum 4. La cultura a Vilafranca: disseny, coordinació i gestió. Informe tècnic de Víctor Cucurull i Miralles.

DECONSTRUCCIÓ DEL SOMNI

Presentació

Malgrat que he hagut de vèncer les meves pròpies resistències a l'hora de plantejar-me com hauria de ser aquest informe perquè pugui contribuir ni que sigui modestament a fer llum per avançar a través de l'opacitat del futur, al capdavant he considerat que valia la pena córrer el risc. Vull dir, que val la pena equivocar-se perquè és justament en l'error on es pot aprendre. I, com que l'únic que sabem del pròxim futur és que ens exigirà un aprenentatge continu, bo deu ser que, ja des d'ara, aprenguem a aprendre, és a dir a ser conscients dels errors i a ser valents per rectificar.

Ara bé com es pot saber si hom l'encerta, sense saber on es vol anar? I, com saber on hem d'anar, si no ens fixem un objectiu? Vet aquí l'oportunitat i la importància de fer un projecte.

Un projecte? Un projecte de què? De vida? D'empresa? D'obres? N'hi ha de tota mena de projectes però tots parteixen de realitats no satisfactòries i de somnis, a vegades individuals altres vegades col·lectius.

En aquest cas sembla que la ciutat de Vilafranca no està satisfeta del seu paper en l'àmbit cultural i algú somnia en una situació diferent, ideal. Per això, potser, des de la Regidoria de Cultura, es convoca el poble a manifestar-se, a verbalitzar aquest descontentament, a dibuixar el somni.

Però, tothom sap el difícil que resulta explicar els somnis. Allò que has viscut o que et sembla haver viscut tan directament, amb aquella intensitat lumínica sense parió, enmig de la foscor nocturna, talment com el llamp que esclata en la tempesta, desapareix a l'instant, deixant en suspens tot el teu jo, colpit, desalenat, sotmès a la més negra sort, desorientat, angoixat o trist.

Tanmateix els somnis, amb la seva estranya descàrrega energètica, amb el seu gran poder de suggestió, segueixen existint, en la vetlla o en el son, i se situen en l'origen d'alguns grans projectes humans. Entre les veus profètiques i les escenes mitològiques es forgen els somnis, primer en paraules que són absolutes, després en imatges radiants:

"...Vilafranca, cap visible d'aquest terral, una VILA FRANCA en majúscules, com un gran rètol lumínic de cap a cap del cel blau elèctric, del cel nodridor de la terra oberta, clivellada, del Penedès, d'on broten any rera any els pàmpols novells per vestir de colors els sarments i els ceps, per omplir de rialles botes i barrals en l'ombrívol recer dels cellers cooperatius o de les secretes caves dels privats, presents a totes i cadascuna de les seves viles i carrers, ELLA s'extasia franca en les transparències, les andròmines, els ritmes i les tonalitats, signes indesxifrables però premonitoris de l'art..."

Aquesta VILAFRANCA, ha tingut el miratge d'un somni. De sobte s'ha vist alçada en armes dialèctiques. Minyons de tot arreu s'aplegaven per donar la batalla. Durant mesos s'han entrenat en les més diverses disciplines per guanyar el futur.

Però, el soroll dels seus fills més nobles tancant files en el virtual pati d'armes per endegar el combat contra les rutines, la malfiança i l'encantament d'un exercit de badabadocs benpensants que ja els està bé com està tot plegat o que, en tot cas, diuen que la cosa no va per ells, no ha desvetllat LA VILA, en majúscules:

“... ocupeu l’hotel del rei, criden, amb veu fosca, alguns abanderats, enmig de la batalla, ocupeu-lo i aixequen un baluard de l’art. El BALUART, de les arts, on tots tinguem cabuda. Creadors, promotors, productors, difusors, preceptors i receptors. Obriu tots els estatges reials als nous valors, als joves, als experimentadors, crideu els heterodoxos, els immigrants i els inclassificables perquè d’ells és el regne de Zeltz..”

El crit, però, de revolta, que havia de llançar en tropell aquest exercit d’il·lustres a ocupar el castell de l’enemic, potser per excèntric, potser per extemporani, no esdevenia el mot d’ordre precis per moure la màquina de guerra cap a l’acompliment del destí somniat.

En l’estat de semiconsciència posterior, mentre el brogit de la batalla i l’esclat lumínic de la seva representació s’amortien entre els replecs evanescents del somni, tots els presents iniciàvem el camí dur del retorn a la realitat sota l’amenaçadora grisor dels dies de cada dia i les negrors d’atàviques frustracions individuals i col·lectives.

I, tanmateix, el somni, el record d’haver trencat l’espessor de la realitat perdura. Hom sent que no podrà ignorar l’instant i s’entossudeix, com el poeta, a pensar que es quan dorm que hi veu clar. És aleshores que comença un procés d’una química difícil d’explicar cap a una transformació de la realitat, en la que cadascú dels participants s’empassarà una part del que fou per escopir damunt la closca pelada dels cretins els materials del que serà.

Deconstrucció del somni

La ciutat de Vilafranca del Penedès, capital d’una de les comarques més ben caracteritzades en l’aspecte físic, econòmic i, en gran part, social, de Catalunya, és a punt de sortir a la recerca d’un gran projecte que l’ha de situar en els mapes del segle XXI, com a ciutat de la segona corona, imprescindible per a l’equilibri del territori nacional català, en concret pel que fa a la regió metropolitana de Barcelona.

Castellera

Aplega els millors dels seus experts, enrola estratègics i fins remou a plena llum savis ceballots vinguts del cap i casal, per estudiar fins a l’escala més petita els indicis de potències que hom s’afigura presents en la bassa de les sangs penedessenques. Cal descobrir on jeu la força d’aquesta contrada, un cop posada a la vista, caldrà fer pinya, una pinya ben travada.

Però, pels que som avui a plaça, ja farà prou si carreguem el tres de vuit. No podem parlar d’altres empreses més agosarades, mitjans millors, més alts, més sòlids per auar els nostres projectes i posar-los a la vista de tothom, perquè sols no ho aconseguiríem. La capacitat de produir audiovisual, matèria primera per accedir a la telecomunicació, resta fora perquè per això cal invertir. Qui té els calés ja procura no esmerçar-los en negocis incerts, d’aquests que qui sap quan seran rendibles. De fet mentre es pugui especular amb terres, quines ganes d’especular amb imatges o el que és més perillós, amb idees.

Marmanyera

No anirem a ocupar l’hotel perquè només tenim gent per posar a la consergeria i, potser, al servei d’entreteniment i neteja, a tot estirar. Verdures, les millors i pel que fa a la producció vinícola ja els agradaria a molts la meitat de la meitat. Qualitat la que vulguis. Però, com se sap, per poder-se acreditar d’hotel de cinc estrelles, sense un bon staff a compres, a vendes, al departament d’imatge o promoció i, sense bons professionals a la cuina, mal negoci.

Deseixida

Aleshores algú proposava, ingenu, vendre’s el somni. Una opció legítima si la pren l’ajuntament en nom de tot el poble. D’aquesta manera, disposarem de diners per edificar el continent que reclama el nostre somni.

Però, té algun sentit que sigui l'ajuntament qui de nou prengui l'alternativa? No s'ha fet fins ara d'aquesta manera i els resultats són els que són?

Santa

Ves. Qui ho havia de dir? Que, a hores d'ara, algú es recordaria de la santa, aquella que fugia d'aquest miratge de ceps i sarments, pel nocturn de les fogueres purificadores. La "ben parlada", així fou batejada, ignorava aleshores la importància d'aquest nom premonitori. Ella que sabia la dificultat d'expressar allò que resulta, tantes vegades inconfessable, essent tan veritat. Ella que no es va conformar a morir en l'absurd dels silencis. Ella, va descobrir, en la foscor, indicis de llum. I fou en projectar les ombres que trobà el camí de la llum, en transparències que hom imaginava impossibles. Jocs de miralls i puntes de cigarreta. Tota ella es donava parlant a través de la llum, amb una claredat diàfana fent honor al seu nom i al seu cognom, recurs infinit de recursos poètics amb els que ens explicava un camí.

Nosaltres

Devots infidels, culpables de tants oblitats, ens agenollem als teus peus per contemplar els efectes dels raigs lumínics que es projecten des de les teves mans, damunt el clos pairal, contra aquest cel atzur tan penedessenc, per descobrir camins, els nostres camins, que s'hauran de fer projectant la nostra pròpia llum a través dels nostres propis cossos.

Arts visuals

Perquè no? Si un núvol té el dret a presentar-se, sense més, com a obra d'art excelsa, perquè jo no puc imaginar una ciutat creadora de les arts, mare d'artistes, dida alletadora de fills nascuts en indrets no nodridors?

Perquè no fer d'aquesta ciutat, la ciutat de les arts visuals? Un paper que d'altres voldrien per a si mateixos. Però que no poden aconseguir per manca d'enginy o de mitjans logístics, econòmics, tècnics, humans...

Dic, robant del somni allò més plàstic, que la vila fretura d'aquesta oportunitat i ara té l'ocasió d'haver-la, potser per darrera vegada. Aquesta o una altra

Arts de l'espectacle

Molt més participatives. Amb un futur més clar. El turisme reclama dia a dia la producció d'espectacles lligats a les tradicions locals. Manufactures de qualitat, no aquests invents més aviat cutres que hom ha de suportar en excés en viles i ciutats, amb o sense història, davant o no d'edificis històrics artístics, ben restaurats o mal endregats, sota la denominació de "festes medievals".

Les arts de l'espectacle manquen d'una ciutat capaç d'acollir la gent que en formaran part anys a venir com a professionals, creadors, empreses, serveis auxiliars, personal qualificat, etcètera. No com ara que ja s'ha donat tot per fet amb una anomenada Fira de Teatre al Carrer en una ciutat que no reuneix condicions ni per allotjar els professionals durant tres nits, amb una acampada dels cent mil fills de Sant Il·lús, enmig de la pols que no et treus de la boca ni amb un barril de cervesa diari, per no veure res, ja que tot es fa en recintes tancats amb entrada de pagament. Fira de Teatre al Carrer, una bonica idea de Comediants que s'ha anat pansint en mans de funcionaris tristos que no s'ho creuen ni s'ho poden creure perquè no saben el que porten entre mans. Vint i tants anys sense que s'hagi avançat un pas en el desenvolupament d'aquest sector, mentre a França, buròcrates però espavilats, han fet mans i mànigues per suplir mancances creatives, copiant el que s'inventà aquí, per desenvolupar una potent oferta artística en el camp de les arts de carrer.

Així han aconseguit obrir a nivell internacional la seva pròpia indústria amb el més competitiu dels productes de factura teatral, ja que no escapa a ningú el detall que en aquest teatre la llengua parlada té poca importància. El bruel, l'onomatopeia, el garbuix idiomàtic, el gest, la música, la dansa i, sobretot el moviment i els efectes especials passen a un primer pla. Com si nosaltres no ho sabéssim per experiència de centenars d'anys fent festes amb el foc, el bestiar festiu, els misteris, els balls populars i la música de carrer.

República de bècils

Però, qui li diu a l'honesta mestressa de casa vilafranquina, gelosa de les seves tradicions ancestrals, addicta als balls populars del seguici de la festa major, d'un tal sant Fèlix, que tot això no és més que teatre per entretenir els guiris o els de can fanga, encara pitjor, que com que, pobres, s'avorreixen, freturen de nous saltimbanquis disposats, per quatre podrides, a fer el paperot. Aquesta indignitat no ha de caure damunt les nostres cepses. Amos de nosaltres mateixos reneguem de fer el pallaso en el regnat dels imbècils. Jutjo que no trigarà l'hora de vindicar la nonada república de bècils que des de l'elogi de la follia d'un tal Erasme o de l'Idiota de Dostojevskij se sospita que deu existir en alguna part d'aquest món.

Rituals pagans

Qui convencerà els castellers que tot el seu èxit es deu a un periodista que se li va ocórrer convertir el ritus sagrat en simple competició esportiva? O no és cert que fins que la cosa es va escapar de les mans dels aiatolas locals per passar a ser un simple guarniment de la festa pagana, en el sentit dels que paguen, de les televisions, en el context dels jocs olímpics, no s'havia sortit de la misèria? Em demano perquè les fites castelleres més desitjades no s'han assolit fins ara?

Tornem, però, a la ressaca d'aquest somni impertinent. Un hipotètic projecte de desenvolupament d'una indústria nacional de les arts, siguin visuals o escèniques, requereix una atenció prioritària a la creació artística, en primer lloc. Aquesta només es pot ajudar de forma externa amb l'oferta d'espais equipats per als creadors, comandes d'obra nova, formació professional tan artística com tècnica en totes les disciplines. També serà vital fer l'esforç d'iniciar la població en aquestes arts, incentivar les pràctiques no professionals i formar artísticament els interessats. No fa molt s'ha creat l'Escola Catalana de la Festa FESTCAT, per exemple.

Pla d'acció cultural

- 1.- Poseu poetes als consells d'administració.
- 2.- SUPRIMIU LES SUBVENCIONS són símptomes de febleses ancestrals.
- 3.- Que el cercle dels més agosarats defensi el poble amb les armes de la creació.
- 4.- Alceu un BALUART a les portes de la ciutat amb merlets de neó
- 5.- Trieu el millor dels vostres generals i doneu-li la bandera de santa Eulàlia
- 6.- Expremeu a peu nu la fruita madura de les vinyes
- 7.- De tant en tant un bany de bombolles de xampany.

FINAL

Hi ha les persones
Hi ha les institucions
Hi ha els equipaments
Hi ha la festa
Hi ha la vinya
Hi ha miralls

5. 4. LLISTA COMPLETA DE PROPOSTES SORGIDES AL PLA D'ACCIÓ CULTURAL

Arrel dels quatre fòrums de propostes van sorgir un total de 112 propostes que es van sotmetre a consulta pública. La llista completa de les propostes i la totalitat de suports rebuts ha estat la següent:

- Convertir i potenciar el museu en un centre integrat d'estudi i difusió de les cultures de la vinya i el vi 33
- Desenvolupar un pla de protecció del paisatge que eviti riscos mediambientals 29
- Millorar estructuralment el conjunt d'equipaments culturals (reubicació, ampliació, condicionament, dotació de recursos, etc.) 28
- Augmentar els recursos humans municipals i incrementar la seva professionalització 26
- Crear la figura d'un gestor cultural municipal que es dediqui a la gestió dels equipaments destinats a la difusió de les arts i a la dinamització dels diversos sectors artístics 25
- Fer de Sant Raimon la festa de la cultura a Vilafranca amb un acte simbòlic i creatiu perquè tinguin personalitat pròpia i no siguin una Festa Major en petit 21
- Desenvolupar programes i activitats que permetin la participació dels immigrants en la vida cultural 21
- Promoure el turisme cultural 20
- Tenir un paper actiu en el Fòrum Universal de les Cultures al 2004 19
- Dissenyar una política cultural clara, ben definida i decidida, facilitadora i de suport 18
- Fer un centre d'interpretació del patrimoni 16
- Ampliar i facilitar l'entrada de noves persones en els diferents estaments organitzadors de les festes 16
- Ampliar la biblioteca Torras i Bages 15
- Crear la figura d'un tècnic en cultura tradicional i popular 15
- Donar suport a projectes que tinguin qualitat, que estiguin ben gestionats i que permetin una major socialització dels recursos 15
- Establir prioritats en la política cultural municipal. Revisar la seva gestió el finançament i la producció 15
- Crear un ens de coordinació de l'activitat cultural a Vilafranca 14
- Reforçar les arts plàstiques contemporànies com a element de projecció cultural 13
- Construir un teatre-auditori per a la difusió, la formació i el suport a la creació i la producció en els sectors de les arts escèniques, la música i de l'audiovisual 13
- Desenvolupar el projecte DREI (deixalles, reciclatge, escoles-institucions) de caràcter cultural creatiu, ecològic, ètic i educatiu 13
- Celebrar una diada de la cultura que serveixi per aglutinar, un cop l'any, tot el sector cultural. Es pot centrar al voltant d'uns premis o alguna altra activitat 13
- Elaborar material pedagògic sobre la vinya i el vi per poder treballar a l'escola 12
- Fer un pla de protecció dels edificis del carrer Comerç 12
- Dotar els centres de formació artística municipals (Escola de Música i Arsenal) dels recursos humans i econòmics necessaris perquè es converteixin en el pal de paller de la dinamització artística al conjunt de Vilafranca 12
- Obtener el compromís de l'Ajuntament de destinar els ingressos generats de la venda de l'hotel Pere III a inversió en equipament cultural 12
- Facilitar l'accés a la cultura de les persones amb dificultats motrius, auditives, visuals, etc. Preveure-ho en els equipaments nous i en els existents i en el conjunt dels programes 12
- Incentivar la presència de les entitats, empreses i projectes vilafranquins en les xarxes culturals existents des de nivell local a internacional 12
- Organitzar un Festival anual d'interacció entre llenguatges artístics i cultures que provoqui relacions de treball artístic entre diferents creadors i cultures 12
- Crear un mecanisme amb capacitat de decisió que vetlli per a la consecució del Pla Estratègic 12
- Establir programes de col·laboració entre l'Escola Municipal de Música i el sector 11

musical de la vila (corals, entitats musicals, centres privats de formació musical, entitats que programen concerts, etc.)	
• Reforçar els equipaments culturals de barri	11
• Utilitzar les escoles com a espais culturals	11
• Enfortir el component cultural de les fires comercials vilafranquines (Firaví, Fires de maig, Fira del Gall, etc.)	10
• Construir un equipament que inclogui i interrelacioni totes les arts visuals i que contempli, des d'una visió contemporània, la creació, la producció, la gestió i la difusió	10
• Crear tallers per a facilitar la creació artística	10
• Dotar el teatre Cal Bolet de personal tècnic per atendre adequadament les activitats artístiques que hi tenen lloc, i contribuir a un salt qualitatiu de l'oferta de teatre i dansa a Vilafranca	10
• Crear un mecanisme de coordinació amb les entitats per tal de planificar el calendari festiu anual (excloent la Festa Major)	10
• Fer el protocol de la Festa Major	10
• Establir els mecanismes que permetin la implicació dels sectors econòmics de la comarca en el suport a la cultura local	10
• Creació d'una comissió permanent de coordinació entre el món educatiu (formal i informal) i el món cultural	10
• Apostar per fer de Vilafranca un focus de creació artística en aquells àmbits que comptin amb una base creativa ja consolidada	9
• Millorar l'edifici del Teatre Cal Bolet	9
• Millorar i racionalitzar la ubicació dels arxius existents per fer-ne espais de recerca i difusió	9
• Crear la figura d'un gerent professional per a la gestió econòmica de la Festa Major com a suport als Administradors/es	9
• Crear programes de formació ocupacional en noves professions del sector cultural, o desenvolupar programes actuals de formació, p. e., curs de tècnics d'il·luminació, de só, d'exposicions etc	9
• Jugar un paper més actiu en la xarxes internacionals de ciutats del vi	8
• Ampliar els programes de formació de l'Escola Municipal de Música als camps per als quals ara no hi ha oferta formativa: la música moderna, el cant coral, etc.	8
• Construir un teatre–auditori	8
• Crear incentius fiscals pel foment de noves empreses culturals tant de producció com de gestió	8
• Fer de Sant Raimon la nova festa contemporània de Vilafranca	8
• Dotar la Regidoria de Cultura d'un Regidor amb dedicació exclusiva al càrrec per enfortir la política i l'acció cultural municipal	8
• Establir programes integrats de creació, producció, formació i difusió en les arts escèniques i la música	7
• Potenciar els esdeveniments culturals (festivals, cicles, programes, etc.) no estrictament festius com per exemple Sant Jordi, la mostra de curtmetratges, etc	7
• Donar cabuda als Xicots de Vilafranca el dia de Sant Fèlix	7
• Millorar la professionalització del conjunt d'agents del sector cultural	7
• Dedicar una atenció especial a la participació de la gent gran en la vida cultural local	7
• Utilitzar les biblioteques escolars com a biblioteques de barri	7
• Crear uns itineraris culturals al voltant de la vinya i el vi	6
• Transformar l'edifici del Centre Agrícola en un auditori per a concerts de petit i mitjà format i com a espai d'assaig i trobada de les entitats musicals	6
• Crear, a partir dels fons dispersos, un centre-biblioteca d'estudi, recerca i difusió comarcal	6
• Equilibrar el calendari festiu al llarg de l'any	6
• Fer de la Cavalcada de Reis de Vilafranca una festa que mostri voluntat de capitalitat de comarca amb una major teatralitat i una més rica, diversa i lluent posada en escena	6
• Fer protocols i normativa de funcionament dels balls de la Festa Major	6

- Facilitar espais d'assaig i reunió durant tot l'any per als balls de la Festa Major 6
- Millorar la qualitat estètica de les festes al carrer, i en particular de la Festa Major 6
- Revisar la política municipal de subvencions i de convenis amb les entitats 6
- Incentivar i dotar de recursos els mitjans de comunicació municipals perquè incrementin quantitativament i qualitativa la seva presència en la vida i el debat cultural 6
- Fer accessible a la ciutadania dades i estadístiques relacionades amb l'activitat cultural local 6
- Creació d'una comissió per establir les bases d'un projecte cultural contemporani 5
- Construir a l'hotel Pere III un auditori-teatre popular de caràcter emblemàtic, original i trencador, que identifiqui Vilafranca 5
- Aprofitar el nou edifici del l'Arxiu Comarcal com a element dinamitzador de l'activitat cultural al barri de la Girada i a la ciutat 5
- Creació d'una comissió per a la reflexió al voltant del cicle festiu 5
- Facilitar que el conjunt del cicle festiu sigui pensat per arribar a tots els públics 5
- Focalitzar la Festa Major en els seus aspectes més propis i participatius, desplaçant a altres moments de l'any una part de les activitats culturals que l'envolten actualment 5
- Definir mesures d'avaluació dels projectes culturals 5
- Fer desaparèixer el Patronat Municipal del Teatre Cal Bolet per integrar aquest teatre en un òrgan més general i en la gestió global de les polítiques de foment de les arts escèniques 5
- Afavorir el treball conjunt de les escoles de la vila i de l'Ajuntament per tal d'aconseguir una oferta coordinada d'activitats educatives complementàries en el camp de les arts 5
- Recollir, agrupar, conservar, estudiar i difondre els fons documentals de les empreses i altres agents del sector vitivinícola 4
- Crear una ecotaxa que reverteixi sobre la conservació i posta en valor del paisatge natural i vitivinícola 4
- Organitzar visites concertades per a conèixer millor el patrimoni local 4
- Establir programes de foment de les arts que alhora contribueixin a la integració sociocultural en el conjunt del territori de Vilafranca 4
- Celebrar les festes de barri simultàniament durant la nit de Sant Joan 4
- Creació d'una comissió per a potenciar la Festa Major com a element de projecció exterior 4
- Cal més intervenció de la iniciativa privada i de la ciutadania en la gestió de la cultura 4
- Potenciar els recursos propis d'informació cultural com l'agenda cultural i crear-ne de noves com un portal de la cultura a internet 4
- Organitzar un gran festival cultural al llarg de dos mesos 3
- Reforçar la formació a diferents nivells en el sector vitivinícola 3
- Centrar les festes del Divinum en tres grans àmbits: el tècnic (Firaví), el vitivinícola i el festiu 3
- Reforçar la identitat vitivinícola de les festes vilafranquines 3
- Crear una carta de vins penedesencs present a tots els restaurants de la zona 3
- Realitzar activitats culturals a altres espais diferents dels habituals 3
- Distribuir en el conjunt dels barris de la vila les activitats de les festes, en particular de la Festa Major 3
- Cohesionar i coordinar tot el cicle festiu de la comarca (concepció i difusió) 3
- Donar més protagonisme a les entitats culturals a les Fires i festes de maig 3
- Potenciar les Festes de Sant Raimon consolidant i mantenint els actes que funcionen i creant un gran moment festiu centrat durant un cap de setmana, inspirat per exemple en la bruixeria medieval, les heretgies o altres elements de la tradició folklòrica amb una singularitat promocional a la societat catalana 3
- Externalitzar la gestió municipal en els àmbits que ho requereixin 3
- Complementar la tasca dels tècnics municipals amb les aportacions de consells consultius i d'assessors/es puntuals 3

- Desenvolupar el projecte: "Qui coneix estima i respecta" amb la creació de material adient i de qualitat que permeti conèixer Vilafranca i la comarca al llarg de tota l'escolaritat 3
- Ampliar l'Escola Municipal de Música ocupant tot l'edifici de l'Ateneu 2
- Crear un club de conferències obert a tothom per airejar la vida cultural 2
- Crear una entitat jurídica pròpia per a la Festa Major 2
- Centrar les festes de Sant Raimon únicament en els actes més tradicionals que funcionen actualment 2
- Suprimir les festes de Sant Raimon 2
- Estimular el contacte entre el món educatiu i la formació artística 2
- Dissenyar una ruta gastronòmica comarcal 1
- Potenciar la vessant cultural de la divulgació científico-tècnica 1
- Convertir la cantada de Caramelles en una veritable festa de la música d'arribada de la primavera 1
- Potenciar les festes de barri 1
- Eliminar la regidoria de Cultura i crear un ens més ampli i participatiu per a la coordinació i la gestió dels afers culturals 1
- Incentivar iniciatives de recerca enològica 0
- Creació d'una obra escultòrica monumental contemporània de realització col·lectiva amb artistes de la comarca, canviant i permanent, que sigui un referent per a la comarca 0
- Dissenyar un mecanisme electrònic de participació ciutadana en l'àmbit cultural que es podria anomenar "La veu de Vilafranca" 0

Octubre de 2001